หนังสือเรียนภาษาไทย

ชุดพื้นฐานภาษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

กระทรวงศึกษาธิการ

คำแนะนำผู้ปกครอง

ผู้ปกครองจะช่วยบุตรหลานให้อ่านและเขียนหนังสือที่บ้านได้ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านหนังสือที่บ้านอยู่เสมอเพื่อให้มีนิสัยรักการอ่าน

๒. ช่วยเหลือให้อ่านและเขียนหนังสือดังต่อไปนี้

   ๒.๑ ส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านหนังสือเรียนภาษาไทย หนังสือพิมพ์และหนังสืออื่นๆ ที่มีประโยชน์และมีคุณค่า

   ๒.๒ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฟังวิทยุเกี่ยวกับบทความ ข่าว และส่งเสริมให้นักเรียนได้ดูโทรทัศน์เกี่ยวกับข่าวและสารคดีที่มีประโยชน์ ซึ่งเป็นพื้นฐานประสบการณ์ในการอ่านต่อไป

   ๒.๓ ส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านหนังสือแล้วนำมาเล่าให้ฟัง หรือช่วยซักถามเรื่องราว หรือให้เขียนเรื่องเล่าตามที่อ่าน

   ๒.๔ ส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านบทอ่านเสริมบทเรียนและบทอ่านนอกเวลาในหนังสือเรียนแล้ว ให้เขียนเล่าเรื่องย่อๆ หรือเขียนข้อคิดที่ได้จากการอ่านแล้ว นำมาเล่าให้ผู้ปกครองฟังหรือนำส่งครู เป็นต้น

หากผู้ปกครองส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านหนังสือทุกวันจนติดเป็นนิสัยแล้ว นักเรียนจะมีนิสัยรักการอ่านและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

หนังสือเรียนภาษาไทย

ชุดพื้นฐานภาษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

ISBN 974-00-7230-5

กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

องค์การค้าของคุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่าย
ISBN 974-00-7223-2
พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๑,๐๐๐,๐๐๐ เล่ม
พ.ศ. ๒๕๔๐
ราคา ๔๙.๐๐ บาท

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)
พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร
พิมพ์ครั้งที่สอง พ.ศ. ๒๕๔๐ ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ

ผู้จัดทำต้นฉบับ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974 - 268 - 4359

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘

(นายสุรัฐ ศิลปอนันต์)
รองปลัดกระทรวง รักษาราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู และแบบฝึกหัดภาษาไทย ระดับประถมศึกษา คณะกรรมการฯ ได้จัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ พร้อมด้วยคู่มือครู และแบบฝึกหัดภาษาไทย เพื่อทดลองใช้ในโรงเรียนในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๓๘ จากนั้นก็ติดตามผลการใช้แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลและจากการจัดประชุมวิเคราะห์มาพิจารณาปรับปรุง เพื่อใช้จริงทั่วประเทศในปีการศึกษาต่อไป

การเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนภาษาไทยอย่างมีความหมาย พัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้ และการทำงาน ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น พัฒนาทักษะ ความสามารถทางภาษาทั้งในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้สามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นี้ จะมีความสอดคล้องต่อเนื่องกับการเรียนการสอนในระดับชั้นต้นๆ สำหรับจุดเน้นในระดับชั้นนี้ ผู้เรียนจะต้องฝึกการเขียนและการอ่าน ตลอดจนการทำความเข้าใจกฎเกณฑ์ของหลักภาษาและการใช้ภาษา เพื่อปรับหลักเกณฑ์ทางภาษามาใช้ในการเขียนและการอ่านให้ดียิ่งขึ้น ในด้านการเขียนจะต้องฝึกเขียนรูปแบบต่างๆ ฝึกการเขียนเพื่อการติดต่อสื่อสาร และเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน ในด้านการอ่านจะต้องฝึกการอ่านเร็ว การอ่านในใจ การอ่านสำรวจ การอ่านวิเคราะห์ สังเคราะห์ และฝึกอ่านด้วยตนเอง ทั้งอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง อ่านในใจบทอ่านเสริมบทเรียนและบทอ่านนอกเวลา

การเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นี้ ยังคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงได้กำหนดเรื่องให้สอดคล้องกับสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ทั้งได้สอดแทรกคุณธรรมที่จำเป็นแก่การเสริมสร้างความเป็นมนุษย์และการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อให้บุคคลและสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข นอกจากนี้ยังได้สอดแทรกเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติไว้ด้วย

กรมวิชาการหวังว่าหนังสือเรียนภาษาไทยเล่มนี้จะยังประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร อย่างไรก็ดี หนังสือเล่มนี้อาจยังมีข้อควรปรับปรุงแก้ไขอยู่อีกบ้าง กรมวิชาการยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขหนังสือเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กรมวิชาการขอขอบคุณคณะกรรมการฯ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือเรียนนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีไว้ ณ โอกาสนี้

(นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)
อธิบดีกรมวิชาการ
๒๔ เมษายน ๒๕๓๘

สารบัญ

บทที่ ๖

อยู่อย่างไทย ไม่ไร้คุณค่า

เมื่อคืนฝนตกตอนใกล้รุ่ง เช้าวันนี้ท้องฟ้าจึงปลอดโปร่ง ต้นไม้ใบหญ้าที่สนามหน้าบ้านยังมีเม็ดฝนเกาะอยู่ สนามหน้าบ้านบางตอนยังเจิ่งนองด้วยน้ำฝน เสียงอึ่งอ่างและเขียดร้องเซ็งแซ่ เอียดตื่นแต่เช้าทุกวัน และลุกขึ้นอาบน้ำแต่งตัวไปช่วยยายเตรียมอาหารสำหรับตักบาตร ยายและเอียดตักบาตรทุกเช้า จะมีพระ ๕ รูป มารับบาตรเป็นประจำทุกวัน หลังจากนั้นเอียดจะรับประทานอาหารเช้า และแต่งตัวไปโรงเรียนซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้านนัก

เอียดอยู่กับยายตั้งแต่เล็กจนโต บ้านที่เอียดอยู่กับยายเป็นบ้านที่พ่อและแม่ของเอียดสร้างขึ้น แม้บริเวณบ้านไม่กว้างขวางมากนัก แต่ก็มีสนามที่พอจะวิ่งเล่นได้ ตัวบ้านเป็นครึ่งตึกครึ่งไม้ หลังบ้านมีที่ว่าง ยายปลูกกล้วย มะละกอ พืชผักสวนครัว และไม้ดอกต่างๆ ยายเคยเล่าให้เอียดฟังว่า เมื่อแม่แต่งงานกับพ่อ แม่เคยขอร้องให้ยายมาอยู่กับแม่ แต่ยายไม่ยอมมาอยู่ด้วย เพราะยายเป็นคนติดที่ อยากอยู่บ้านของตนเองและอยู่กับน้าเอิบ แต่เมื่อน้าเอิบแต่งงานกับน้าชม และแม่ของเอียดตั้งครรภ์ ยายเป็นห่วงแม่ จึงได้ย้ายมาอยู่กับแม่และยกบ้านให้น้าเอิบ เมื่อแม่คลอดเอียดแล้ว ยายช่วยเลี้ยงเอียด เพราะแม่ของเอียดต้องทำงานนอกบ้าน แต่แล้วพ่อและแม่ของเอียดก็จากเอียดและยายไปอย่างไม่มีวันกลับด้วยอุบัติเหตุ เมื่อเอียดอายุได้เพียง ๒ ขวบ ยายจึงเลี้ยงดูเอียดที่กำพร้าทั้งพ่อและแม่ด้วยความรัก โดยอาศัยเงินที่พ่อและแม่ของเอียดเก็บหอมรอมริบไว้เลี้ยงดูเอียด ส่วนน้าเอิบก็ส่งเงินให้ยายใช้จ่ายเป็นประจำทุกเดือน ยายรู้จักจับจ่ายใช้สอยทำให้ยายและเอียดไม่เดือดร้อนในด้านความเป็นอยู่

น้าเอิบเคยขอร้องยายให้พาเอียดไปอยู่ด้วยกันที่บ้าน แต่ยายห่วงบ้านของแม่ จึงตัดสินใจไม่ไปอยู่กับน้าเอิบ น้าเอิบกับน้าชมมาเยี่ยมยายทุกสัปดาห์ด้วยความเป็นห่วง บางวันก็จะมารับประทานอาหารกับยาย และถ้าวันรุ่งขึ้นเป็นวันหยุดก็ถือโอกาสค้างคืนด้วย น้าเอิบเคยพูดกับยายว่า น้าเอิบรักและสงสารหลานกำพร้าคนนี้มาก เอียดก็รักน้าเอิบ น้าหลานคู่นี้จึงมีความรักและความห่วงใยซึ่งกันและกัน ถ้าสัปดาห์ใดน้าเอิบไม่ได้มาเยี่ยมยาย เอียดจะบ่นคิดถึงน้าเอิบเสมอ

ทุกเช้ายายและเอียดจะช่วยกันเตรียมอาหารตักบาตร ยายห่อกับข้าวด้วยใบตองและใช้ใบตองเป็นเตี่ยวคาดไว้ แสดงให้รู้ว่าเป็นห่อกับข้าว ส่วนของหวานจะไม่มีเตี่ยวคาด

“ทำไมยายต้องใช้ใบตองห่ออาหารด้วย ไม่ใช้ถุงพลาสติกซึ่งบรรจุอาหารได้ง่ายกว่า” เอียดถามยายด้วยความสงสัย เพราะเอียดคิดว่ายายคงจะตอบว่า

เพื่อให้ได้บุญมากๆ ที่ต้องทำอะไรให้ลำบากสักหน่อย แต่เอียดได้รับคำตอบจากยายว่า ใบตองหลังบ้านไม่ต้องซื้อ และเมื่อพระท่านทิ้งใบตอง ใบตองก็จะเน่าเปื่อยผุพัง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เอียดได้แต่คิดในใจว่า ยายเป็นคนช่างคิดและคิดอย่างมีเหตุมีผล การกระทำของยายจึงทำตามเหตุผลที่ยายคิดอย่างรอบคอบแล้ว

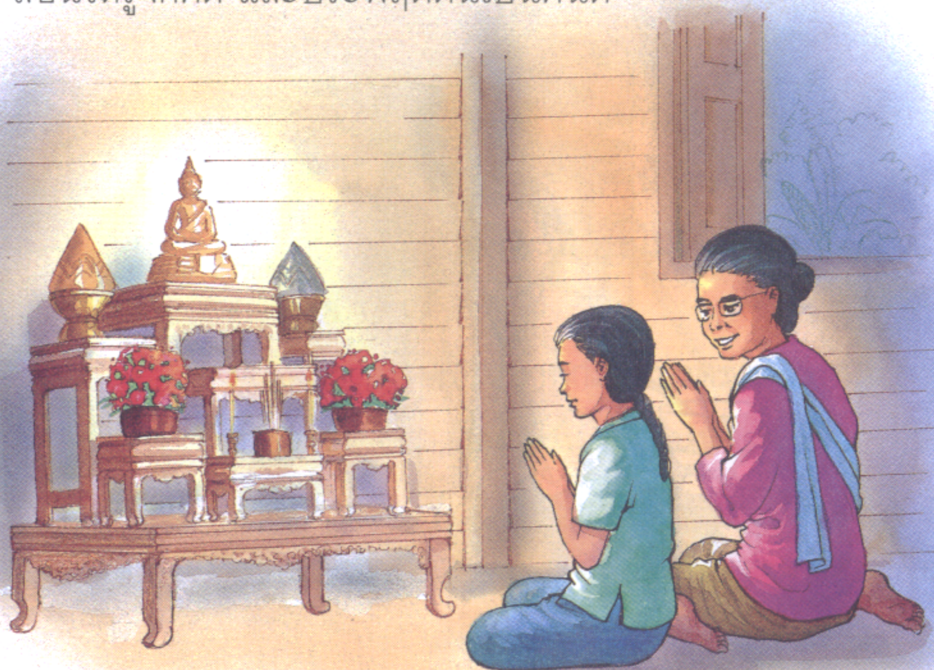
หลังจากตักบาตรแล้ว ยายจะสอนให้เอียดกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้พ่อและแม่ของเอียด และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ยายบอกเอียดว่าการตักบาตรเป็นการทำบุญตั้งแต่เช้า ย่อมเป็นมงคลแก่ชีวิตและทำให้จิตใจผ่องใส เป็นการสร้างความดีคือ การถวายทานแด่พระภิกษุสงฆ์ เป็นการฝึกจิตใจไม่ให้เป็นคนเห็นแก่ตัว ผลแห่งการทำดีจะทำให้จิตใจเป็นสุข นอกจากนี้ ยายยังบอกอีกว่าเอียดตักบาตรอุทิศส่วนกุศลให้แก่พ่อและแม่ เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณพ่อและแม่ ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี ความดีที่เอียดทำไม่สูญหายไปไหน ความดีนั้นเองจะช่วยให้เอียดมีความเจริญและมีความสุขในชีวิต

เมื่อเอียดยังเล็ก ยายจะเล่านิทานให้เอียดฟังก่อนนอนเสมอ “ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว” ยายจะเริ่มต้นเล่านิทานอย่างนี้ทุกครั้งจนเอียดจำได้ น้ำเสียงของยายช่างอ่อนหวานและมีกังวาน สายตาของยายมองดูเอียดด้วยความรัก “...ชายคนหนึ่งมีอาชีพทำสวน ชายคนนี้ขยันขันแข็งมาก เขารู้จักจับจ่ายใช้สอยและเก็บหอมรอมริบ ทำให้เขาเป็นคนมั่งมีเงินทอง...” เอียดจะตั้งใจฟังนิทานของยาย เพราะนิทานของยายสนุก บางเรื่องตื่นเต้น แต่สอดแทรกคติธรรมด้วยเสมอ ยายจะเน้นให้เอียดเห็นว่า ใครทำกรรมใดไว้ย่อมได้รับผลตอบแทนจากการทำกรรมนั้น

นิทานของยายสอนให้เอียดรู้จักอดทน ต่อสู้ มานะบากบั่น ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก ไม่เบียดเบียนสัตว์และผู้หนึ่งผู้ใดให้ได้รับความเดือดร้อน

ก่อนนอนทุกคืนยายจะสอนให้เอียดไหว้พระสวดมนต์ และรำลึกถึงพระคุณของพ่อและแม่ ตลอดจนครูบาอาจารย์ ยายจะสอนให้เอียดแผ่เมตตา ยายบอกว่าสัตว์ทั้งหลายเกิดมาเป็นเพื่อนร่วมโลกด้วยกันทั้งสิ้น จึงควรมีเมตตาต่อกัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่จองเวรต่อกัน เพื่อให้โลกมีความสงบสุข เอียดจะปฏิบัติตามที่ยายสอน ยายช่วยกล่อมเกลาจิตใจของเอียดให้เป็นคนอ่อนโยน สอนให้รู้จักคิด และประพฤติตนเป็นคนดี

ชีวิตของเอียดอยู่กับยาย นอนกับยาย ไปวัดกับยาย ไม่ว่ายายจะไปที่ใด ไกลแสนไกลเพียงใดก็ตาม ยายจะพาเอียดไปด้วยเสมอ ยายกับหลานจึงไม่เคยห่างจากกัน คนแถวบ้านรู้ว่ายายหลานคู่นี้เป็นชีวิตจิตใจของกันและกัน

ยายเป็นคนมีฝีมือในการทำกับข้าวแบบไทย ไม่ว่าจะเป็นแกงเผ็ด หลน น้ำพริก ตลอดจนขนมไทยๆ ยายจะสอนให้เอียดทำจนเอียดทำได้เก่ง นอก-จากนั้นยายยังสอนให้เอียดแกะสลักผลไม้ จัดดอกไม้ และร้อยพวงมาลัย ยายปลูกดอกไม้ต่างๆ ไว้หน้าบ้านบ้าง หลังบ้านบ้างเพื่อใช้สอนเอียดจัดดอกไม้และร้อยพวงมาลัย เอียดมีฝีมือไม่แพ้ฝีมืออาชีพ แม้แต่การเย็บกระทง และเย็บแบบด้วยใบตอง ตลอดจนการทำน้ำอบ น้ำปรุง ยายก็มีโถทำน้ำอบและน้ำปรุง ยายจะลอยน้ำด้วยดอกไม้หอมต่างๆ และอบด้วยกำยาน สำหรับทำน้ำอบและน้ำปรุงไว้ใช้สรงน้ำพระในวันสงกรานต์ และทำน้ำปรุงเพื่ออบเสื้อผ้า เสื้อผ้าของเอียดจึงหอมด้วยน้ำปรุงที่ยายทำขึ้น ยายบอกกับเอียดว่า สิ่งที่ยายสอนล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย

ยายบอกว่าเอียดจะเป็นสาวแล้ว ต้องรู้จักแต่งตัวให้เหมาะสม ต้องฝึกให้มีกิริยามารยาทเรียบร้อย จะพูดจาก็ต้องใช้น้ำเสียงให้น่าฟัง ต้องรู้จักกาลเทศะ บัดนี้คนรุ่นใหม่ไม่ใคร่สนใจและใฝ่ใจที่จะประพฤติปฏิบัติ แต่งเนื้อแต่งตัวไม่น่าดู ยายมักท่องโคลงบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุล-จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้เอียดฟัง จนจำได้ขึ้นใจว่า

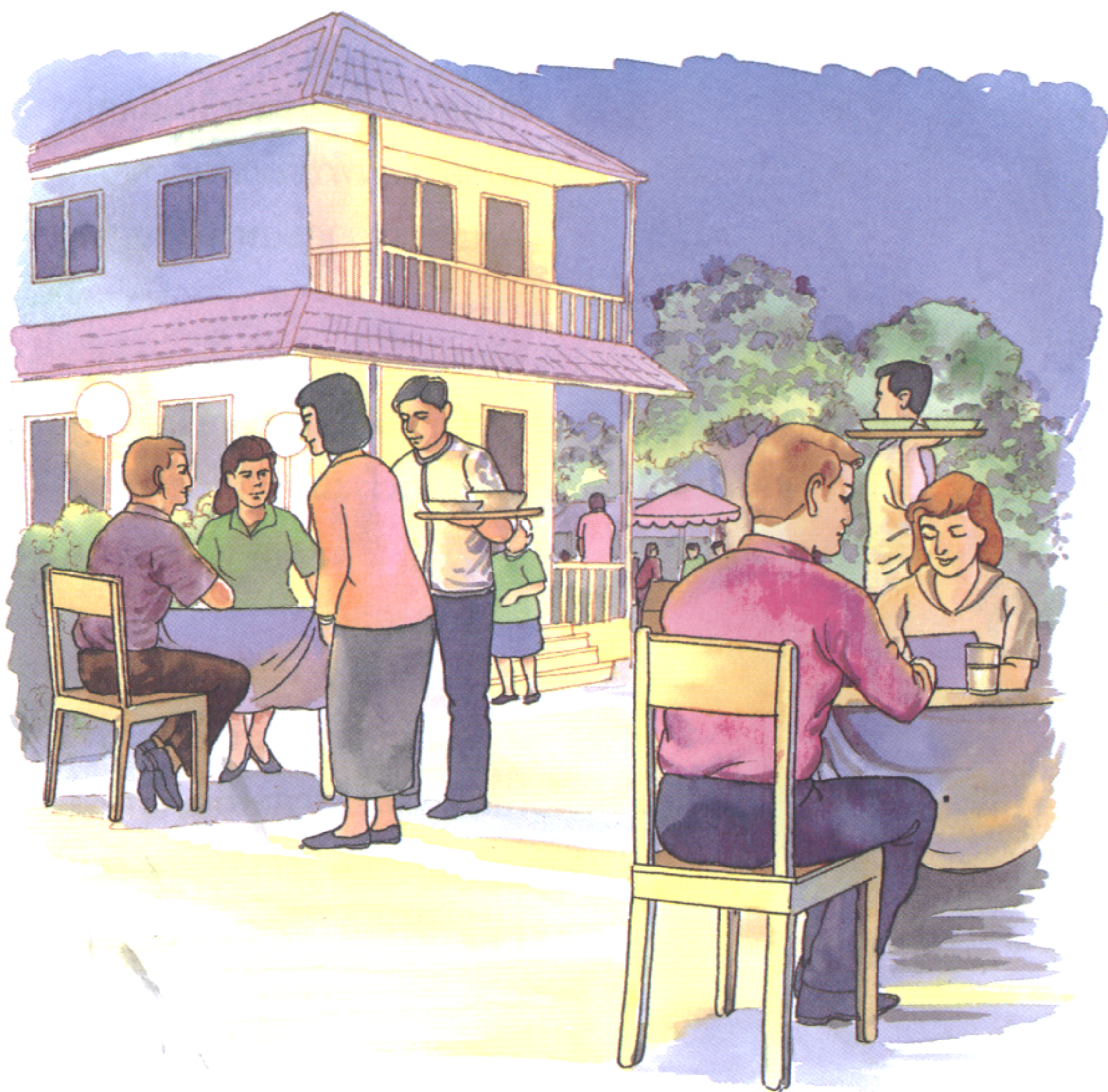
งามจริตมารยาทเจ้า งอนงาม
งามพูดงามยิ้มยาม ยั่วแย้ม
งามเคืองระคายความ คมเคียด ค้อนแฮ
งามเลิศลักษณแต่งแต้ม ผ่อนเผ้าพางาม

ยายพยายามสอนให้เอียดมีชีวิตอย่างไทย รักษาระเบียบแบบแผนของไทย แต่ให้รู้จักปรับปรุงชีวิตให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เอียดคิดว่ายายเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ยายบอกกับเอียดอยู่เสมอว่า ถ้าคนเรารู้จักปรับปรุงการดำเนินชีวิต โดยมีวัฒนธรรมไทยเป็นพื้นฐาน และเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ก็จะทำให้ชีวิตเป็นสุข

หลายปีผ่านไป กาลเวลาเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งทุกอย่างทั้งทำลายและสร้างสรรค์ ร่างกายของยายทรุดโทรมและชราภาพมากขึ้น ส่วนเอียดเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แต่ความรัก ความผูกพันระหว่างยายกับหลานกลับมีมากขึ้น แต่ก่อนยายเคยดูแลเอียด บัดนี้เอียดเป็นผู้ดูแลยาย

วันหนึ่งเอียดปรึกษากับยายว่า เอียดจะปรับปรุงบ้านเป็นร้านอาหารไทย จะใช้ความรู้ที่ยายถ่ายทอดมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ยายไม่คัดค้าน เอียดรวบรวมเงินที่เก็บหอมรอมริบไว้ปรับปรุงบ้านเป็นร้านอาหาร น้าเอิบทราบเรื่องก็ทักท้วงด้วยความเป็นห่วง เพราะเกรงว่าเอียดจะทำไม่ได้ แต่เอียดคิดว่าเกิดมาเป็นมนุษย์ต้องดิ้นรนไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเสมอ ต้องปรับปรุงชีวิตไปสู่ความเจริญ บัดนี้ร้านอาหารของเอียด มีลูกค้าคนไทยและชาวต่างประเทศที่ต้องการรับประทานอาหารไทยในท่ามกลางบรรยากาศแบบไทยมาอุดหนุนอย่างเนืองแน่น ร้าน

อาหารไทยของเอียดจึงเป็นร้านที่มีชื่อเสียง เอียดขายรสมือ เพราะเอียดปรุงอาหารเอง และมีน้าเอิบช่วยดูแล ความสำเร็จในชีวิตของเอียดเป็นสิ่งที่ยายและน้าเอิบภาคภูมิใจ เพราะเอียดตั้งใจดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ทำให้ชีวิตของเอียดเป็นชีวิตที่งดงาม มีอาชีพที่มั่นคง

เอียดยังจำคำของยายได้ว่า ถ้าเรามีชีวิตอยู่ก็ต้องต่อสู้ และพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น ดำรงชีวิตอยู่อย่างไทยให้ได้ในฐานะเป็นคนไทย เอียดยังจำโคลงที่ยายท่องให้ฟังเมื่อเอียดยังเล็กได้ว่า

รู้ แล้วให้หมั่นตั้ง ใจทำ
รัก แต่นิ่งไป่นำ ชอบให้
จัก ดีจักชั่วสำ- เหนียกแน่ ไฉนนา
ดี และร้ายจักได้ เสร็จด้วยตนทำ

ความรู้ทางภาษา

หลักภาษา

การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย

สำนวนเปรียบเทียบ หมายถึง ถ้อยคำที่คมคาย มีความหมายลึกซึ้งในเชิงเปรียบเทียบ เช่น

ดำเหมือนถ่าน	บริสุทธิ์ประดุจหยาดน้ำค้าง
ช้าเหมือนเต่า	เบาเหมือนปุยนุ่น
ซนเหมือนลิง	เร็วราวกับลมพัด
กลมเหมือนมะนาว	ขาวเหมือนสำลี
ใจดำเหมือนอีกา	รักดั่งแก้วตา
ง่ายเหมือนปอกกล้วยเข้าปาก	ไวเหมือนปรอท

เด็กคนนั้นวิ่ง**เร็วราวกับลมพัด**

พ่อแม่รักลูก**ดั่งแก้วตา**

เขาหายไปไหนนะ **ไวเหมือนปรอท**จริง ๆ

ประโยคเพื่อการสื่อสาร

ประโยคเพื่อการสื่อสารเป็นประโยคที่ใช้สื่อสาร เพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งของผู้ส่งสาร แบ่งออกได้ดังนี้

ประโยคบอกเล่า

ประโยคปฏิเสธ

ประโยคคำถาม

ประโยคขอร้อง
ประโยคคำสั่ง
ประโยคแสดงความต้องการ

ประโยคบอกเล่า คือประโยคที่มีใจความเพื่อบอกให้ทราบว่าใคร ทำอะไร ทำที่ไหน ทำอย่างไร เป็นการแจ้งเรื่องราวให้ทราบ หรือบอกเรื่องราวต่างๆ

ตัวอย่าง

ลุงของฉันเป็นรั้วของชาติ
เด็กยุคโลกาภิวัตน์ต้องรู้จักพัฒนาตนเอง
นักเรียนช่วยครูพัฒนาโรงเรียนในวันหยุด
ทุกเช้ายายและเอียดจะช่วยกันเตรียมอาหารไว้ตักบาตร
แต่ก่อนยายเคยดูแลเอียด บัดนี้เอียดเป็นผู้ดูแลยาย

ประโยคปฏิเสธ เป็นประโยคที่มีใจความไม่ตอบรับ มีเนื้อความตรงข้ามกับประโยคบอกเล่า มักใช้คำว่า ไม่ ไม่ได้ ไม่ใช่ มิได้ ประกอบประโยค

ตัวอย่าง

ฉัน**ไม่**เคยพูดคำเท็จกับเพื่อนๆ
แดง**ไม่ได้**ไปโรงเรียนเพราะปวดศีรษะ
พ่อแม่ของฉัน**ไม่ใช่**คนร่ำรวย ฉันจึงต้องช่วยพ่อแม่ทำงานหาเงิน
เขา**มิได้**เป็นคนเห็นแก่ตัว
คนคนนั้นคบ**ไม่ได้** เพราะเขา**ไม่**มีคุณธรรม

ประโยคคำถาม คือประโยคที่มีใจความเป็นคำถาม เพื่อต้องการคำตอบ คำที่เป็นคำถามอยู่ต้นประโยคหรือท้ายประโยคก็ได้ ประโยคคำถามมี ๒ ลักษณะ

๑. ประโยคคำถามที่ต้องการคำตอบเป็นเนื้อความใหม่ มักมีคำที่ใช้ถามว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เหตุใด เท่าใด คำเหล่านี้อาจจะอยู่หน้าประโยคหรือหลังประโยคก็ได้

ตัวอย่าง

คำถาม	**คำตอบ**
สมชายจะไปเรียนพิเศษกับ**ใคร**	ผมจะไปเรียนพิเศษกับโกมลครับ
บ้านเธออยู่จังหวัด**อะไร**	บ้านฉันอยู่จังหวัดร้อยเอ็ดค่ะ
เมื่อไรเธอจะไปกรุงเทพฯ	ฉันจะไปกรุงเทพฯ ปลายเดือนมกราคมค่ะ

๒. ประโยคคำถามที่ต้องการคำตอบรับหรือปฏิเสธ มักมีคำที่ใช้ถามว่า หรือ หรือไม่ ไหม อยู่ท้ายประโยค

ตัวอย่าง

คำถาม	**คำตอบ**
กระเป๋าใบนี้เป็นของคุณ**หรือ**	ครับ กระเป๋าใบนี้เป็นของผม
	ไม่ใช่ครับ กระเป๋าใบนี้ไม่ใช่ของผม
เธอจะไปตลาดกับฉัน**ไหม**	ไปค่ะ ฉันจะไปตลาดกับเธอ
	ไม่ไปค่ะ ฉันจะทำการบ้าน

การใช้ภาษา

การเขียนโฆษณาสินค้า

การโฆษณาสินค้า หมายถึง การเสนอ เผยแพร่สินค้าหรือบริการ เป็นกิจกรรมที่มีการสื่อสารสู่มวลชน มีความต้องการให้มีผู้นิยม และต้องการกำไรเป็นเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการโฆษณาสินค้า

๑. เพื่อแนะนำสินค้าให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เป็นที่ต้องการของประชาชน
๒. เพื่อเชิญชวนให้ใช้บริการกิจกรรมหรือสินค้าที่เสนอ

หลักการเขียนโฆษณาสินค้า มีหลักสำคัญดังนี้

๑. บอกเหตุผลของการใช้สินค้าหรือบริการ
๒. บอกรายละเอียดของสินค้าหรือบริการ เช่น คุณภาพ ราคา ความสะดวกสบาย เป็นต้น
๓. โน้มน้าวใจให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความรู้สึกอยากใช้สินค้าหรือบริการ
๔. มีการจูงใจ เช่น การลดราคา ของแถม บริการเงินผ่อน บริการซ่อมฟรี ฯลฯ

การใช้ภาษาเพื่อการเขียนโฆษณาสินค้า

การใช้ภาษาในการเขียนโฆษณาสินค้า ควรใช้คำหรือข้อความที่กะทัดรัด สละสลวย สำนวนชวนสนใจ จดจำง่าย อ่านแล้วรู้ได้ทันทีว่าเป็นสินค้าอะไร ใช้ประโยชน์อะไร ต้องใช้ศิลปะลึกซึ้งในการจูงใจ เขียนอักษรให้อ่านง่าย เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง ข้อควรคำนึงก็คือ ไม่โฆษณาเกินความเป็นจริง และให้ร้ายสินค้าอื่นๆ

ตัวอย่างการเขียนโฆษณาสินค้า

ถูกเงิน ประหยัดไฟ โปรดใช้ตู้เย็นหิมะ

สิ่งมหัศจรรย์ที่พิสูจน์แล้ว เทคโนโลยีล่าสุด ปรุงอาหารไม่ใช้แก๊ส ใช้เวลาเพียง ๑๐ นาที ง่ายกว่า อร่อยกว่า ใช้หม้อปรุง “ครัวเก่า” ลดพิเศษแก่ท่านที่ซื้อภายใน ๑๐ สิงหาคมนี้

การเขียนรายงาน

การเขียนรายงานเป็นการเขียนผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อรายงานให้ผู้อื่นทราบ การเขียนรายงานทำให้ผู้เขียนมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น การหาข้อมูลเพื่อเขียนรายงานมีหลายวิธี เช่น อ่านจากหนังสือ หรือเอกสารต่างๆ จากการสัมภาษณ์ จากการศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

วิธีการเขียนรายงาน

๑. เขียนโครงร่างหัวข้อย่อยๆ ว่าจะกล่าวถึงเรื่องอะไรบ้าง เช่น ถ้าเป็นประวัติสถานที่ ควรจะกล่าวถึงความสำคัญ สถานที่ตั้ง ผู้สร้าง การปฏิบัติตนเมื่อไปในสถานที่นั้นๆ ดังนี้เป็นต้น

๒. อ่านหนังสือหลายๆ เล่ม ตามเรื่องที่จะเขียนรายงาน แล้วเขียนเรียบเรียงเป็นภาษาของผู้เขียนรายงาน

๓. บางเรื่องอาจใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า เช่น วิธีทำหนังตะลุง ในรายงานจะต้องบอกด้วยว่า สัมภาษณ์ผู้ใด เมื่อไร ที่ไหน และในคำนำของรายงานต้องเขียนขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย

๔. ถ้าจำเป็นต้องลอกข้อความตอนใดตอนหนึ่งจากหนังสือ ควรเขียนในรายงานด้วยว่าอยู่ในหนังสือเล่มใด หน้าใด ใครเป็นผู้เขียน

๕. ถ้ามีภาพหรือแผนที่ประกอบ ก็จะทำให้รายงานนั้นสมบูรณ์มากขึ้น เพราะผู้อ่านจะเข้าใจชัดเจน แต่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นด้วย จึงไม่ควรอย่างยิ่งที่จะตัดภาพจากหนังสือที่ใช้ค้นคว้า ควรวาดหรือถ่ายเอกสาร

ส่วนประกอบของรายงาน

๑. หน้าปก

๒. คำนำ

๓. สารบัญ

๔. เนื้อหาสาระ (แผนผังและภาพประกอบถ้ามี)

๕. บรรณานุกรม

ตัวอย่างส่วนต่างๆ ของรายงาน

หน้าปก

รายงานกลุ่มทักษะภาษาไทย
เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวกับข้าว

เด็กชายยั่งยืน อยู่ดี
ผู้เขียนรายงาน

เสนอต่อ
คุณครูน้ำฝน เย็นใจ
ส่งรายงานเมื่อ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๑

สารบัญ

สารบัญ

บรรณานุกรม

อนุมานราชธน, พระยา. **ประเพณีต่างๆ ของไทย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๕.

วิชาการ, กรม. **การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๒.

บทร้อยกรอง

สังคมคนไทย

นิสัยคนไทยทุกบ้าน ใครมาเรือนชานอาศัย
ต้อนรับขับสู้ใส่ใจ น้ำดื่มส่งให้ทักทาย
น้ำใสในขันที่ยื่น ชุ่มชื่นดับร้อนผ่อนหาย
ซาบซึ้งตรึงใจไม่วาย เป็นสายสัมพันธ์มั่นคง
ชื่นฉ่ำน้ำใจไมตรี เหมือนญาติน้องพี่บอกบ่ง
รักใคร่นับถือซื่อตรง ยืนยงสืบทอดตลอดมา
เรียบง่ายจริงจังจริงใจ อบอุ่นเยื่อใยห่วงหา
โอบเอื้อเผื่อแผ่เมตตา ช่วยยามเหนื่อยล้าลำเค็ญ
น้ำใสในขันที่ยื่น ชุ่มชื่นยิ่งเหลือเมื่อเห็น
เพราะว่าสังคมร่มเย็น ด้วยเป็นสังคมคนไทย

อ่านเสริมบทเรียน

คนไทยไม่แล้งน้ำใจ

เสียงระฆังตอนย่ำรุ่งจากวัดข้างบ้านดังไปทั่วคุ้งน้ำ ปลุกผู้คนในละแวกบ้านให้กระวีกระวาดลุกขึ้นทำภารกิจประจำวัน ตอนเด็ก ๆ ฉันยังจำได้ว่ายายของฉันจะลุกขึ้นเข้าครัวตระเตรียมหุงหาอาหารอย่างขมีขมัน ในไม่ช้าควันข้าวหอมฉุยก็ลอยกรุ่นอยู่บนขันข้าว และสำรับคาวหวานก็พร้อมสรรพ ยายถือถาดอาหารและขันข้าวเดินไปที่หัวบันไดท่าน้ำหน้าบ้าน บางวันที่ฉันตื่นทันฉันจะตามยายไปนั่งรอพระที่ท่าน้ำแต่เช้ามืด

ท้องฟ้าที่สลัวรางและฟุ้งด้วยละอองหมอกเหนือท้องน้ำ เริ่มมีแสงสีทองฉายเรื่อเรือง แต่ยังคงมีแสงไฟวับแวมแต้มแต่งอยู่ตามบ้านเรือนที่แฝงตัวอยู่ตามแมกไม้ มองเห็นลิบลิบอยู่ฝั่งกระโน้น พลิ้วคลื่นไหวเป็นระลอกบางๆ ด้วยลมยามเช้า เรานั่งคอยอยู่ไม่นานนักก็จะเห็นเรือพายลำน้อย มีพระภิกษุครองจีวรสีเหลืองส้มค่อยๆ จ้วงฝีพายอย่างมนคงตรงมาที่บ้านของเรา

ท่านค่อยๆ วาดฝีพายเข้ามาเทียบหัวกระไดอย่างสงบ พร้อมกับที่ยายและฉันจะยกมือไหว้อย่างสำรวม ยายเอาทัพพีคดข้าวจากขันตักใส่บาตรทีละทัพพี ฉันจะช่วยยายตักบาตรบ้าง ส่งอาหารคาวหวานให้บ้าง ยายทำกับข้าวเก่ง เด็กๆ ในบ้านก็เป็นลูกมือที่ดี อาหารตักบาตรทำบุญจึงมีต่างๆ กันไป วันธรรมดาก็ตักบาตรหน้าบ้าน วันพระก็ไปทำบุญที่วัด อาหารที่ฉันเห็นบ่อยๆ มีหลายอย่าง เช่น ห่อหมกใบยอในห่อใบตองที่ยายเตรียมไว้แต่กลางคืน บางทีก็มีขนมจีนแกงเขียวหวาน หน้าชมพู่จะมียำเกสรชมพู่ม่าเหมี่ยวสีชมพูสดยำกับหมูต้ม บางวันมีผัดหมี่กรอบโรยหน้าด้วยไข่ฝอยสีทองแต้ม

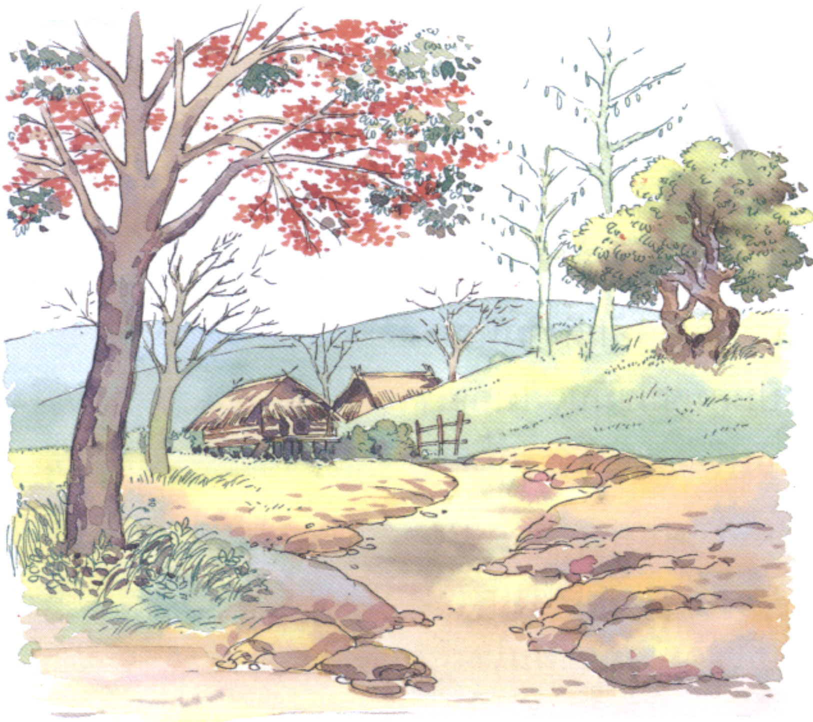
ด้วยสีเขียวของผักชี และสีแดงของพริกชี้ฟ้าหั่นซอยเล็กๆ ขนมหวานนี่ซิที่ฉันชอบนัก ข้าวเหนียวสังขยาห่อใบตองจีบสวยกะทัดรัด ขนมลืมกลืนสีขาวโรยถั่วทอง หยอดลงบนใบตองสีเขียวเข้ม บางฤดูกาลก็มีกะละแมกวนสีดำกลิ่นหอมที่หยอดเป็นคำๆ ลงบนใบตองแห้ง บางทีก็มีขนมเปียกปูนสีดำ โรยมะพร้าวขูดฝอย หรือขนมถ้วยฟูสีต่างๆ สับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ล้วนแล้วแต่ทำให้ฉันน้ำลายสอทั้งนั้น

ยายจะสอนลูกหลานและคนในบ้านให้ช่วยกันทำกับข้าวและขนมต่างๆ เด็กๆ จะถูกใช้ให้เช็ดใบตอง เจียนใบตอง และหัดห่อขนมด้วยใบตอง เช่น ขนมสอดไส้ ขนมกล้วย หัดเย็บกระทงใส่ขนมแบบต่างๆ บ้างก็ช่วยเหลาช่วยเจียนไม้กลัดให้แหลมเอาไว้กลัดกระทง บางทีก็ช่วยโม่แป้งจากข้าวสารเตรียมไว้ทำขนม บางครั้งก็ช่วยกันหยอดขนม เช่น ขนมถ้วยฟู ขนมน้ำดอกไม้ ขนมตาล ลงในถ้วยตะไลก่อนใส่ลังถึงไปนึ่ง เป็นต้น

บ้านเราอยู่กันหลายคน เวลาทำขนมจึงทำทีละมากๆ ทำเสร็จแล้วยายจะกันเอาไว้ทำบุญถวายพระก่อน นอกนั้นก็แจกจ่ายกันกินในบ้านอย่างทั่วถึง มีเหลือพอก็แจกคนข้างบ้าน แจกญาติพี่น้อง บ้านจึงไม่เงียบเหงา แต่คึกคักอบอุ่น ช่วยกันทำโน่นทำนี่ มีขนมอร่อยกินตลอดปี บางทีก็มีเพื่อนบ้านนำมาให้อยู่เสมอๆ เป็นการเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

รากฐานทางจิตใจอันดีงามที่ยายปลูกฝังไว้ให้ลูกหลาน เป็นพื้นฐานที่ดีทำให้พวกเราเป็นคนขมีขมัน ไม่อยู่เฉย เราได้ความละเอียดประณีตในการทำงาน เช่นกับข้าวคาวหวานที่ยายสอนให้ทำไม่ใช่อร่อยเพียงอย่างเดียว แต่ต้องสวยน่ากินด้วย เราได้ซึมซับเอาความมีน้ำใจช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน รู้จักการให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำบุญทำทาน วัฒนธรรมอันดีงามเช่นนี้ปรากฏอยู่ในจิตใจของคนไทยโดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้ยามเมื่อคนไทยประสบทุกข์ภัย อดอยากเดือดร้อน จากพายุ น้ำท่วม ไฟไหม้ ฯลฯ คนไทยจะช่วยเหลือกันบริจาคเงินทอง สิ่งของแก่ผู้ประสบภัยพิบัติเหล่านั้น คนไทยไม่แล้งน้ำใจ มีอะไรก็ช่วยเหลือ แบ่งปันกัน รอยยิ้มเรามีให้ น้ำใจเรามีมอบ เปรียบเสมือนสายน้ำที่ไหลหล่อเลี้ยงไปไม่เลือกแผ่นดิน ยังชีวิตให้คงอยู่โดยไม่เลือกเผ่าพันธุ์ ความมีน้ำใจจึงเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ที่บรรพบุรุษสั่งสมสืบทอดมาให้ลูกหลาน เป็นวัฒนธรรมทางจิตใจที่คงทนต่อกาลเวลา และยังความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่แผ่นดิน

บทที่ ๗

เมื่อดอกงิ้วบาน

ลมหนาวพัดโชยความเยือกเย็นมาเยือน ต้นงิ้วตามป่าเขาค่อยๆ สลัดใบจนหมดต้น เหลือแต่กิ่งก้านที่แต้มแต่งไว้ด้วยดอกสีแดงเพลิง ต้นลั่นทมมีดอกเหลืองนวลไปทั้งต้น ส่วนต้นนุ่นก็ห้อยฝักสีเขียวแก่อยู่ตามกิ่งก้านที่ไร้ใบ ทำให้ยามนี้มีสีสันสวยงาม จะมีใครสงสัยบ้างหรือไม่ว่า ทำไมต้นไม้เหล่านี้จึงทิ้งใบจนหมด เหลือแต่เพียงดอกหรือฝักไว้ในฤดูกาลเช่นนี้

ธรรมชาติสอนให้ต้นไม้เหล่านี้รู้ว่าฤดูที่แห้งแล้งมาถึงแล้ว และจะไม่มีฝนตกลงมาให้พื้นดินชุ่มฉ่ำ แสงแดดจะแผดเผาเหล่าต้นไม้ใหญ่น้อยตลอดเวลากลางวันอันร้อนแรง หากต้นไม้ยังคงมีใบอยู่เต็มต้น ใบจะต้องคายน้ำที่ควรจะเก็บถนอมไว้ให้หมดไปอย่างรวดเร็ว ต้นไม้จะขาดน้ำและดำรงชีวิตอยู่ไม่ได้ ดังนั้นมันจึงทิ้งใบเพื่อความอยู่รอดตลอดฤดูแล้งอันยาวนาน

สัตว์ก็เช่นเดียวกัน ต่างก็ปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ไม่ว่าจะเป็นกิ้งก่าที่เปลี่ยนสีให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่ออำพรางศัตรู หรือกบจะจำศีลอยู่ในรูใต้ดินในช่วงที่อากาศแห้งแล้งและขาดแคลนอาหาร พืชและสัตว์ต่างปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชีวิต มนุษย์ก็ไม่อาจพ้นกฎเกณฑ์ของธรรมชาติดังกล่าวได้ มนุษย์จะต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตเช่นเดียวกัน

ใกล้รุ่งสาง เสียงไก่ขันเจื้อยแจ้วเคยปลุกเราให้ตื่นขึ้นรับวันใหม่ แต่ปัจจุบันกลายเป็นเสียงนาฬิกาปลุกที่จะปลุกเราให้รีบลุกขึ้นเพื่อไปทำกิจธุระต่างๆ ให้ทันเวลา เสียงเอี๊ยดอ๊าดของล้อเกวียนที่เคลื่อนไปตามทางเกวียนอย่างช้าๆ ท่ามกลางความเงียบสงบนั้น บัดนี้กลายเป็นเสียงกระหึ่มของเครื่องยนต์จากยวดยานพาหนะต่างๆ ที่คับคั่งเต็มท้องถนน การคมนาคม

ขนส่งและระบบโทรคมนาคมที่ทันสมัยทำให้การเดินทางและการติดต่อสื่อสารทั่วโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้โลกที่เคยกว้างใหญ่ไพศาลเป็นเสมือนโลกใบเล็กที่ไร้พรมแดนไปได้อย่างน่าอัศจรรย์ ทั้งนี้เป็นเพราะมนุษย์ได้สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและความสุขในชีวิต กาลเวลาเปลี่ยนไปโลกก็มิได้หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงด้วยธรรมชาติบ้าง น้ำมือของมนุษย์บ้าง ตามปรกติมนุษย์เป็นนักพัฒนา เพราะมนุษย์ชอบคิดค้น จึงสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้น ชีวิตของมนุษย์จึงเปลี่ยน-แปลงไป ความเป็นอยู่ได้รับการพัฒนาขึ้น การพัฒนาจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่ที่ดีกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้สืบเนื่องจากการคิดค้นและการทดลองของมนุษย์ ทำให้เกิดความรู้ วิทยาการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้พัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้สุขสบายขึ้น

ถ้าเราได้ศึกษาชีวิตของเล่าซู ชาวไทยภูเขาคนหนึ่งที่ต้องปรับวิถีชีวิตเพื่อความอยู่รอด เราจะเข้าใจชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น เล่าซูเป็นชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่บนยอดดอยสูง ท่ามกลางธรรมชาติที่เงียบสงบ มีฟ้าใสและป่าเขียวขจีเป็นฉากห้อมล้อม ชีวิตของเขาจึงเรียบง่าย เขาทำนา ทำไร่ และปลูกฝิ่น เมื่อดินหมดความอุดมสมบูรณ์ก็โยกย้ายตัดต้นไม้ถางป่าที่อื่นเพื่อทำนาทำไร่ต่อไป การทำนา ทำไร่เลื่อนลอยเช่นนี้ เขาหารู้ไม่ว่าการกระทำของเขาเป็นการทำลายป่าไม้ ทำลายธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ มีผลกระทบต่อดินฟ้าอากาศและต้นน้ำลำธาร ทำให้ฝนไม่ตก อากาศแห้งแล้ง น้ำในแม่น้ำลำคลองเหือดแห้ง ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์

จากผลกระทบดังกล่าวจึงมีกฎหมายห้ามตัดไม้ทำลายป่า วิถีชีวิตของเล่าซูก็เปลี่ยนไปจากที่เคยดำเนินมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ เล่าซูต้องตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งนอกเขตป่าต้นน้ำลำธารซึ่งเป็นเขตป่าสงวน เขาได้รับการส่งเสริมให้ปลูกพืชอื่นแทนการปลูกฝิ่นซึ่งเป็นสิ่งเสพย์ติด ตามโครงการหลวงซึ่งเป็นโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อช่วยเหลือชาวเขามิให้ตัดไม้ทำลายป่าและปลูกฝิ่น เขาปลูกท้อ ลิ้นจี่ ถั่วแดงหลวง และดอกไม้เมืองหนาว เป็นต้น เล่าซูจะนำผลผลิตของเขาไปขายยังตลาดในเมือง บางครั้งพ่อค้าจะขึ้นมารับซื้อพืชผลถึงหมู่บ้าน ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเล่าซูดีขึ้น

รัฐบาลได้ตัดถนนสู่ยอดดอย หมู่บ้านของเล่าซูจึงมีนักท่องเที่ยวมาเยือนมิได้ขาด บรรดาแม่บ้านมีรายได้จากการขายงานฝีมือที่สวยงาม เช่น เครื่องเงิน ผ้าลายปัก แต่ละครอบครัวจึงมีรายได้ดีขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ก็สุขสมบูรณ์ ในหมู่บ้านก็มีโรงเรียน มีครูขึ้นมาสอนหนังสือบนดอย หมู่บ้านก็พัฒนาขึ้น เด็ก ๆ ได้เรียนหนังสือในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน เด็กเหล่านี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรู้ และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

ปัจจุบันหมู่บ้านของเล่าซูมีไฟฟ้าใช้ ไฟฟ้าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ทำให้หมู่บ้านสว่างไสว เสียงเพลงจากวิทยุทำให้ชีวิตของผู้คนในหมู่บ้านไม่เงียบเหงา

เล่าซูและเด็กๆ ในหมู่บ้านจะฟังข่าวจากวิทยุ ทำให้รู้ข่าวสารบ้านเมือง ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ และได้รู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นตามที่ต่างๆ ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว หมู่บ้านของเขากลายเป็นโลกใหม่ที่ไม่เหมือนเดิมเสียแล้ว

เล่าซูสะสมเงินได้จำนวนหนึ่ง จึงนำไปลงทุนกับเพื่อนๆ ซื้อรถกระบะขนาดเล็กมาไว้ใช้ร่วมกันในหมู่บ้าน รถคันนี้กลายเป็นรถประจำหมู่บ้าน ช่วยย่นระยะเวลาการเดินทางได้อย่างวิเศษ เขาบรรทุกพืชผักในไร่ออกไปขายที่ตลาดในเมือง บางครั้งบรรดาแม่บ้านจะนำสินค้าที่ผลิตขึ้น เช่น เครื่องเงิน เสื้อผ้าที่ปักเป็นลวดลายสวยงาม นำออกไปขายยังตลาดในเมือง ยามใดที่ผู้คนในหมู่บ้านเจ็บไข้ได้ป่วย ก็ใช้รถที่เล่าซูกับเพื่อนซื้อมานั้นนำคนเจ็บส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลในเมือง ผู้คนในหมู่บ้านมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ฐานะดีขึ้น ปลูกสร้างบ้านเรือนอย่างแข็งแรงมั่นคง สะอาดเรียบร้อย มีของใช้เพื่ออำนวยความสะดวกดีกว่าแต่ก่อน และจัดของใช้อย่างเป็นระเบียบ ผู้คนในหมู่บ้านขยันขันแข็งเพื่อสร้างฐานะของครอบครัวให้สุขสบายขึ้น

เจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองได้เข้ามาให้คำแนะนำคนในหมู่บ้านของเล่าซูให้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นร้านสหกรณ์ เพื่อผลิตและขายเครื่องประดับต่างๆ ที่เป็นงานฝีมือ เช่น เครื่องเงิน เป็นต้น นักท่องเที่ยวนิยมซื้อเครื่องประดับกลับไปเพราะได้ของสวยงามและราคายุติธรรม บางครั้งพ่อค้าในเมืองจะมาซื้อไปจำหน่ายอีกต่อหนึ่ง แม่บ้านและเด็กๆ จะช่วยกันผลิตเครื่องประดับไม่ว่าจะเป็นเครื่องเงินและเสื้อผ้าชาวเขา ตลอดจนผืนผ้าที่ปักลวดลายสวยงามเพื่อนำไปประดิษฐ์เป็นของใช้ต่างๆ สินค้าเหล่านี้สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ผู้คนในหมู่บ้านของเล่าซูได้เข้าไปเรียนต่อในเมือง ได้นำความรู้มาพัฒนาหมู่บ้านบัดนี้ชีวิตของผู้คนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก

ชีวิตของเล่าซูเป็นตัวอย่างของชาวไทยภูเขาที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป เราจะเรียกการเปลี่ยนแปลงนี้ว่าเป็นพัฒนาการของมนุษย์ก็ได้ เพราะในอดีตมนุษย์ต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ ความอดอยาก ความเจ็บไข้ได้ป่วย ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อเอาชนะความทุกข์ยากเหล่านั้น ส่วนปัจจุบันความเจริญทางวัตถุ วิทยาการและเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบายมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

ความเจริญทางด้านสาธารณสุขและการแพทย์ทำให้คนตายน้อยลง เด็กมีชีวิตรอดมากกว่าแต่ก่อน ประชากรของโลกจึงเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นมนุษย์ต้องเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วยการทำเกษตรแผนใหม่ เพื่อให้มีอาหารเพียงพอ มิฉะนั้นจะเกิดความอดอยากขึ้น

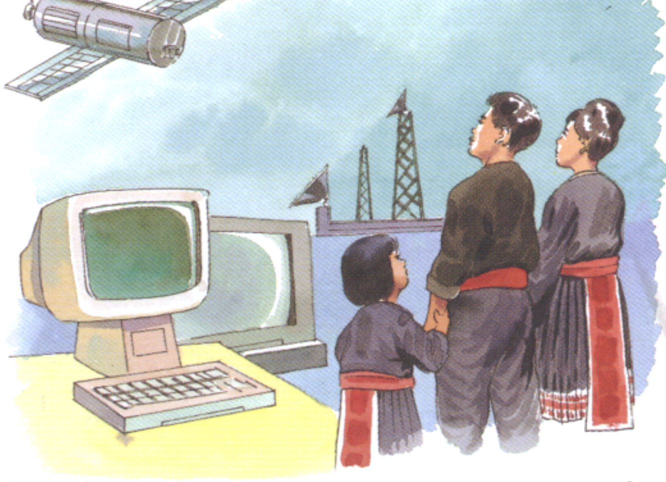
ความเจริญทางอุตสาหกรรมและการคมนาคมขนส่งต้องใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงซึ่งมีจำนวนจำกัดมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นฟืน น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติและถ่านหิน ทำให้มนุษย์ต้องคิดค้นหาพลังงานอื่นมาทดแทน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานจากลม พลังงานปรมาณู เป็นต้น ความเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมและการคมนาคมขนส่งได้ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม เช่น การปล่อยสารเคมีหรือน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้เกิดน้ำเน่าเป็นพิษ สัตว์น้ำต้องตาย แหล่งน้ำซึ่งเป็นที่ผลิตอาหารของมนุษย์ได้รับความกระทบกระเทือน อากาศเป็นพิษ เป็นต้น นอกจากนั้นความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมและการคมนาคมขนส่ง ยังก่อให้เกิดปัญหาการใช้สารเคมีของเกษตรกร ทำให้สารเคมีตกค้างในพืชผลที่เป็นอาหาร ปัญหาเหล่านี้เกิดจากความเจริญทางวิทยาการ ซึ่งเป็นผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ หากมนุษย์ใช้วิทยาการและเทคโนโลยีอย่างไม่ระมัดระวังก็อาจเกิดผลร้ายต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ได้เช่นกัน

ชีวิตของคนในเมืองใหญ่ๆ เป็นชีวิตที่มีความเครียดมากขึ้น ต้องทำงานแข่งกับเวลา ทำงานอย่างรีบเร่งและเร่งร้อน ดูเหมือนว่า เวลา ๒๔ ชั่วโมงไม่พอเพียงกับการทำงาน คนในเมืองใหญ่ๆ ประสบปัญหาการจราจร รถรา

บนท้องถนนติดขัด ต้องเสียเวลากับการเดินทางไปประกอบธุรกิจการงาน คนในเมืองจึงทำงานเหมือนเครื่องจักร ทำงานตามตารางเวลาที่ตีกรอบไว้ เพื่อเร่งรัดพัฒนาและเพิ่มผลผลิต ทำให้วิถีชีวิตในครอบครัวต้องเปลี่ยนไป ความใกล้ชิดของบุคคลในครอบครัวลดน้อยลง พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมลูกของตน คนในสังคมเห็นแก่ตัวมากขึ้น ศีลธรรมจรรยาถดถอย เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต และปัญหาทางสังคมตามมา

จากปัญหาดังกล่าวนี้ล้วนแต่เป็นปัญหาที่มนุษย์จะต้องแก้ไขและเอาชนะให้ได้ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน มนุษย์จะตักตวงผลประโยชน์จากธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องอนุรักษ์ธรรมชาติและวัตถุดิบทางธรรมชาติ เช่น น้ำมัน ถ่านหิน ก๊าซ เป็นต้น เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน มีคุณค่า และถูกวิธี

มนุษย์จะต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกวิธีและรู้คุณค่า เช่น การรู้จักใช้พลังงานจากน้ำ จากลม จากแสงแดด และความร้อนใต้พิภพ มาใช้ให้เกิดประโยชน์แทนน้ำมัน ถ่านหินและก๊าซ ซึ่งจะช่วยลดมลพิษทางอากาศ เกษตรกรจะต้องลดการใช้สารเคมีและยาปราบศัตรูพืช ซึ่งก่อให้เกิดพิษและเป็นภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค เกษตรกรจะต้องใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก แทนปุ๋ยเคมี โรงงานอุตสาหกรรมจะต้องติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสีย และเครื่องกรองอากาศ ก่อนปล่อยน้ำและอากาศออกจากโรงงาน วิธีการเหล่านี้เป็นวิธีการแก้ปัญหาและการปรับตัวของมนุษย์ทั้งสิ้น

โลกปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ใช้คอมพิวเตอร์เก็บข้อมูลแทนความทรงจำของมนุษย์ ใช้ดาวเทียมในการสื่อสาร ทำให้โลกไร้พรมแดน ความเจริญทั้งหลายย่อมเกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งสิ้น แต่ถ้ามนุษย์ใช้ไม่ถูกวิธี ก็อาจเป็นอันตรายต่อตนเองได้ มนุษย์จะต้องปรับตัวอย่างถูกต้องเหมาะสมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เหมือนกับต้นงิ้วที่ทิ้งใบเมื่อฤดูแล้งมาเยือน เหมือนกิ้งก่าที่เปลี่ยนสีเพื่ออำพรางศัตรู เหมือนกบจำศีลเมื่อขาดแคลนอาหารในหน้าแล้ง มนุษย์ไม่ได้ปรับตัวเพื่อความอยู่รอดเหมือนพืชและสัตว์ดังกล่าว แต่มนุษย์จะต้องปรับตัวเองเพื่อให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นสุข และอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนและถาวร

งิ้วบานรับลมแล้ง โรยใบ
ปรับตัวรักษ์น้ำไว้ ห่อนม้วย
ทุกข์สุขคู่โลกไซร้ มีอยู่
ปรับตนปรับใจฉ้วย ผ่อนร้ายกลายดี

ความรู้ทางภาษา

หลักภาษา

การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย

การใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารจำเป็นต้องรู้จักคำ เข้าใจความหมายของคำอย่างถูกต้อง เลือกใช้คำให้ตรงตามหน้าที่ของคำและเนื้อความในประโยค จึงจะทำให้ผู้พูดหรือผู้ฟัง และผู้เขียนหรือผู้อ่าน สามารถทำความเข้าใจได้ตรงกัน

ตัวอย่างการใช้คำในความหมายต่าง ๆ

หลอกลวง หมายถึง ล่อให้เข้าใจผิด

ชาวบ้านมักถูก**หลอกลวง**ให้ซื้อสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ

หลอกล่อ หมายถึง ล่อให้ทำตามที่ต้องการ

สามีภรรยาคู่นี้**หลอกล่อ**เด็กมาทำงานในโรงงาน

ผ่อนปรน หมายถึง แบ่งหนักให้เป็นเบา เอาไปทีละน้อย

ถ้ารถติดมาก บริษัทจะ**ผ่อนปรน**เวลาเข้าทำงานให้แก่พนักงาน

ผ่อนผัน หมายถึง ลดหย่อนตาม ลดหย่อนให้

เขาได้รับ**ผ่อนผัน**การเกณฑ์ทหาร

คร่ำครึ หมายถึง เก่าเกินไป ไม่ทันสมัย

คน**คร่ำครึ**มักเป็นคนเก็บตัวและไม่สนใจสิ่งรอบ ๆ ตัว

คุณลุงคนนี้เป็นคน**คร่ำครึ**ชอบเก็บตัวอยู่ในบ้าน

คร่ำคร่า หมายถึง เก่าแก่จนชำรุดทรุดโทรม

ตึกสีขาวหลังนั้นดูเก่า**คร่ำคร่า**ไม่น่าอยู่

ครบถ้วน หมายถึง เต็มจำนวนที่กำหนดไว้

เขาเก็บเงินจากลูกค้าไป**ครบถ้วน**

ครบครัน หมายถึง พร้อมเพรียงไม่ขาดเหลือ บริบูรณ์

แม่เตรียมของทำบุญไว้อย่าง**ครบครัน**

เยือกเย็น หมายถึง หนาวเย็นมาก

อากาศนอกบ้าน**เยือกเย็น**มาก

เย็นเยือก หมายถึง อาการเย็นที่เกิดขึ้นในทันทีทันใด

เสียงสุนัขหอนยามดึกทำให้ฉัน**เย็นเยือก**ไปทั้งตัว

การใช้สำนวนให้ตรงตามความหมาย

สำนวนที่ใช้ในภาษาไทยมีมากมาย ผู้ใช้ควรศึกษาให้เข้าใจความหมายอย่างแจ่มแจ้งก่อน แล้วพิจารณาเพื่อนำไปใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม ถ้านำสำนวนมาใช้ไม่ถูกต้อง นอกจากจะไม่ได้ความหมายตามที่ต้องการแล้ว ยังทำให้สำนวนนั้นหมดคุณค่าและเกิดความเสียหายได้

การใช้สำนวนต้องใช้ให้เข้ากับเรื่อง หรือสำนวนที่แต่งขึ้นเอง ไม่ใช้สำนวนมากเกินไป และต้องใช้ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ตัวอย่าง

เธอจะพูดอะไรก็ให้ระวังหน่อย เพราะอย่าลืมนะว่า**กำแพงมีหู ประตูมีตา**

ตำรวจจับได้**คาหนังคาเขา**ว่า ชายคนนั้นเป็นนักงัดแงะ

คนเราไม่ควรฆ่าสัตว์ตัดชีวิต บาปกรรมจะตามสนองเหมือน**กงเกวียนกำเกวียน**

ฉัน**เกลียด**เธออย่าง**เข้ากระดูกดำ** เพราะเธอทำตัวเป็น**นกมีหู หนูมีปีก** พอถูกจับได้**คาหนังคาเขา** เธอก็หันมาเข้าข้างฉัน**เป็นปี่เป็นขลุ่ย**

คุณศรีเคยตำหนิการทำงานของคุณจินดาอย่างรุนแรง ครั้นพอคุณศรีย้ายมาเป็นลูกน้องของคุณจินดา คุณศรีกลับยกย่องชมเชยการทำงานของคุณจินดาอย่าง**ออกหน้าออกตา** ใคร ๆ ก็รู้ว่า คุณศรีทำตัวเหมือน**กิ้งก่าเปลี่ยนสี**

ประโยคเพื่อการสื่อสาร

ประโยคขอร้อง

ประโยคขอร้องเป็นประโยคที่มีข้อความแสดงความต้องการให้ช่วยเหลือในลักษณะต่าง ๆ มักจะมีคำว่า โปรด กรุณา ช่วย วาน อยู่หน้าประโยค และมักจะมีคำว่า หน่อย ซิ น่า นะ อยู่ท้ายประโยค

ตัวอย่าง

โปรดใช้น้ำมันไร้สารตะกั่วเพื่อคุณภาพชีวิตของพวกเราทุกคน

กรุณาลดการใช้สารเคมีในการปราบศัตรูพืชเพื่อมิให้เกิดพิษภัยต่อผู้บริโภค

ช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณน้ำตก**หน่อย**

วานตั้งนาฬิกาปลุกให้หน่อย**ซิ**

ฟังข่าวทุกวัน**นะ** จะได้รู้เหตุการณ์และความเคลื่อนไหวในบ้านเมือง

ประโยคคำสั่ง

ประโยคคำสั่งเป็นประโยคที่บอกให้บุคคลอื่นทำหรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะละประธานไว้

ตัวอย่าง

จงคิดก่อนลงมือทำทุกครั้งนะ

ให้ทุกคนในหมู่บ้านนำสินค้าไปขายที่ร้านสหกรณ์

ลงมือทำงานได้แล้ว

อย่านอนหลับทับสิทธิ์นะ

อย่าดื่มเครื่องดองของเมา

ห้ามเสพสิ่งเสพย์ติด

ห้ามตัดไม้ทำลายป่า

ประโยคแสดงความต้องการ

ประโยคแสดงความต้องการเป็นประโยคที่แสดงความอยากได้ อยากมี อยากเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะมีคำว่า อยาก ต้องการ ปรารถนา ประสงค์ อยู่ในประโยค

ตัวอย่าง

ฉัน**อยาก**ให้ครอบครัวของเรามีรายได้มากขึ้น

ครูทุกคน**ต้องการ**ให้นักเรียนเป็นคนดี

เขา**ปรารถนา**ให้สังคมสงบสุข

พ่อ**ประสงค์**จะให้ลูกรู้จักเก็บหอมรอมริบ

การใช้ภาษา

การยกตัวอย่างประกอบการพูดหรือการเขียน

การพูดหรือการเขียนให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องราวอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง บางครั้งต้องมีการยกตัวอย่างประกอบ

การยกตัวอย่างประกอบต้องใช้ถ้อยคำที่ฟังหรืออ่านแล้วเข้าใจง่าย เรื่องที่นำมายกตัวอย่างต้องเป็นเรื่องที่รู้จักกันโดยทั่วไป เป็นเรื่องที่ผู้ฟังเชื่อถือหรือนับถือ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่ผู้ฟังรู้จัก หรือเรื่องที่ผู้ฟังพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ทางวิทยาศาสตร์

การยกตัวอย่างจากเรื่องที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ขนมหม้อแกงร้านนี้อร่อยเหมือน**ขนมหม้อแกงจังหวัดเพชรบุรี**

คุณยายคนนี้มีฐานะดี แต่แกทำตัวเป็น**ผ้าขี้ริ้วห่อทอง**

การยกตัวอย่างจากเรื่องที่ผู้ฟังเชื่อถือหรือนับถือ

คนพากันมาฌาปนกิจหลวงพ่อวัดจันทร์อย่างมืดฟ้ามัวดินเหมือนงานศพ**หลวงปู่แหวน**

การยกตัวอย่างจากเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่ผู้ฟังรู้จัก

เจ้าของบ้านหลังนี้ใจดีมากเหมือน**คุณปู่ของคุณ**

การยกตัวอย่างประกอบเรื่องที่พิสูจน์ให้เห็นจริงได้ทางวิทยาศาสตร์

ที่หมู่บ้านของฉัน ถ้าฝนตกหนักพอฝนหายน้ำก็จะไม่เหลือให้เห็นเลย **เหมือนกับเทน้ำลงพื้นทราย**

มนุษย์จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป **เหมือนกับต้นงิ้วที่ทิ้งใบเมื่อฤดูแล้งมาเยือน เหมือนกิ้งก่าเปลี่ยนสีเพื่ออำพรางศัตรู เหมือนกบจำศีลเมื่อขาดแคลนอาหารในหน้าแล้ง**

บทร้อยกรอง

ไม้ทิ้งใบ

ลมแล้งหอบไอแล้งมาล้อมฟ้า แดดสาดแสงร้อนจ้ามาแผดเผา
ฤดูแล้งเวียนมาไม่บรรเทา ทุกหย่อมเหย้าฝุ่นปลิวว่อนร้อนเหลือทน
ในผืนฟ้าร้อนรนฝนขาดสาย ในผืนดินน้ำหายเมื่อไร้ฝน
ในผืนน้ำน้ำแห้งขอดทุกวังวน ในผืนป่าไม้ทุกต้นทนระกำ
รากใต้ดินเคยดูดน้ำเลี้ยงลำต้น ใบก็เคยรับฝนบนฟ้าฉ่ำ
พอน้ำแห้งแล้งฝนต้นไม้ช้ำ เมื่อขาดน้ำจะอยู่ได้อย่างไร
ใบเคยดกตกพุ่มชอุ่มเขียว กลับแห้งเหี่ยวเปลี่ยนเป็นสีเหลืองไหม้
จนแดงคล้ำน้ำตาลแก่แต่ละใบ แล้วปลิดขั้วร่วงไปเหมือนไฟลน
รอผลิดอกออกช่อลออใหม่ รอผลิใบเมื่อฝนมาอีกหน้าฝน
แต่วันนี้แล้งร้ายไม่อาจทน ต้องทิ้งใบด้วยจำนนให้ต้นคง
ไม้ยังรู้ทิ้งใบให้ต้นอยู่ คนต้องรู้ปรับตัวอย่ามัวหลง
รู้พินิจคิดพิเคราะห์ให้เหมาะตรง เพื่อดำรงชีพสุขทุกเวลา

อ่านเสริมบทเรียน

ระบบสื่อสารในปัจจุบัน

การสื่อสารมีความจำเป็นต่อมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อมนุษย์รวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม ย่อมมีการพบปะพูดคุยถามทุกข์สุข มีการสังสรรค์เพื่อความสนุกสนาน หรือสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน นับเป็นการสื่อสารกันโดยตรง

ปัจจุบันจำนวนพลเมืองในแต่ละประเทศมีจำนวนมากขึ้น ชุมชนแต่ละแห่งก็เจริญอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายแหล่งที่อยู่อาศัยของพลเมือง การติดต่อสื่อสารจึงขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างไกล มนุษย์จึงคิดประดิษฐ์เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสื่อสารให้เพียงพอแก่ความจำเป็น

แต่ก่อนมนุษย์เริ่มต้นส่งข่าวสารโดยการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ควันไฟ ตีเกราะเคาะไม้ โบกธง เป็นต้น ต่อมาใช้เขียนข้อความถึงกันในรูปของจดหมาย แล้วจึงพัฒนาวิธีการส่งข่าวสารข้อมูลไปในระยะทางไกลๆ ให้รวดเร็วกว่าจดหมาย ทำให้เกิดเครื่องรับและส่งโทรเลขขึ้น การส่งข้อความต้องใช้เวลาในการแปลรหัสทั้งขณะส่งและรับ ซึ่งอาจเกิดความผิดพลาดได้ เครื่องมือชนิดใหม่ที่มนุษย์คิดขึ้นมาคือ โทรพิมพ์ ระบบโทรพิมพ์จะเป็นการพิมพ์ข้อความจากที่หนึ่งส่งไปที่ผู้รับปลายทาง ข้อความนั้นจะไปปรากฏเช่นเดียวกับต้นทาง ทำให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การใช้โทรเลขและโทรพิมพ์ ถือเป็นการสื่อสารในลักษณะของข้อมูลที่เป็นเอกสาร

ในด้านการสื่อสารที่ใช้เสียง มนุษย์ได้คิดประดิษฐ์วิทยุขึ้น ระบบวิทยุเป็นระบบของการส่งเสียงให้เดินทางไปได้ไกล และทำให้ผู้ฟังรับฟังได้อย่างชัดเจน ระบบวิทยุนั้นนอกจากใช้เครื่องรับวิทยุรับฟังการกระจายเสียงจากสถานีวิทยุแล้ว ยังมีระบบวิทยุมือถือ ซึ่งเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารโต้ตอบซึ่งกันและกันในบริเวณที่สามารถส่งคลื่นสัญญาณได้อีกด้วย

เมื่อโลกมีความเจริญมากขึ้น การส่งเสียงไปไกลๆ เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอเสียแล้ว มนุษย์ได้พัฒนาให้มีระบบการส่งทั้งเสียงและภาพ จึงมีการประดิษฐ์โทรทัศน์ขึ้นใช้ โทรทัศน์ที่เกิดขึ้นครั้งแรกเป็นระบบขาวดำ ต่อมาพัฒนาเป็นระบบสี การส่งคลื่นโทรทัศน์ไปในระยะทางไกลมากๆ ปัจจุบันเราจะใช้ดาวเทียมเข้าช่วย ซึ่งจะทำให้เครื่องรับโทรทัศน์สามารถรับเสียงและภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้การส่งคลื่นโทรทัศน์จากเครื่องส่งผ่านทางสายเคเบิล ไปยังเครื่องรับโทรทัศน์เป็นอีกวิธีหนึ่งที่นิยมกันมากขึ้น เรียกว่าเคเบิลทีวี เพราะสายเคเบิลจะช่วยป้องกันการรบกวนจากสัญญาณอื่นได้ดี ทำให้รับภาพและเสียงชัดเจนมาก

มนุษย์คิดประดิษฐ์โทรศัพท์ขึ้นใช้ โทรศัพท์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ติดต่อสื่อสารได้โดยตรง ปัจจุบันนอกจากจะมีโทรศัพท์ที่ใช้ตามบ้านและสถานที่สาธารณะแล้ว มนุษย์ยังพัฒนาโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือที่เรียกว่า โทรศัพท์มือถือ และวิทยุติดตามตัวขึ้นใช้ ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบัน

เครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่กำลังนิยมใช้กันมาก คือ เครื่องโทรสาร หรือที่เรียกว่า แฟ็กซ์ เครื่องมือชนิดนี้สามารถส่งแผนภาพ แผนที่ ลายเส้น ตัวอักษร จากเครื่องต้นทางไปยังปลายทาง ในลักษณะของการถ่ายสำเนาได้ แต่เครื่องโทรสารต้องใช้ต่อเข้ากับเครื่องโทรศัพท์ เครื่องมือชนิดนี้จะช่วยให้ส่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

เครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารกันได้ คือเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยปกติเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือที่เรียกกันติดปากว่า สมองกล เป็นเครื่องมือที่ใช้ประมวลผลข้อมูล มีระบบการจัดเก็บข้อมูล และสามารถเรียกข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เราสามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องมือนี้ในการติดต่อสื่อสารได้ ถ้าเราเชื่อมโยงเข้ากับเครื่องคอมพิวเตอร์หลัก เช่น ในการเสนอผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การประกาศผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัย เป็นต้น

การสื่อสารในปัจจุบันมีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เครื่องมือสื่อสารที่มนุษย์พัฒนาขึ้นมาใช้ สามารถติดต่อกันได้ในระยะใกล้และไกล ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ยิ่งโลกมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้นเท่าไร ระบบการสื่อสารก็จะพัฒนามากยิ่งขึ้นเท่านั้น มนุษย์จะต้องรู้จักเลือกใช้เครื่องมือสื่อสารให้เหมาะสม ประหยัดทั้งเวลาและพลังงาน รวมทั้งต้องช่วยกันดูแลรักษาเครื่องมือสื่อสารที่เป็นของสาธารณะให้คงอยู่และมีไว้ใช้ร่วมกันตลอดไป

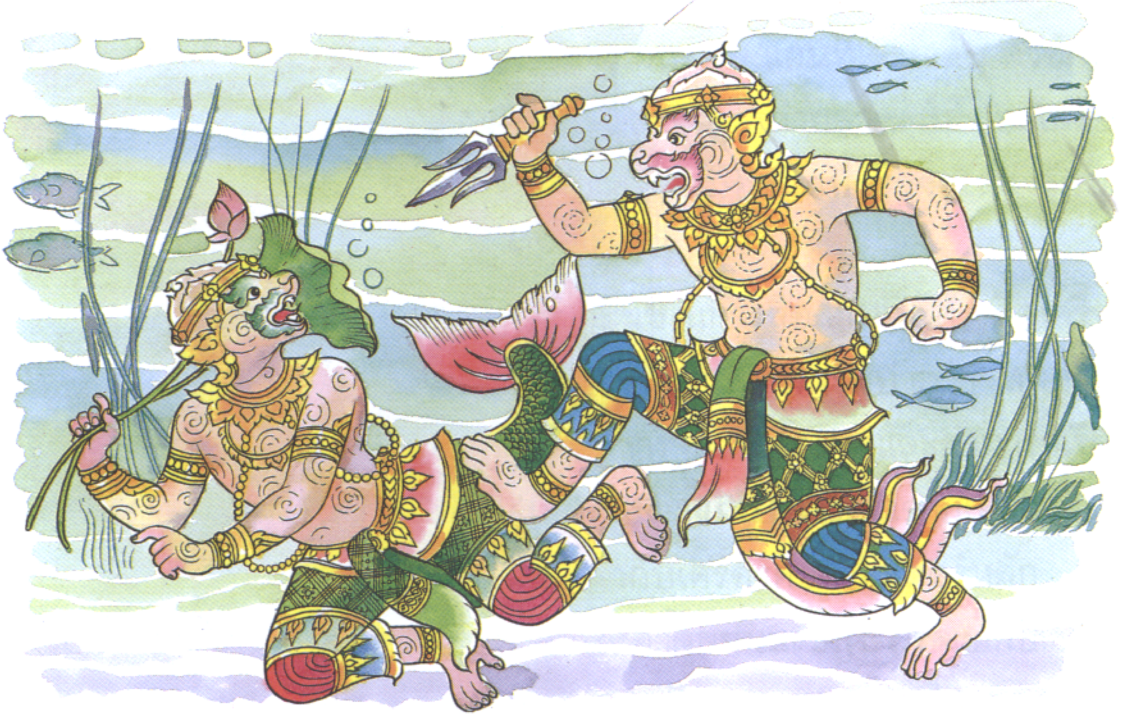
บทที่ ๘

รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทดน้ำ

บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทดน้ำ เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นตอนที่สนุกสนานอีกตอนหนึ่ง กล่าวถึงกุมภกรรณอาสาทศกัณฐ์ทำพิธีทดน้ำ โดยเนรมิตกายกั้นน้ำมิให้ไหลไปยังที่ตั้งกองทัพของพระราม เพื่อให้กองทัพของพระรามได้รับความเดือดร้อนจะได้เลิกทัพกลับไป เนื้อเรื่องต่อจากตอนสุครีพหักฉัตรที่ได้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีดังนี้

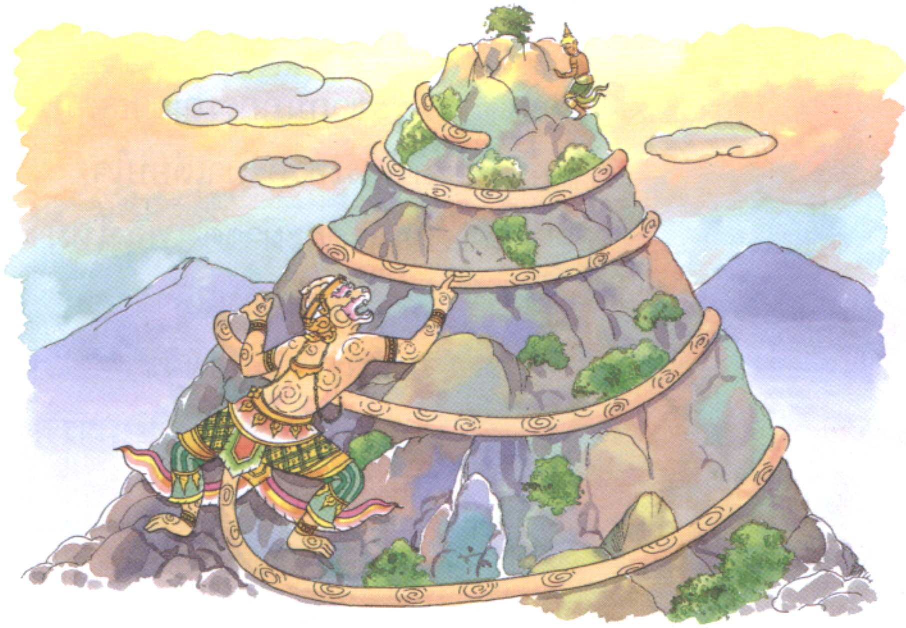
เมื่อสุครีพหักฉัตรกรุงลงกาและชิงมงกุฎจากทศกัณฐ์ไปถวายพระรามแล้ว ทศกัณฐ์มีความแค้นใจเป็นอันมาก จึงให้ไปชวนไมยราพซึ่งเป็นนัดดา (หลาน) ครองกรุงบาดาลให้มาช่วยรบ ไมยราพจึงรับอาสาออกรบ

คืนหนึ่งพระรามนอนหลับฝันไป พระองค์ให้พิเภกทำนายฝัน พิเภกทำนายว่าพระองค์มีเคราะห์ จะถูกยักษ์ลักพาตัวไป หนุมานจึงอารักขาอย่างเข้มแข็ง แต่ในที่สุดก็สู้อุบายของไมยราพไม่ได้ ไมยราพสะกดทัพและลักพาตัวพระรามไปขังไว้ในกรงเหล็กที่ดงตาล เมืองบาดาล พิเภกให้หนุมานตามไปช่วยพระราม หนุมานลงไปเมืองบาดาล ต้องฝ่าด่านต่างๆ เข้าไป จนถึงด่านที่มัจฉานุรักษาอยู่ มัจฉานุเป็นลูกของหนุมานและนางมัจฉา หลังจากต่อสู้กันแล้วจึงรู้ว่าเป็นพ่อลูกกัน ทั้งสองดีใจมาก มัจฉานุจึงบอกทางแก่หนุมาน

หนุมานตามหาพระรามจนพบ และเป่ามนต์สะกดยามให้หลับ แล้วทำลายกรงเหล็กใหญ่ ช่วยพระรามออกมาได้ หนุมานกลับไปต่อสู้กับไมยราพ แต่ไม่สามารถฆ่าไมยราพได้ เพราะไมยราพถอดดวงใจไว้ที่ตัวผึ้ง แล้วใส่กล่องเก็บไว้ที่ยอดเขาตรีกูฏ หนุมานพยายามค้นหาจนพบ และฆ่าไมยราพตาย พระรามถอดแหวนให้หนุมานเป็นรางวัลความดีความชอบ

ทศกัณฐ์ทราบข่าวไมยราพเสียทีแก่หนุมาน ก็มีความแค้นใจเป็นทวีคูณ จึงสั่งให้กุมภกรรณออกสู้รบ พระรามให้พิเภกไปเตือนกุมภกรรณ แต่กุมภกรรณไม่รับฟัง สุครีพอาสารบกับกุมภกรรณ แต่เสียทีถูกจับไปได้ หนุมานตามไปช่วยฝ่ายพระลักษมณ์รบกับกุมภกรรณ จนถูกหอกโมกขศักดิ์สลบไป พิเภกบอกให้หนุมานไปหายาบนเขามาทา หอกโมกขศักดิ์ก็หลุดออก พระลักษมณ์จึงฟื้นคืนสติ กุมภกรรณไม่สิ้นความพยายามที่จะเอาชนะพระราม จึงคิดอุบายทำพิธีทดน้ำ ซึ่งนักเรียนจะได้อ่านต่อไปนี้

บัดนั้น　　ฝ่ายกองคอยเหตุยักษี
แอบดูอยู่ชายพนาลี　　เห็นไพรีคืนรอดชีวัน
แล้วเลิกกองทัพกลับไป　　พลไกรโห่สะเทือนเลื่อนลั่น
ตกใจดั่งใครมาฟาดฟัน　　ก็พากันรีบเข้าไปลงกา
ครั้นถึงจึ่งประณตบทบงสุ์　　องค์ท้าวทศเศียรยักษา
ทูลว่าไพรีที่มรณา　　ด้วยหอกพระยากุมภกรรณ
บัดนี้คืนได้ชีวิตสิ้น　　ให้เลิกระบินทร์พลขันธ์
กลับไปยังทัพพลับพลามัน　　แต่ไม่ทันรุ่งราตรี
เมื่อนั้น　　ทศเศียรสุริย์วงศ์ยักษี
ได้ฟังดั่งต้องอสุนี　　มีความฉงนสนเท่ห์ใจ
เหตุไฉนมนุษย์สาธารณ์　　บรรลัยลาญแล้วเป็นขึ้นมาได้
เหวยเหวยมโหทรจงเร่งไป　　หาน้องร่วมใจกูขึ้นมา
บัดนั้น　　จึ่งมโหทรมารยักษา
รับสั่งถวายบังคมลา　　อสุราก็รีบจรลี

ครั้นถึงนบนิ้วอภิวาทน์ ทูลพระยาอุปราชยักษี
ว่าข้าศึกนั้นรอดชีวี บัดนี้ให้เชิญเสด็จจร

เมื่อนั้น พระยากุมภกรรณชาญสมร
ได้ฟังวาจามโหทร ดั่งใครเอาศรมาเสียบใจ
นั่งนิ่งตะลึงรำพึงคิด ร้อนจิตผะผ่าวดั่งเพลิงไหม้
ลุกจากแท่นแก้วแววไว เสด็จไปเฝ้าองค์เจ้าลงกา

จึ่งน้อมเศียรเกล้าบังคม องค์พระบรมเชษฐา
ท่ามกลางอสุรเสนา คอยฟังบัญชาพระยามาร

เมื่อนั้น ท้าวยี่สิบกรใจหาญ
เห็นพระอนุชาชัยชาญ จึ่งมีโองการตรัสไป
ดูก่อนกุมภกรรณน้องรัก ผู้ทรงสิทธิศักดิ์แผ่นดินไหว
ตัวเจ้าบอกพี่ว่ามีชัย ฆ่ามนุษย์เสียได้แล้วกลับมา
บัดนี้ไพรีมีกำลัง ไม่ม้วยชีวังสังขาร์
ยกทัพกลับคืนเข้าพลับพลา แก้วตาจะคิดประการใด

เมื่อนั้น กุมภกรรณผู้มีอัชฌาสัย
ได้ฟังบัญชาภูวไนย บังคมไหว้สนองพระวาที
อันหอกโมกขศักดิ์วราวุธ ฤทธิรุทรปราบได้ทุกราศี
ต้องใครไม่รอดชีวี ครั้งนี้น้องอัศจรรย์นัก
ชะรอยอ้ายพิเภกทรชน บอกกลให้แก้โมกขศักดิ์
หาไม่ที่ไหนพระลักษมณ์ จักรอดชีวิตคืนไป
คิดคิดก็แค้นเหลือแค้น แน่นอกปิ้มเลือดตาไหล
อันมนุษย์กับวานรไพร จะฆ่าเสียให้ได้ด้วยความคิด
แต่น้องขอลาบทเรศ ไปร่ายเวทวิทยาพิธีกิจ
ทดน้ำเหนือทัพปัจจามิตร ปิดเสียมิให้ไหลมา
ข้าศึกก็จะอดน้ำตาย ด้วยอุบายไม่พักเข่นฆ่า
พระองค์ผู้ทรงศักดา อย่าบัญชาให้แจ้งแก่โยธี

เมื่อนั้น ทศเศียรสุริย์วงศ์ยักษี
ได้ฟังน้องรักก็ยินดี อสุรีสวมสอดกอดไว้
มิเสียทีเจ้ามีปรีชาชาญ ทั่วทั้งไตรดาลไม่หาได้
ทีนี้มนุษย์กับลิงไพร จะบรรลัยสิ้นพวกบรรดามา
อันหมู่ไพร่ฟ้าประชาชี ทีนี้จะบรมสุขา
ตัวเจ้าผู้ทรงศักดา แก้วตาของพี่จงรีบจร
เมื่อนั้น พระยากุมภกรรณชาญสมร
รับสั่งพระเชษฐาฤทธิรอน ชุลีกรออกจากพระโรงคัล

ครั้นถึงเสด็จเหนืออาสน์ อันโอภาสพรรณรายฉายฉัน
จึงบัญชาสั่งนางกำนัล อันชื่อว่าคันธมาลี
กับสี่อนงค์ทรงลักษณ์ ที่ร่วมรักร่วมใจยักษี
ว่าเราจะไปตั้งพิธี ในที่ริมฝั่งคงคา
กำหนดเจ็ดคืนเจ็ดวัน เอ็งจงเก็บพรรณบุปผา
ไปส่งกูทุกเวลา อย่าบอกแก่ใครให้แจ้งการ
สั่งแล้วสระสรงทรงเครื่อง อร่ามเรืองด้วยแก้วมุกดาหาร
จับกระบองเพชรรัตน์ชัชวาล เหาะทะยานไปโดยอัมพร
ครั้นถึงฟากฝั่งชลาลัย ซึ่งไหลไปมรกตสิงขร
มีต้นกร่างใหญ่ริมสาคร กิ่งใบอรชรจำเริญตา
ร่มรื่นพื้นราบดั่งหน้าแว่น ใต้ต้นมีแท่นแผ่นผา
ขึ้นนั่งบนบัลลังก์ศิลา หลับตาอ่านเวทสำรวมใจ
บัดเดี๋ยวกลับกายกลายเพศ เท่าบรมพรหเมศสูงใหญ่
อสุรีย่างเยื้องคลาไคล ลงไปยังท้องธารา
ทอดองค์นอนขวางกลางน้ำ บริกรรมพระเวทคาถา
จมอยู่ในท้องพระคงคา มิได้เห็นกายาอสุรี
น้ำท้นวนวังไม่หลั่งไหล ไปหน้าพลับพลาชัยศรี
เดชะด้วยฤทธิ์พิธี วารีแห้งสิ้นจนดินทราย
บัดนั้น โยธาวานรทั้งหลาย
ครั้นแสงทองส่องพื้นโพยมพราย นายไพร่ก็ไปยังคงคา
ก็ถึงที่ฟากฝั่งชลธี กระบี่จะลงล้างหน้า
เห็นน้ำแห้งถึงพื้นพสุธา วานรก็คิดอัศจรรย์
ต่างทุกข์ที่จะอดน้ำตาย ไพร่นายตกใจตัวสั่น
หมู่ลิงวิ่งวุ่นพัลวัน บ้างปรึกษากันอึงไป
ก็มิได้ล่วงรู้เหตุผล ทุกข์ทนทอดถอนใจใหญ่
เที่ยวดูตามท้องชลาลัย ไม่เห็นสิ่งใดก็กลับมา

ครั้นถึงลูกพระทินกร วานรกราบลงพร้อมหน้า
แจ้งว่าบัดนี้คงคา ที่ในมหาชลธาร
เคยได้อาศัยอาบกิน ทุกหมู่กระบินทร์ทวยหาญ
เหือดแห้งไปสิ้นถึงดินดาน เกิดการวิบัติในนที
บัดนั้น สุครีพผู้ชาญชัยศรี
ได้ฟังตกใจพันทวี พากระบี่เข้าไปยังพลับพลา
จึงน้อมศิโรตม์บังคมทูล นเรนทร์สูรปิ่นภพนาถา
บัดนี้กระบี่โยธา ลงไปยังท่าชลาลัย
น้ำนั้นบันดาลแห้งสิ้น แต่วานรจะกินก็ไม่ได้
ข้าคิดเห็นผิดประหลาดใจ ไฉนมาเป็นดั่งนี้
เมื่อนั้น พระตรีภูวนาถเรืองศรี
ได้ฟังตะลึงทั้งอินทรีย์ ภูมีฉงนสนเท่ห์นัก
จึ่งถามโหราคนขยัน อันพระยากุมภกรรณสิทธิศักดิ์
วานนี้มีชัยแก่พระลักษมณ์ เหตุใดขุนยักษ์ไม่ยกมา
น้ำในคงคาก็เหือดแห้ง เราคิดแคลงสงสัยเป็นหนักหนา
เหตุผลกลศึกอสุรา มันทำมารยาประการใด
บัดนั้น พิเภกผู้มีอัชฌาสัย
ได้ฟังพระองค์ทรงภพไตร บังคมไหว้สนองพจมาน
อันซึ่งพระยากุมภกรรณ ไม่ยกพลขันธ์มาหักหาญ
ด้วยเพื่อนไปตั้งพิธีการ อ่านเวททดน้ำในนที
หวังจะตัดต้นกลศึก ด้วยอุบายล้ำลึกของยักษี
คงคาแห้งไปทั้งนี้ จะมิให้กระบี่อาบกิน
แม้นครบกำหนดเจ็ดวัน พวกพลเรานั้นจะตายสิ้น
พิธีเลิศลบฟ้าดิน อสุรินทร์เรียนต่อพรหมา
เมื่อนั้น พระสุริย์วงศ์องค์นารายณ์นาถา
ได้ฟังพิเภกโหรา ผ่านฟ้าจึ่งตรัสถามไป

อันกุมภกรรณยักษี ไปทำพิธีอยู่ที่ไหน
เราจะคิดอ่านประการใด จึ่งจะได้ล้างพิธีมัน
บัดนั้น พิเภกสุริย์วงศ์รังสรรค์
ฟังราชบัญชาพระทรงธรรม์ บังคมคัลแล้วทูลสนองไป
อันที่ซึ่งตั้งพิธีการ ตัวข้าบทมาลย์หารู้ไม่
เว้นไว้แต่นางกำนัลใน ซึ่งร่วมจิตชิดใช้อสุรี
ขอให้หนุมานฤทธิรณ ไปซ้อนกลกุมภกรรณยักษี
แปลงกายให้เป็นสตรี เข้าปลอมพาทีด้วยกำนัล
ก็จะรู้ที่อยู่ขุนมาร ซึ่งไปอ่านพระเวทรังสรรค์
เร่งตามไปล้างพิธีมัน น้ำนั้นก็จะไหลลงมา
เมื่อนั้น พระจักรรัตน์แก้วนาถา
ได้ฟังพิเภกโหรา ผ่านฟ้ามีราชโองการ
ดูก่อนคำแหงวายุบุตร ท่านผู้ฤทธิรุทรกล้าหาญ
จงไปล้างพิธีขุนมาร ด้วยปรีชาชาญของวานร
บัดนั้น จึ่งศรีหนุมานชาญสมร
รับสั่งพระนารายณ์ฤทธิรอน ชุลีกรแล้วคลานออกมา
จึ่งนบนิ้วขึ้นถวายบังคม พระสยมภูวนาถนาถา
โอมอ่านพระเวทวิทยา วานรนิมิตอินทรีย์
กายนั้นก็กลับเป็นเหยี่ยว เรี่ยวแรงดั่งราชปักษี
ถาบถาราร่อนด้วยฤทธี ไปวังอสุรีกุมภกรรณ
เลื่อนลอยอยู่บนอากาศ ตรงปราสาทแก้วฉายฉัน
แลเห็นฝูงนางกำนัล สรวลสันต์เล่นอยู่ที่ชาลา
มีความชื่นชมด้วยสมคิด ในจิตแสนโสมนัสสา
จึ่งร่อนเวียนวงลงมา ริมมหาปราสาทรูจี
แอบอยู่ยังบานทวาเรศ ให้ลับเนตรกำนัลสาวศรี
จึ่งอ่านพระเวทด้วยฤทธี นิมิตอินทรีย์วานร

กลับกลายเป็นนางกำนัล ผิวพรรณเป็นที่สโมสร
อ้อนแอ้นแน่งน้อยอรชร กรายกรดำเนินออกมา
นั่งลงกลางฝูงนางทั้งหลาย ทำสรวลสันต์ทักทายถ้วนหน้า
แล้วเสแสร้งแกล้งถามด้วยมารยา ตัวข้านี้คิดหลากใจ
อันองค์พระยากุมภกรรณ จะออกไปโรมรันก็หาไม่
วันนี้เสด็จไปแห่งใด หรืออยู่ในปราสาทรูจี

บัดนั้น นวลนางกำนัลสาวศรี
ได้ฟังจึ่งตอบวาที เจ้านี้ใช่การอย่าเจรจา
อันองค์มหาอุปราช ทรงธรรม์ธิราชนาถา
ไปตั้งพิธีกิจวิทยา ที่ในมหาคงคาลัย
นอนขวางอยู่กลางกระแสชล อ่านมนต์ทดน้ำมิให้ไหล
อันมนุษย์กับวานรไพร จะม้วยบรรลัยด้วยฤทธี
บัดนั้น หนุมานซึ่งเป็นสาวศรี
ได้ฟังคำนางอสุรี ทำเป็นยินดีแล้วตอบไป
ตัวข้าป่วยอยู่หลายวัน อนิจจาหาทันรู้ไม่
ทีนี้ไพรีจะบรรลัย เราจะได้เป็นสุขทุกเวลา
กลัวแต่พิเภกศัตรู จะล่วงรู้ในกลยักษา
บอกแก่พระลักษมณ์พระรามา ให้ล้างวิทยาพิธีกรรม์
บัดนั้น นวลนางอสุรีสาวสรรค์
คิดว่าเป็นเพื่อนกำนัล ไม่สำคัญว่าพวกไพริน
ยิ้มแล้วก็กล่าววาจา อันคำเจ้าว่านี้ควรสิ้น
ถึงใครใครทั้งในแผ่นดิน จะล่วงได้ยินเราพาที
มาตรจะเที่ยวหาพระยายักษ์ ไหนจักรู้แห่งตำแหน่งที่
เว้นแต่นางคันธมาลี กับสี่นางซึ่งเก็บดอกไม้ไป
ส่งพระยาอสุรีทุกเวลา นอกนั้นใครหารู้ไม่
ถึงพิเภกผู้ปรีชาไว จะบอกไพรีได้อย่าสำคัญ
บัดนั้น หนุมานซึ่งเป็นสาวสรรค์
ครั้นแจ้งแห่งคำกำนัล รำพันบอกเล่าก็ปรีดา
จึ่งกล่าวอุบายเลี้ยวลวง ข้านี้ลืมพวงบุปผา
ว่าแล้วก็เดินออกมา จากฝูงอสุราอนงค์ใน
ครั้นไกลพระราชนิเวศน์ ลับเนตรหามีใครเห็นไม่
ขุนกระบี่ผู้ปรีชาไว สำรวมใจนิมิตอินทรีย์

กลับกลายเป็นเหยี่ยวเรี่ยวแรง　　สองตาดั่งแสงมณีศรี
บินถาราร่อนด้วยฤทธี　　ตรงไปที่สวนมาลา
ราปีกหันเหียนเวียนวง　　โผลงจับกิ่งพฤกษา
คอยดูห้านางกัลยา　　จะออกมาเก็บดวงบุษบัน
บัดนั้น　　ฝ่ายคันธมาลีสาวสรรค์
กับสี่กัลยาวิลาวัณย์　　ครั้นใกล้สายัณห์เวลา
ก็อาบน้ำทาแป้งแต่งตัว　　ใส่น้ำมันหวีหัวผัดหน้า
นวลละอองผ่องแผ้วจำเริญตา　　นุ่งห่มโอ่อ่าอรชร
จิ้มลิ้มพริ้มพร้อมทุกนางใน　　ใครเห็นเป็นที่สโมสร
แน่งน้อยดั่งเทพกินนร　　กรายกรไปสวนมาลี
ครั้นมาถึงที่อุทยาน　　เกษมศานต์ทั้งห้ามารศรี
สรวลระริกซิกแซ่ทุกนารี　　พาทีสัพยอกหยอกกัน
เที่ยวเก็บบุปผามาลาศ　　พุทธชาดสุกรมนมสวรรค์
ซ่อนกลิ่นพิกุลมะลิวัลย์　　กรรณิการ์การะเกดประยงค์
กุหลาบคัดเค้าสาวหยุด　　ชาตบุษย์จำปามหาหงส์
ยี่สุ่นบุนนาคลินจง　　กาหลงลำดวนสารภี
เก็บพลางพลางขับโอดครวญ　　โหยหวนฉ่ำเฉื่อยเรื่อยรี่
ชิงกันเด็ดดวงมาลี　　สาวศรีลดเลี้ยวเที่ยวไป
บัดนั้น　　หนุมานซึ่งเป็นเหยี่ยวใหญ่
จับแอบอยู่กับกิ่งไทร　　แลไปเห็นนางกำนัล
รูปทรงส่งศรีวิไลลักษณ์　　ผิวพักตร์เพียงอัปสรสวรรค์
ทั้งห้ากัลยาวิลาวัณย์　　พากันเที่ยวเก็บมาลี
นางหนึ่งหยุดเลือกบุษบง　　ไกลฝูงอนงค์ทั้งสี่
พิศเพ่งเล็งทั่วทั้งอินทรีย์　　ขุนกระบี่จำได้ทุกสิ่งอัน
มีความชื่นชมด้วยสมคิด　　หมายล้างชีวิตให้อาสัญ
ก็โผตรงลงจับนางกำนัล　　ด้วยกรงเล็บคีบคั้นพาไป

รวดเร็วดั่งลมเพชรหึง จะรู้ถึงสี่นางก็หาไม่
ขยี้เสียให้ม้วยบรรลัย ที่ในพ่างพื้นเมฆา
ครั้นเสร็จสำเร็จฆ่านาง กางปีกราร่อนบนเวหา
บินวงลงพื้นพสุธา ยังสวนมาลาอสุรี
ลัดแลงเข้าแฝงพุ่มไม้ ให้ลับตานางในทั้งสี่
กลับกลายจากเพศสกุณี ขุนกระบี่อ่านเวทนิมิตกาย

เป็นรูปอนงค์แน่งน้อย แช่มช้อยอรชรเฉิดฉาย
เหมือนนางที่พาไปฆ่าตาย เดินกรายเก็บดอกไม้ไป
บัดนั้น สี่นางผู้มีอัชฌาสัย
สำคัญว่าเพื่อนร่วมใจ มิได้รู้กลวานร
นั่งลงลำดับมาลี ใส่พานมณีประภัสสร
พอชายบ่ายแสงทินกร ก็รีบจรไปตามมรคา
ครั้นถึงริมฝั่งชลาลัย ที่ต้นกร่างใหญ่ใบหนา
นั่งลงริมแท่นศิลา วางพานบุปผามาลี
นบนิ้วประนมเหนือเกศ บูชาพระเวทยักษี
แสนโสมนัสสาทุกนารี ด้วยใจภักดีพระยามาร
บัดนั้น วายุบุตรวุฒิไกรใจหาญ
ปลอมมากับนางพนักงาน ทำเป็นวางพานจะบูชา
แลเห็นน้ำท้นวนอยู่ ไม่ไหลไปบูรพ์ทิศา
จึ่งพินิจพิศดูด้วยปรีชา ก็รู้ว่าพระยากุมภกรรณ
ลงอยู่ในท้องสาคร วานรมีใจเกษมสันต์
ไหว้คุณพระอิศวรทรงธรรม์ ก็ร่ายพระเวทอันฤทธี
บัดเดี๋ยวกายนั้นก็กลับกลาย เป็นลูกพระพายเรืองศรี
กุณฑลขนเพชรรูจี เขี้ยวแก้วมณีอลงกรณ์
ใหญ่เท่าบรมพรหมาน สูงตระหง่านดั่งพระเมรุสิงขร
ผาดแผลงสำแดงฤทธิรอน วานรกระทืบบาทา
บัดนั้น สี่นางกำนัลยักษา
แลเห็นกระบี่ผู้ศักดา ทำอนุภาพเกรียงไกร
ตกประหม่าหน้าซีดไม่มีขวัญ ตัวสั่นมิอาจจะดูได้
ร้องกรีดหวีดหวาดวิ่งไป ล้มลุกไม่เป็นสมประดี
บัดนั้น หนุมานผู้ชาญชัยศรี
ผาดแผลงสำแดงฤทธี ขุนกระบี่แหวกน้ำลงไป

จึ่งเห็นพระยากุมภกรรณ นิมิตกายนั้นโตใหญ่
นอนขวางอยู่กลางชลาลัย ปิดวารีไว้ด้วยฤทธา
ฉวยชักตรีเพชรออกจากกาย ลูกพระพายกวัดแกว่งเงื้อง่า
โลดโผนโจนถีบอสุรา ด้วยกำลังกายาวานร
เมื่อนั้น พระยากุมภกรรณชาญสมร
เห็นกระบี่ผู้มีฤทธิรอน แหวกสาครตามมาราวี
กริ้วโกรธพิโรธดั่งเพลิงจุด ฉวยชักคทาวุธยักษี
ผุดลุกขึ้นจากนที เข้าไล่ต่อตีหนุมาน

ต่างแทงต่างรับกันสับสน　　สายชลเป็นระลอกกระฉอกฉาน
เสียงสนั่นครั่นครื้นถึงบาดาล　　ชลธารก็ไหลลงไป
บัดนั้น　　คำแหงหนุมานทหารใหญ่
หลบหลีกรับรองว่องไว　　เลี้ยวไล่โจมจับกุมภัณฑ์
เหยียบเข่าน้าวเศียรเงื้อตรี　　ท่วงทีรวดเร็วดั่งจักรผัน
ต่างตีต่างแทงต่างฟัน　　พัลวันกลอกกลับไปมา
เมื่อนั้น　　กุมภกรรณสิทธิศักดิ์ยักษา
กระทืบบาทผาดโผนโจนมา　　เข้าไล่เข่นฆ่าราวี
เผ่นขึ้นเหยียบบ่าวานร　　กรชิงตรีเพชรกระบี่ศรี
กลอกกลับจับกันเป็นที　　อสุรีตีต้องหนุมาน
บัดนั้น　　วายุบุตรวุฒิไกรใจหาญ
กริ้วโกรธพิโรธดั่งเพลิงกาล　　โถมทะยานเข้าจับอสุรา
โจนขึ้นเหยียบบ่ายืนหยัด　　ป้องปัดกระบองยักษา
แทงด้วยตรีเพชรอันศักดา　　ต้องกายพระยากุมภัณฑ์
เมื่อนั้น　　น้องท้าวทศเศียรรังสรรค์
สุดฤทธิ์สุดคิดจะโรมรัน　　สุดที่จะประจัญด้วยวานร
นิ่งนึกถวิลจินดา　　ลิงนี้แกล้วกล้าชาญสมร
แม้นกูจะอยู่ต่อกร　　ถ้าแพ้ฤทธิรอนอ้ายทรลักษณ์
จะอายแก่เทวาในโสฬส　　อัปยศทั่วไปทั้งไตรจักร
เสียแรงเป็นวงศ์จตุรพักตร์　　ทรงศักดาเดชมหิมา
คิดแล้วจึ่งองค์พระยามาร　　มิได้รอนราญเข่นฆ่า
ก็เหาะขึ้นยังกลีบเมฆา　　หนีเข้าลงกาธานี
บัดนั้น　　หนุมานผู้ชาญชัยศรี
ครั้นเสร็จซึ่งล้างพิธี　　กุมภกรรณนั้นหนีกลับไป
จึ่งขึ้นจากฝั่งสาคร　　สำแดงฤทธิรอนแผ่นดินไหว
ถีบทะยานผ่านฟ้าด้วยว่องไว　　ตรงไปยังสุวรรณพลับพลา

ครั้นถึงน้อมเศียรอภิวาทน์ ทูลพระภูวนาถนาถา
ตามซึ่งรณรงค์อสุรา จนยักษาหนีเข้าธานี
เมื่อนั้น พระกฤษณุรักษ์เรืองศรี
ฟังหลานพระยาพาลี ยินดีดั่งได้โสฬส
จึ่งตรัสสรรเสริญศักดา ท่านผู้เรืองฤทธาดั่งเพลิงกรด
ควรที่เป็นวายุโอรส ใช้ไหนได้หมดเหมือนใจ
อันศัตรูหมู่พวกปัจจามิตร ทั่วทั้งทศทิศอย่าต่อได้
ตรัสแล้วย่างเยื้องคลาไคล เข้าในสุวรรณพลับพลา
เมื่อนั้น ฝ่ายกุมภกรรณยักษา
ครั้นถึงพิชัยลงกา ก็ขึ้นมายังท้องพระโรงคัล
จึ่งน้อมเศียรถวายอภิวาทน์ พระเชษฐาธิราชรังสรรค์
สะท้อนถอนใจจาบัลย์ กุมภัณฑ์ก้มพักตร์ไม่พาที
เมื่อนั้น ท้าวราพณาสูรยักษี
เห็นน้องท้าวผู้ร่วมชีวี ทำทีกิริยาประหลาดใจ
จึ่งมีบัญชาประกาศิต ดวงชีวิตของพี่เป็นไฉน
ตัวเจ้าสิลอบออกไป ตั้งพิธีในคงคา
ไม่ทันถึงเจ็ดทิวาวาร เกิดการสิ่งใดกนิษฐา
จึ่งรีบกลับคืนเข้ามา พักตราไม่เป็นสมประดี
เมื่อนั้น พระยากุมภกรรณยักษี
ได้ฟังพระราชวาที อสุรีอัดอั้นตันใจ
มิใคร่จะออกวาจา สนองพระบัญชาไปได้
จึ่งทูลว่าตัวข้านี้ลอบไป ตั้งพิธีในวาริน
เดชะด้วยวิทยามนต์ กระแสชลนั้นแห้งตลอดสิ้น
จนถึงภาคพื้นแผ่นดิน แต่จะซัดซ้อนกินก็ไม่มี
หนุมานมันตามลงไป ชิงชัยถึงท้องวารีศรี
ทำลายให้เสียพิธี น้องนี้จึ่งกลับเข้ามา

ความอายความแค้นเป็นสุดคิด ดั่งชีวิตจะม้วยสังขาร์
พรุ่งนี้จะถวายบังคมลา ไปเข่นฆ่าแก้แค้นแทนมัน
เมื่อนั้น ทศพักตร์สุริย์วงศ์รังสรรค์
แจ้งว่าเสียกิจพิธีกรรม์ กุมภัณฑ์สลดระทดใจ
นิ่งขึงตะลึงรำพึงคิด ร้อนจิตเพียงพิษเพลิงไหม้
จึ่งมีบัญชาตรัสไป ซึ่งข้าศึกทำได้ดั่งนี้
ด้วยอ้ายพิเภกทรชน บอกกลมนุษย์กระบี่ศรี
หาไม่ที่ไหนไพรี จะล่วงรู้ในที่พิธีการ
เสียแรงที่เกิดร่วมครรภ์ เลี้ยงมันดั่งเลี้ยงเดียรัจฉาน
ซึ่งเจ้าจะยกไปรอนราญ จงผลาญให้ม้วยมรณา
จึ่งจะไม่ได้เป็นไส้ศึก บอกการตื้นลึกไปภายหน้า
อันมนุษย์วานรที่ยกมา เห็นว่าจะม้วยชีวี

ทศกัณฐ์โกรธพิเภกที่บอกอุบายให้หนุมานไปทำลายพิธีทดน้ำ จึงให้กุมภกรรณยกทัพไปฆ่าพิเภก จะได้ไม่มีใครบอกกลศึกแก่พระราม ทัพยักษ์ก็จะได้ชัยชนะ พระรามแผลงศรฆ่ากุมภกรรณตาย ทศกัณฐ์รู้ข่าวจากพลยักษ์มีความเสียใจและแค้นใจ จึงสั่งให้อินทรชิตบุตรชายเข้าเฝ้า ทศกัณฐ์เล่าเรื่องกุมภกรรณถูกฆ่าตาย อินทรชิตจึงอาสาออกรบ และยกทัพไปรบกับฝ่ายพระรามหลายครั้ง บางคราวอินทรชิตจะหลบไปทำพิธีชุบศรให้ศักดิ์สิทธิ์ ขณะที่อินทรชิตทำพิธีชุบศร ทศกัณฐ์จะส่งพระยายักษ์ตนอื่นไปรบกับทัพของพระราม ทุกครั้งที่อินทรชิตทำพิธี พิเภกจะบอกอุบายทำลายพิธีได้สำเร็จ

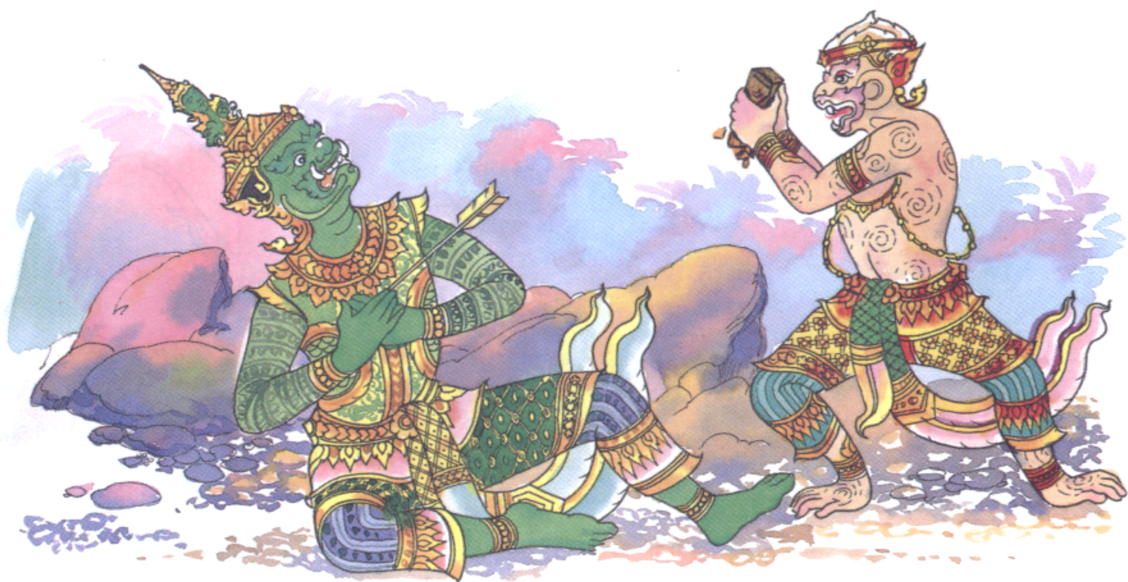
ในการสู้รบครั้งหนึ่ง พิเภกบอกวิธีแก้ฤทธิ์ศรของอินทรชิต พระลักษมณ์จึงสามารถเอาชนะอินทรชิตได้ อินทรชิตได้รับบาดเจ็บสาหัส และหนีเข้ากรุงลงกา ไปหานางมณโฑผู้เป็นแม่ นางมณโฑขอให้ทศกัณฐ์คืนนางสีดาแก่พระราม ทศกัณฐ์ไม่ยอม และได้ประทานศรให้อินทรชิตไปรบกับพระราม อินทรชิตกับพระลักษมณ์ต่างแผลงศรสู้กัน ครั้งสุดท้ายก่อนที่พระลักษมณ์

จะแผลงศรฆ่าอินทรชิต พิเภกขอให้ไปเอาพานของพระพรหมมารองรับเศียรของอินทรชิตไว้ เพราะถ้าเศียรของอินทรชิตตกถึงพื้นดินจะเกิดไฟไหม้โลก

ทศกัณฐ์แค้นใจมากที่อินทรชิตถูกฆ่าตาย บรรดาเผ่าพงศ์ยักษ์ต่างมาช่วยรบ ทศกัณฐ์กับพระรามยังคงสู้รบกันต่อไปเป็นเวลานาน ครั้งหนึ่งทศกัณฐ์ได้ไปเชิญท้าวมาลีวราชซึ่งเป็นปู่มาช่วยตัดสินความ โดยคิดว่าท้าวมาลีวราชจะเข้าข้างตน ท้าวมาลีวราชมีความเที่ยงธรรม และตัดสินว่า ทศกัณฐ์เป็นฝ่ายผิด ให้ส่งนางสีดาคืนแก่พระราม แต่ทศกัณฐ์ไม่เชื่อฟัง

ฝ่ายทศกัณฐ์พ่ายแพ้ฝ่ายพระรามทุกครั้ง ครั้งสุดท้ายที่ทศกัณฐ์ออกรบ ทศกัณฐ์ได้รับบาดเจ็บสาหัส แขนขาด ตัวขาด แต่ไม่ตาย เพราะถอดหัวใจใส่กล่องฝากพระฤๅษีโคบุตรไว้ หนุมานอาสาไปหลอกเอากล่องดวงใจของทศกัณฐ์จากพระฤๅษี ทำอุบายโดยไปอาสาทศกัณฐ์ออกรบกับพระราม ทศกัณฐ์หลงกล หนุมานแกล้งตีกองทัพของพระลักษมณ์จนแตกกระเจิงเพื่อให้ฝ่ายยักษ์ตายใจ ครั้งหลังทศกัณฐ์ยกทัพตามไปด้วย พอพระรามแผลงศร

ถูกอกทศกัณฐ์ หนุมานก็ขยี้ดวงใจของทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์จึงสิ้นชีวิต พิเภกเชิญนางสีดามาเฝ้าพระราม นางสีดาขอลุยไฟเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ พระอินทร์และเทวดาทั้งหลายได้มาเป็นพยานด้วย พระรามให้พิเภกครองกรุงลงกาแล้วเสด็จกลับกรุงศรีอยุธยา พระชนนีทั้งสามคือ นางไกยเกษี นางเกาสุริยาและนางสมุทร รวมทั้งพระพรตและพระสัตรุต ซึ่งเป็นพระอนุชาได้ไปรับเสด็จเข้าเมือง หลังพิธีราชาภิเษกพระรามขึ้นครองราชย์แล้ว พระรามได้ประชุมเหล่าเสนาพฤฒามาตย์ เพื่อปูนบำเหน็จความดีความชอบให้แก่ทหารที่ช่วยทำศึกกับทศกัณฐ์ พระรามให้พระลักษมณ์ไปครองเมืองโรมคัล พระพรตและพระ-สัตรุตเป็นอุปราชกรุงศรีอยุธยา หนุมานครองเมืองนพบุรีซึ่งพระรามสร้างให้ใหม่ ส่วนสุครีพครองเมืองขีดขิน

ครั้งหนึ่งพระรามและพระลักษมณ์ไปเที่ยวป่า นางยักษ์อดูลซึ่งเป็นปีศาจอยู่ใต้ธรณีคิดพยาบาท จึงแปลงกายเป็นนางกำนัล นางขอให้นางสีดาวาดรูปทศกัณฐ์ให้ดู นางสีดาหลงกล นางอดูลเข้าสิงในรูปทศกัณฐ์ พอดีพระรามกลับจากเที่ยวป่า นางสีดาพยายามลบรูปทศกัณฐ์แต่ลบไม่ออก จึงซ่อนรูปไว้ใต้ที่นอน พระรามรู้สึกเร่าร้อนใจ จึงสั่งให้พระลักษมณ์ค้นหาจนพบรูปทศกัณฐ์ พระรามโกรธมาก สั่งให้พระลักษมณ์นำนางสีดาไปประหาร พระลักษมณ์

ปล่อยนางสีดาไป และนำหัวใจเนื้อทรายไปถวายพระรามแทน พระอินทร์ช่วยนางสีดาไปอยู่กับฤาษีวัชมฤค จนกระทั่งวันหนึ่งนางสีดาคลอดลูกชายชื่อพระมงกุฎ นางสีดาฝากลูกไว้กับพระฤาษีเพื่อไปอาบน้ำ เมื่อไปถึงท่าน้ำนางสีดาเห็นฝูงลิงไต่ตามกิ่งไม้ มีลูกเล็กๆ เกาะข้างหลัง นางจึงคิดว่าแม้แต่สัตว์ก็ยังไม่ยอมทิ้งลูกไปไหน นางสีดาจึงกลับไปอุ้มลูกมา พระฤาษีไม่เห็นพระมงกุฎและกลัวว่านางสีดากลับมาจะไม่พบลูก จึงทำพิธีชุบลูกชายคนใหม่ให้นางสีดาชื่อว่า พระลบ

วันหนึ่งพระมงกุฎและพระลบลานางสีดาไปเที่ยวป่า ได้พบกับพระรามและได้ประลองศรกัน พระรามไต่ถามถึงวงศ์ตระกูลของเด็กทั้งสองก็ทราบว่าเป็นลูกชาย พระรามตามไปจนถึงศาลาที่นางสีดาอยู่ และขอร้องให้นางสีดากลับเมือง นางสีดาไม่ยอมกลับ พระรามจึงขอลูกกลับไปเมืองด้วย ต่อมาพระรามคิดอุบายลวงนางสีดาว่าสิ้นชีวิต และให้หนุมานไปเชิญนางสีดามานางสีดาพบพระรามก็รู้ความจริงจึงหนีไปเมืองบาดาล พระอินทร์ต้องมาไกล่เกลี่ยให้ทั้งสองพระองค์คืนดีกันแล้วทำพิธีอภิเษกพระรามกับนางสีดาพระรามกับนางสีดาก็ลากลับกรุงศรีอยุธยา

คำอธิบายศัพท์

คำศัพท์	**ความหมาย**
กระแสชล	น้ำที่ไหลเป็นทางไปไม่ขาดสาย
เกษมสันต์	ชื่นชมยินดี
จตุรงค์	มี ๔ เหล่า คือ เหล่าช้าง เหล่ารถ เหล่าม้า เหล่าราบ
ชลธี ชลธาร ชลาลัย	น้ำ แม่น้ำ ทะเล
ชัชวาล	สว่างรุ่งเรือง
ชาญสมร	เชี่ยวชาญในการรบ
เดียรัจฉาน	สัตว์
ตรีภพ	ภพทั้ง ๓ คือ สวรรค์ มนุษย์โลก บาดาล
ทรลักษณ์	ชั่ว เลว
ทินกร	พระอาทิตย์
ทิวาวาร	เวลากลางวัน
นที	น้ำ
บทมาลย์	เท้าผู้มีบุญ เช่น กษัตริย์
บัลลังก์ศิลา	พระแท่นหินที่ประทับของพระมหากษัตริย์
บูรพ์ทิศา	ทิศตะวันออก
ประกาศิต	คำสั่งเด็ดขาด คำพูดที่ศักดิ์สิทธิ์
ปรีชาชาญ	ความรอบรู้จัดเจน
ปัญจมหานที	หมายถึง แม่น้ำ ๕ สาย คือ คงคา ยมนา อจิรวดี สรภู และมหี
พรรณบุปผา	ดอกไม้ชนิดต่างๆ
พสุธา	พื้นดิน

พุทธชาด	ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่ง ดอกมีสีขาว กลิ่นหอม
มธุรส	ไพเราะ (ในที่นี้หมายถึง การพูดจา)
มหาหงส์	ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง ดอกมีสีขาว กลิ่นหอม
โมกขศักดิ์	ชื่อหอกของกุมภกรรณที่มีอานุภาพมาก
ราชโองการ	คำสั่งราชการของพระราชา
ฤทธิรอน	ผู้มีอำนาจ ผู้มีฤทธิ์
ลมเพชรหึง	ลมพายุใหญ่
วราวุธ	อาวุธอันประเสริฐ
วายุโอรส	บุตรของเทพแห่งลม
วิลาวัณย์	งาม
สรวลสันต์	หัวเราะ ร่าเริง
สังกรณีตรีชวา	ชื่อไม้พุ่มชนิดหนึ่ง ใช้เป็นยา
สัพยอก	หยอกเย้า
สายัณห์	เวลาเย็น
สุธารส	น้ำ
สุราลัย	สวรรค์ ที่อยู่ของเทวดา
โสมนัสสา	ความปลาบปลื้ม
โสฬส	ชั้นพรหมโลก ๑๖ ชั้น ถือกันว่าเป็นที่มีสุขอย่างยอดยิ่ง

ความรู้ทางภาษา

หลักภาษา

การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย

การรู้ความหมายที่ถูกต้องของคำมีความสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การใช้ถ้อยคำไม่ถูกต้องตามความหมายทำให้เรื่องราวที่ต้องการสื่อสารคลาดเคลื่อน ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องไม่ตรงตามเจตนาของผู้พูดหรือผู้เขียน หรือหากผู้ฟังและผู้อ่านไม่รู้ความหมายของคำก็อาจเข้าใจเรื่องราวไม่ถูกต้อง

คำในภาษาไทยมีหลายลักษณะที่ยากต่อการเข้าใจความหมาย ผู้ใช้ภาษาต้องสังเกตและจดจำ จึงจะใช้ภาษาได้ถูกต้อง คือ

๑. คำบางคำแม้มีความหมายตรงอยู่แล้ว แต่บางครั้งอาจนำมาใช้ในความหมายใหม่ เรียกว่า **ความหมายโดยนัย** การที่จะรู้ว่าคำนั้นมีความหมายตรงหรือมีความหมายโดยนัย ต้องพิจารณาจากคำอื่นๆ ในประโยค หรือข้อความที่อยู่ใกล้เคียง เช่น

ชายสองคนนี้ดูท่าทางไม่**กินเส้น**กันเลย
(**กินเส้น** มีความหมายโดยนัยว่า ไม่ชอบกัน)
"ข้อสอบปีนี้**หิน**มาก ฉันคงสอบไม่ได้แน่ๆ"
(**หิน** มีความหมายโดยนัยว่า ยากมาก)
"เจ้าหมอนั่นวางท่าเป็นนักเลงโต สักวันหนึ่งอาจจะโดน**ไข่โป้ง**"
(**ไข่โป้ง** มีความหมายโดยนัยว่า ถูกยิง)

๒. คำบางคำมีรูปคำ และความหมายใกล้เคียงกัน เช่น

เข้มแข็ง ขยันขันแข็งทำการงาน ไม่ย่อท้อหวั่นไหว

เขาทำงานอย่าง**เข้มแข็ง**ตลอดมา จึงได้เลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้าฝ่าย

เข้มข้น จัด (ใช้กับรส) ดุเดือด
การอภิปรายครั้งนี้**เข้มข้น**มาก

เข้มงวด เอาจริงเอาจัง เคร่งครัด
ครูคนนี้**เข้มงวด**กวดขันให้นักเรียนอ่านหนังสือทุกวัน

ลักพา แอบพาหนีไป
ทศกัณฐ์**ลักพา**นางสีดาไปไว้ที่กรุงลงกา

ลักลอบ แอบทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ไม่ดี
ผู้ที่**ลักลอบ**ค้าสิ่งเสพย์ติดจะต้องได้รับโทษมหันต์

เร่งรัด เร่งอย่างกวดขัน
หัวหน้า**เร่งรัด**ให้ฉันทำงานเรื่องนี้ให้เสร็จโดยเร็ว

เร่งรีบ รีบด่วน
การขับรถด้วยความ**เร่งรีบ**อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้

เร่งเร้า วิงวอนอย่างเร่งร้อน
ลูก ๆ **เร่งเร้า**ให้แม่พาไปเที่ยว

การเว้นวรรคตอน

การเขียนจะต้องมีการเว้นวรรคตอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายขึ้น และเข้าใจเรื่องได้ถูกต้อง นอกจากนี้การเว้นวรรคตอนยังช่วยให้ข้อเขียนนั้นน่าอ่าน

ในการอ่านก็เช่นกัน หากผู้อ่านเว้นวรรคถูกต้อง ผู้ฟังก็จะเข้าใจเรื่องได้ดี

ตัวอย่างข้อความที่ไม่เว้นวรรคตอน

"...ทศกัณฐ์เล่าเรื่องกุมภกรรณถูกฆ่าตายอินทรชิตจึงอาสาออกรบและยกทัพไปรบกับฝ่ายพระรามหลายครั้งบางคราวอินทรชิตจะหลบไปทำพิธีชุบศรให้ศักดิ์สิทธิ์ขณะที่อินทรชิตทำพิธีชุบศรทศกัณฐ์จะส่งพระยายักษ์ตนอื่นไปรบกับทัพของพระรามทุกครั้งที่อินทรชิตทำพิธีพิเภกจะบอกอุบายทำลายพิธีได้สำเร็จ"

จากตัวอย่างข้อความที่ไม่มีการเว้นวรรคตอน จะเห็นว่าข้อความที่ติดกันเป็นพืดไม่น่าอ่าน ไม่สวยงาม ถ้าเขียนหรืออ่านผิดวรรคตอนจะทำให้เข้าใจเรื่องราวผิดได้ ดังนั้น การเขียนและการอ่านจะต้องเว้นวรรคตอนให้ถูกต้องดังตัวอย่างต่อไปนี้

"...ทศกัณฐ์เล่าเรื่องกุมภกรรณถูกฆ่าตาย อินทรชิตจึงอาสาออกรบ และยกทัพไปรบกับฝ่ายพระรามหลายครั้ง บางคราวอินทรชิตจะหลบไปทำพิธีชุบศรให้ศักดิ์สิทธิ์ ขณะที่อินทรชิตทำพิธีชุบศรทศกัณฐ์จะส่งพระยายักษ์ตนอื่นไปรบกับทัพของพระราม ทุกครั้งที่อินทรชิตทำพิธี พิเภกจะบอกอุบายทำลายพิธีได้สำเร็จ"

การย่อหน้า

การเขียนเรื่องราวต่างๆ หากมีการย่อหน้าจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น สะดวกในการอ่าน และทำให้ข้อเขียนนั้นแลดูน่าอ่าน นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน โดยจะช่วยให้ผู้เขียนลำดับความคิดได้ดี และสื่อความหมายกับผู้อ่านได้ตรงตามที่ต้องการ

ย่อหน้าคือ ข้อความตอนหนึ่งของเรื่อง ซึ่งมีใจความสำคัญเพียงอย่างเดียว และมีส่วนที่ขยายใจความสำคัญนั้น

ดังนั้น ย่อหน้าหนึ่งๆ จะประกอบด้วยประโยคใจความสำคัญและประโยคอื่นๆ ที่ขยายความประโยคใจความสำคัญให้ชัดเจนขึ้น ประโยคใจความสำคัญเป็นประโยคแสดงความคิดสำคัญของย่อหน้านั้นๆ อาจอยู่ต้นย่อหน้า กลางย่อหน้า ท้ายย่อหน้า หรือทั้งต้นย่อหน้าและท้ายย่อหน้าก็ได้

การย่อหน้าจะใช้เมื่อผู้เขียนต้องการเริ่มใจความสำคัญใหม่ ย่อหน้าที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

๑. มีใจความสำคัญเพียงอย่างเดียว ประโยคใจความสำคัญจะอยู่ส่วนใดของย่อหน้าก็ได้ดังที่กล่าวมาแล้ว ส่วนประโยคอื่นๆ ที่ขยายความประโยคใจความสำคัญจะต้องมีความสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกันกับใจความสำคัญนั้น ไม่ใช่กล่าวถึงเรื่องอื่น

๒. ข้อความในย่อหน้าจะต้องเรียบเรียงประโยคให้ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน มีการลำดับความที่ดี เช่น ลำดับความตามเวลาที่เกิดเหตุการณ์ ลำดับความตามความสำคัญ เป็นต้น

๓. มีการเน้นใจความสำคัญของย่อหน้า อาจใช้คำหรือประโยคที่มีลักษณะซ้ำๆ กันเพื่อเน้นใจความสำคัญ

ตัวอย่าง

> โลกปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ใช้คอมพิวเตอร์เก็บข้อมูลแทนความทรงจำของมนุษย์ ใช้ดาวเทียมในการสื่อสาร ทำให้โลกไร้พรมแดน **ความเจริญทั้งหลายย่อมเกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งสิ้น แต่ถ้ามนุษย์ใช้ไม่ถูกวิธี ก็อาจเป็นอันตรายต่อตนเองได้ มนุษย์จะต้องปรับตัวอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป** เหมือนกับต้นงิ้วที่ทิ้งใบเมื่อฤดูแล้งมาเยือน เหมือนกิ้งก่าที่เปลี่ยนสีเพื่ออำพรางศัตรู เหมือนกบจำศีลเมื่อขาดแคลนอาหารในหน้าแล้ง มนุษย์ไม่ได้ปรับตัวเพื่อความอยู่รอดเหมือนพืชและสัตว์ดังกล่าว แต่มนุษย์จะต้องปรับตัวเองเพื่อให้อยู่

ร่วมกับธรรมชาติ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นสุข และอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนและถาวร

(จาก **หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒** บทที่ ๗ เรื่อง เมื่อดอกงิ้วบาน ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

หมายเหตุ ตัวอักษรสีดำหนา คือประโยคใจความสำคัญ

ได้กล่าวแล้วว่า ย่อหน้าจะประกอบด้วยประโยคใจความสำคัญ และประโยคอื่นๆ ที่ขยายความประโยคใจความสำคัญ การขยายความอาจทำได้หลายลักษณะตามความเหมาะสมกับเรื่อง เช่น ย่อหน้าที่มีใจความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องโทษของการดื่มสุรา การขยายใจความสำคัญอาจยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นโทษของการดื่มสุรา หรือย่อหน้าที่มีใจความสำคัญเพื่อชักชวนให้คนมีระเบียบวินัย การขยายความก็ต้องแสดงเหตุผลของการมีระเบียบวินัย เป็นต้น

ย่อหน้าต่อไปนี้แสดงให้เห็นวิธีการขยายความด้วยการยกตัวอย่าง

การเข้าไปหาธรรมชาตินั้นเป็นความสุขของชีวิต และเมื่อได้ความสุขให้กับตัวเองแล้ว **หน้าที่ของนักท่องเที่ยวที่ควรจะหยิบยื่นให้แก่ธรรมชาติบ้างก็คือ การไม่เป็นผู้ทำลายธรรมชาตินั้นด้วยตัวเองไม่ว่าจะโดยวิธีใดๆ** เช่น ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยหรือเศษสิ่งของต่างๆ ในพื้นที่ธรรมชาติ ณ ทุกหนทุกแห่ง ไม่เก็บนำสิ่งของธรรมชาติ เช่น เปลือกหอย ปะการัง พันธุ์ไม้ ดอกไม้ ก้อนหินออกมาจากพื้นที่ธรรม-ชาติ ไม่ขีดเขียน พ่นสีลงบนผนังถ้ำ ต้นไม้ และก้อนหิน ไม่ส่งเสียงดังอึกทึก อื้อฉาวในพื้นที่ธรรมชาติที่เงียบสงบ

(จากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง **ชีวิตกับการท่องเที่ยว** ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

หมายเหตุ ตัวอักษรสีดำหนาคือประโยคใจความสำคัญ ส่วนอื่นๆ คือ การขยายความ

การเขียนเรื่องที่ดี ผู้เขียนจะต้องเขียนย่อหน้าแต่ละย่อหน้าให้ต่อเนื่องและสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องมีการลำดับความคิดของเรื่องที่จะเขียน การทำแผนภาพโครงเรื่องหรือจัดทำหัวข้อเรื่องก่อนลงมือเขียนจะช่วยให้ผู้เขียนลำดับความคิดได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้งานเขียนนั้นมีคุณค่าและน่าอ่าน

ตัวอย่างการเชื่อมโยงย่อหน้า

ในขณะที่บริเวณชายหาดทรายขยายตัวด้วยการก่อสร้างที่น่าห่วงใยต่อการเสื่อมสลายของความบริสุทธิ์จากธรรมชาตินั้น ในพื้นที่ภูเขาก็เผชิญกับปัญหาเช่นเดียวกัน การก่อสร้างรีสอร์ทในพื้นที่ภูเขาในปัจจุบันมักจะสร้างขึ้นบนพื้นที่ลาดชันของพื้นที่ภูเขาเพื่อให้โดดเด่น โดยรูปลักษณะของอาคารซึ่งมิได้กลมกลืนกับธรรมชาติเหมือนดังเช่นรีสอร์ทบนขุนเขาที่ดอยอ่างขาง บริเวณน้ำตกแม่สาและบนดอยสุเทพ เป็นต้น

ปัญหาสำคัญของการสร้างรีสอร์ทก็คือ การก่อสร้างที่ไม่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การออกแบบสถาปัตยกรรมที่ไม่กลมกลืนกับธรรมชาติและภูมิประเทศ การก่อสร้างอันบดบังและทำลายธรรมชาติ ตลอดจนการบุกรุกพื้นที่เข้าไปในพื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ

ปัญหาที่เกิดจากรีสอร์ทเป็นปัญหาที่ทำลายให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นกับธรรมชาติ ที่เมื่อใดก็ตามความบริสุทธิ์ของธรรมชาติ ณ ที่แห่งนั้นถูกทำลายลงโดยสิ้นเชิงแล้ว ธุรกิจการท่องเที่ยว ณ ที่นั้นก็จะต้องถึงจุดจบอีกเช่นกัน

(จากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง **ชีวิตกับการท่องเที่ยว** ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

จากตัวอย่างข้างต้น มีการลำดับความคิดดังนี้

๑. ปัญหาการก่อสร้างรีสอร์ทในพื้นที่ภูเขา

๒. ปัญหาของการก่อสร้างรีสอร์ทคือ ใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สิ่งก่อสร้างไม่กลมกลืนกับธรรมชาติ และการบุกรุกพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ

๓. การก่อสร้างรีสอร์ททำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม อันมีผลให้ธุรกิจท่องเที่ยวต้องเลิกล้มกิจการ

การใช้ภาษา

การวิพากษ์วิจารณ์จากการอ่านและการฟัง

ทุกวันนี้คนเรามีสิ่งที่ต้องอ่านและฟังจำนวนมาก เป็นต้นว่า ข่าว รายงาน บทความ โฆษณาต่างๆ คำอภิปราย บางครั้งเมื่ออ่านหรือฟังสิ่งต่างๆ แล้วจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเรื่องนั้นมีประโยชน์หรือให้ข้อคิดหรือไม่ มีประโยชน์อย่างไร น่าเชื่อถือเพียงใด ผู้เขียนหรือผู้พูดเรื่องนั้นมีจุดประสงค์อะไร การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเรื่องต่างๆ ช่วยให้มีความคิดแตกฉาน รู้จักพินิจพิจารณาสิ่งที่อ่านและฟัง

การที่จะวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่างๆ จะต้องรู้จักวิเคราะห์เรื่องที่อ่านหรือฟัง การวิเคราะห์จะแตกต่างไปตามลักษณะของเรื่อง เช่น ข่าว คงต้องพิจารณาว่ามีข้อเท็จจริงที่ควรเชื่อถือได้เพียงใด ถ้าเป็นบทความก็ต้องพิจารณาว่าผู้เขียนมีจุดประสงค์อะไร เนื้อหาเป็นประโยชน์อย่างไร วิธีการเสนอเรื่องราวน่าสนใจให้คนอยากอ่านไหม สำนวนภาษาที่ใช้เป็นอย่างไร ส่วนโฆษณานั้นต้องพิจารณาว่ากล่าวเกินจริงหรือไม่ สมควรเชื่อได้เพียงใด

การวิพากษ์วิจารณ์เรื่องใดๆ ก็ตาม ควรปฏิบัติดังนี้

๑. อ่านหรือฟังเรื่องราวให้ตลอดด้วยความตั้งใจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

๒. พิจารณาเรื่อง โดยทั่วไปจะพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

(๑) ผู้เขียนหรือผู้พูดมีจุดประสงค์หรือต้องการอะไร

(๒) เนื้อเรื่องให้ประโยชน์หรือให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านหรือผู้ฟังอย่างไร

(๓) เรื่องนั้นน่าเชื่อถือเพียงใด ผู้อ่านหรือผู้ฟังต้องรู้จักแยกแยะว่าอะไรเป็นข้อเท็จจริง อะไรเป็นความคิดเห็น

(๔) การเสนอเรื่องน่าสนใจ จูงใจผู้อ่านหรือผู้ฟังหรือไม่

(๕) การลำดับเรื่องราวต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดีเพียงใด มีความเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่

(๖) สำนวนภาษาถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับเรื่องราวเพียงใด

๓. เขียนหรือพูดวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตรงไปตรงมา ไม่ใช้ความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อผู้เขียนหรือผู้พูดเรื่องนั้นๆ มาเกี่ยวข้องในการวิพากษ์วิจารณ์

๔. มีมรรยาทในการวิพากษ์วิจารณ์ ไม่กล่าวถึงเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ

๕. มีการลำดับความคิดจะได้ไม่เกิดการสับสน วกวนไปมา

ตัวอย่าง

มาประหยัดกันเถอะ

ในยุคเศรษฐกิจรัดตัว ภาวะค่าครองชีพสูงเช่นนี้ ผู้บริโภคมักประสบปัญหารายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย ดังนั้น สิ่งที่ควรปฏิบัติที่สุดในปัจจุบัน คือ การประหยัด

การประหยัดคือการจัดสรรงบประมาณรายได้ให้พอเหมาะแก่อัตภาพ รู้จักแบ่งรายได้ให้เป็นสัดส่วน ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์ รวมทั้งเก็บออมเงินไว้ใช้ในคราวจำเป็น เช่น ในยามเจ็บไข้ได้ป่วย เป็นต้น การประหยัดไม่ใช่การตระหนี่ แต่เป็นการรู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผล ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ถ้าหากผู้บริโภครู้จักใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดแล้ว จะช่วยขจัดปัญหาด้านเศรษฐกิจในครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ขอแนะนำวิธีการประหยัดเพื่อประโยชน์แก่ผู้บริโภคโดยวิธีการง่ายๆ คือ ผู้บริโภคควรจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายแต่ละเดือน เพื่อแบ่งเงินรายรับและรายจ่ายไว้ในแต่ละเดือน เงินรายรับไม่มีปัญหา สำหรับเงินรายจ่ายควรแบ่งการใช้เงินออกเป็นหมวดๆ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เช่น เสื้อผ้า การพักผ่อน เงินฝาก เก็บออม ฯลฯ เมื่อจัดทำบัญชีรับจ่ายในแต่ละเดือนแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ การรู้จักข่มใจตนเองให้ปฏิบัติโดยการใช้จ่ายในจำนวนเงินที่กำหนดไว้ หากมีข้อบกพร่องในการแบ่งเงินใช้จ่ายในบัญชี ก็ควรปรับปรุงแก้ไขในเดือนต่อไปให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้ที่มีบุตรจะต้องแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งสำหรับการศึกษาบุตรด้วย จึงจะไม่เกิดปัญหาเมื่อถึงคราวที่โรงเรียนเปิดเทอม

การประหยัดอีกอย่างหนึ่งก็คือ การรู้จักดัดแปลงสิ่งของเครื่องใช้ที่เหลือใช้ หรือไม่ใช้แล้วนำมาทำให้เกิดประโยชน์ เช่น การรู้จักนำเสื้อผ้าชุดเก่าๆมาดัดแปลงแก้ไขให้สามารถนำมาใช้ได้อีกโดยไม่ต้องตัดเสื้อผ้าชุดใหม่ หรือข้าว กับข้าว ที่เหลือในอาหารมื้อหนึ่ง ก็อาจจะอุ่นเก็บไว้ เพื่ออุ่นไว้รับประทานในมื้อต่อไป หรือดัดแปลงอาหารให้เป็นอาหารมื้อใหม่ได้อย่างดี ข้าวที่เหลืออาจนำไปตากแห้ง เพื่อทำเป็นขนมข้าวพองไว้บริโภคในครัวเรือนได้ นอกจากนี้การรู้จักประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ มาตบแต่งเป็นของใช้ชิ้นใหม่ เช่น นำเศษผ้าที่เหลือใช้มาดัดแปลงเป็นผ้าปูโต๊ะ หรือตุ๊กตา ไว้ใช้ในบ้านเรือน หรือถ้าหากประดิษฐ์มากก็อาจจะขายเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัว

หากผู้บริโภครู้จักประหยัดการใช้ไฟฟ้า น้ำประปา ก็จะช่วยประหยัดรายจ่ายในครอบครัวได้อีกทางหนึ่งด้วย

(คัดมาจาก **หนังสือรวบรวมบทความเผยแพร่ เล่ม ๒**
ของ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค)

ตัวอย่างการเขียนวิพากษ์วิจารณ์

ผู้เขียนเรื่องนี้ต้องการเชิญชวนให้ทุกคนประหยัด โดยชี้ให้เห็นว่าการประหยัดเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้ดำรงชีวิตในภาวะค่าครองชีพสูงได้ อีกทั้งยังได้เสนอแนะวิธีการประหยัดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ เช่น การจัดเงินรายได้เพื่อการใช้จ่ายของครอบครัว และการดัดแปลงสิ่งของเหลือใช้และที่ไม่ใช้ให้เป็นสิ่งของชิ้นใหม่ที่นำมาใช้ประโยชน์ได้อีก บทความนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

ถ้าผู้เขียนจะได้กล่าวถึงวิธีการประหยัดน้ำ ประหยัดไฟในครัวเรือน บทความนี้ก็จะมีคุณค่ายิ่งขึ้น สำหรับเนื้อหาและสำนวนภาษา โดยส่วนรวมเข้าใจได้ง่าย แต่ก็ยังมีคำหรือข้อความบางตอนที่ผู้อ่านทั่วๆ ไป อาจจะไม่เข้าใจนัก เช่นคำว่า การจัดสรรงบประมาณ อัตภาพ เป็นต้น

การเขียนย่อเรื่องจากวรรณคดี

การเขียนย่อเรื่องจากวรรณคดีเป็นการเขียนเล่าเรื่องวรรณคดีอย่างย่อๆ เพื่อให้ผู้อ่านรู้ว่าตัวละครในวรรณคดีเรื่องนั้นมีใครบ้าง เหตุการณ์ในเรื่องเป็นอย่างไร ในการเขียนย่อเรื่องควรปฏิบัติดังนี้

๑. อ่านเรื่องอย่างละเอียดถี่ถ้วน และจับใจความให้ได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร

๒. ทำแผนภาพโครงเรื่อง ซึ่งจะช่วยให้เขียนย่อเรื่องได้ถูกต้อง ไม่เล่าเรื่องสับสน

๓. เขียนย่อเรื่องตามรูปแบบการย่อเรื่องที่ถูกต้อง เขียนเรียงลำดับเหตุการณ์ให้เข้าใจง่าย ใช้ภาษาของตนเอง คำศัพท์ที่ยาก อาจใช้คำธรรมดาสามัญแทนได้

ตัวอย่างแผนภาพโครงเรื่องเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทดน้ำ

ตัวละคร พระราม ทศกัณฐ์ กุมภกรรณ หนุมาน พิเภก นางกำนัล พลยักษ์

สถานที่ ที่ตั้งกองทัพของพระราม กรุงลงกา ริมฝั่งแม่น้ำ

เหตุการณ์

ทหารยักษ์กลับมาทูลทศกัณฐ์ว่าพระลักษมณ์ฟื้นแล้ว ทศกัณฐ์จึงตามกุมภกรรณมาปรึกษา กุมภกรรณคิดทำพิธีทดน้ำ เพื่อให้กองทัพของพระรามอดน้ำตาย

พระรามทรงทราบเรื่องน้ำในแม่น้ำแห้ง พิเภกทูลว่ากุมภกรรณทำพิธีทดน้ำ ต้องให้หนุมานไปทำลายพิธี

หนุมานแปลงเป็นนางกำนัลของกุมภกรรณจนสืบรู้ที่ทำพิธี และตามไปจนพบ หนุมานต่อสู้กับกุมภกรรณ กุมภกรรณหนีเข้ากรุงลงกา

ตัวอย่างการเขียนย่อเรื่องเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทดน้ำ

ย่อเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทดน้ำ จากหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒ บทที่ ๘ ของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ความว่า

พลทหารยักษ์กลับมาทูลทศกัณฐ์ว่าพระลักษมณ์ซึ่งถูกหอกโมกขศักดิ์ของกุมภกรรณฟื้นคืนชีวิตแล้ว ทศกัณฐ์สั่งให้กุมภกรรณเข้าเฝ้า กุมภกรรณขอทำพิธีทดน้ำเพื่อให้กองทัพของพระรามอดน้ำตาย กุมภกรรณเนรมิตร่างกายให้ใหญ่โตเท่าภูเขา แล้วลงไปนอนขวางกลางแม่น้ำ น้ำจึงไม่ไหลไปยังที่ตั้งกองทัพของพระราม พิเภกกราบทูลพระรามให้ส่งหนุมานไปทำลายพิธี หนุมานแปลงกายเป็นนางกำนัลของกุมภกรรณ เข้าไปพูดคุยกับนางกำนัลตนอื่น จนรู้ว่าทุกวันจะมีนางกำนัลห้าตนเก็บดอกไม้ไปให้กุมภกรรณ หนุมานจึงลอบฆ่านางกำนัลตนหนึ่ง แล้วแปลงร่างเป็นนางกำนัลตนนั้น ร่วมไปกับนางกำนัลอีกสี่ตนนำดอกไม้ไปส่งกุมภกรรณ เมื่อถึงที่ทำพิธีหนุมานเข้าต่อสู้กับกุมภกรรณ กุมภกรรณเกรงว่าถ้าแพ้หนุมานก็จะอายเทวดาทั้งปวงจึงหนีเข้ากรุงลงกา และทูลทศกัณฐ์ว่าหนุมานตามไปทำลายพิธีทดน้ำ ทศกัณฐ์แค้นใจที่พิเภกบอกอุบายทำลายพิธี กุมภกรรณจึงรับอาสาออกศึกเพื่อไปฆ่าพิเภก ส่วนหนุมานก็กลับไปกราบทูลพระรามว่าได้ทำลายพิธีทดน้ำและต่อสู้กับกุมภกรรณจนกุมภกรรณหนีกลับเข้ากรุงลงกา

การเขียนเรื่องจากจินตนาการ

จินตนาการ แปลว่า การสร้างภาพขึ้นในจิตใจ ดังนั้นการเขียนเรื่องจากจินตนาการ จึงเป็นการเขียนเรื่องราวที่เกิดจากความคิด ความใฝ่ฝัน มิใช่เรื่องที่เป็นความจริง เรื่องจินตนาการอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเพ้อฝัน ความรู้สึกที่เกิดจากอารมณ์ต่างๆ การคาดคะเน เป็นต้น

ตัวอย่างจินตนาการของกวีจากเรื่องรามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทดน้ำ

- กุมภกรรณเนรมิตร่างกายให้ใหญ่โตมโหฬาร แล้วลงไปนอนใต้น้ำขวางกลางแม่น้ำ เพื่อไม่ให้น้ำไหลไปยังที่ตั้งกองทัพของพระราม
- หนุมานแปลงกายเป็นเหยี่ยวจับนางกำนัลตนหนึ่งไปฆ่า แล้วแปลงกายเป็นนางกำนัลตนนั้น สวมรอยไปกับนางกำนัลอีกสี่ตน นำดอกไม้ไปถวายกุมภกรรณ จึงรู้ที่ทำพิธีของกุมภกรรณ

การเขียนเรื่องจากจินตนาการไม่ใช่การเขียนเล่าเรื่อง บรรยายหรืออธิบายข้อเท็จจริงของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่เป็นการบรรยายความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการพบเห็นสิ่งนั้น โดยปกติคนเราเมื่อพบเห็นสิ่งใดจะสามารถบอกหรือเขียนบรรยาย อธิบายสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่เห็นได้ง่ายกว่าการแสดงความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งนั้น เพราะคนเรามิได้เกิดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเมื่อพบเห็นสิ่งต่างๆ เสมอไปทุกคน การที่จะฝึกเขียนเรื่องจากจินตนาการ จึงต้องฝึกหัดตนให้รู้จักคิด มิใช่มองเพียงให้รู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร มีลักษณะอย่างไร หรือเกิดอะไรขึ้น แต่ต้องคิดต่อไปว่ารู้สึกหรือมีความคิดเห็นต่อสิ่งนั้นอย่างไร เช่น

ข้อเท็จจริง	ความคิด ความรู้สึก
เด็กเล็ก ๆ นั่งเล่นของเล่น	ความบริสุทธิ์ ไร้เดียงสา ความร่าเริง ความแจ่มใส ฯลฯ
แสงเทียนในความมืด	ความมีสติ ปัญญาอันเป็นเหมือนแสงสว่างให้ผ่านพ้นอุปสรรคปัญหาทั้งปวง

นอกจากนี้ การที่จะเขียนเรื่องจากจินตนาการได้ดี ผู้เขียนจะต้องเป็นคนช่างสังเกต สนใจใคร่รู้สิ่งต่างๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งลักษณะต่างๆ ที่กล่าวมาสามารถฝึกฝนได้

การเขียนเรื่องจากจินตนาการควรปฏิบัติดังนี้

๑. เลือกเรื่องที่จะเขียน การเลือกเรื่องที่ตนเองอยากเขียน คือชอบสนใจ หรือเป็นเรื่องที่ตนรู้ จะช่วยให้เขียนเรื่องได้อย่างราบรื่น

๒. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียน ถึงแม้ว่าเรื่องจากจินตนาการจะเป็นเรื่องที่เกิดจากความคิด ความเพ้อฝัน ความรู้สึก แต่สิ่งต่างๆ เหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อเรารู้จักสิ่งที่จะเขียนเป็นอย่างดี ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องที่จะเขียนด้วย ซึ่งจะทำให้เขียนเรื่องได้ดี

๓. ผู้เขียนต้องสร้างจินตนาการจากข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเขียน

๔. จัดทำโครงเรื่อง โดยลำดับความคิดหรือลำดับเหตุการณ์ให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

๕. เรียบเรียงเป็นเรื่องราว เลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมที่จะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพหรือเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตาม อาจมีการใช้ข้อความเปรียบเทียบ หรือการพรรณนา

๖. ปรับปรุงแก้ไขเรื่องราวให้สมบูรณ์ ใช้ถ้อยคำถูกต้องสละสลวย

ตัวอย่างโครงเรื่องเรื่อง ไอด้ากับยาวิเศษ

ตัวละคร ไอด้า สายลมเหนือ งูเผือก ดอกไม้สีฟ้า หญิงสาว คนเดินทาง ๒ คน ชายวัยกลางคน เด็กชายหญิงจากดาว เพื่อนบ้าน สายรุ้ง เทพธิดาสีรุ้ง

สถานที่ ดาวดวงหนึ่ง

เหตุการณ์

ไอด้า เทพตัวน้อยๆ ถือกำเนิดบนดาวดวงหนึ่ง เขาเล่าเรื่องราวเมื่อครั้งอยู่ในโลกมนุษย์ให้เพื่อนๆ คือ สายลมเหนือ งูเผือก และดอกไม้สีฟ้า ฟังว่า เขาต้องตายเพราะได้รับเชื้อโรคร้ายชนิดหนึ่งตั้งแต่อยู่ในท้องของแม่ แม่ติดโรคร้ายนี้จากพ่อซึ่งเป็นชายรักสนุก พ่อมีผู้หญิงอื่นๆ อีกหลายคน ไอด้ากำลังตามหายาวิเศษที่จะช่วยรักษาพ่อแม่ และมนุษย์ให้หายจากโรคร้าย เพื่อนๆ สงสารไอด้า จึงรับอาสาช่วยออกตามหายาวิเศษ และนัดแนะว่าจะกลับมาพบกันอีกครั้งใน ๗ วันข้างหน้า

สายลมเหนือม้วนตัวไปทางทิศตะวันตก ได้พบหญิง-สาวนั่งร้องไห้อยู่ในถ้ำ เธอเล่าว่า เธอตายเพราะติดโรคร้ายจากสามี ส่วนงูเผือกเลื้อยไปทางทิศตะวันตก ได้ยินคนเดินทาง ๒ คน นั่งคุยกันใต้ต้นไม้ทะเลทรายไร้ใบ ได้ความว่าทั้งคู่ตายด้วยโรคร้ายเพราะฉีดยาเสพย์ติดเข้าร่างกาย ดอกไม้สีฟ้ามุ่งหน้าไปทางทิศใต้ พบชายวัยกลางคนที่ตายด้วยโรคร้ายนี้เช่นกัน เขาประสบอุบัติเหตุจึงได้รับเชื้อโรคจากการให้เลือดเพราะผ่าตัด ทางด้านไอด้าซึ่งไปทางทิศเหนือ ได้พบเด็กชายหญิงนับพัน ๆ คน พวกเขาเป็นเด็กกำพร้าเพราะพ่อแม่ตายด้วยโรคเดียวกับไอด้า เขาเดินทางมาจากดาวเพื่อนบ้านเพื่อมาให้กำลังใจไอด้าตามหายาวิเศษ

ครบ ๗ วัน สายรุ้งนำทุกคนกลับมารวมกัน ณ หนองน้ำกลางทะเลทรายที่เดิม ทุกคนต่างเล่าเหตุการณ์ที่ได้ประสบมา ไม่นานนักเทพธิดาสีรุ้งก็ปรากฏกายขึ้น เธอเล่าว่า โรคร้ายที่คร่าชีวิตไอด้าคือ โรคเอดส์ เทพธิดาสีรุ้งมอบยาวิเศษในมือทั้งสองข้างให้ไอด้า พร้อมกับบอกว่า ยาที่จะใช้รักษาโรคเอดส์จริง ๆ ได้ยังไม่มี แต่ยาวิเศษนี้จะช่วยให้ผู้ป่วยมีจิตใจแข็งแรง และมีอายุยืนไปอีกนาน ยารูปห้าเหลี่ยมคล้ายบ้านในมือข้างหนึ่งจะเป็นเครื่องเตือนใจให้ทุกคนนึกถึงความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งจะเป็นเกราะป้องกันจากโรคร้ายนี้ ส่วนยารูปหัวใจในมืออีกข้างหนึ่ง เปรียบเหมือนยารักษาทางใจ ช่วยสร้างความหวังและกำลังใจให้ต่อสู้กับโรคนี้ ความจริงยาวิเศษอยู่ในหัวใจของมนุษย์ทุกคนอยู่แล้ว

ตัวอย่างเรื่องจากจินตนาการ

ไอด้ากับยาวิเศษ

ในเวลาค่อนดึกของคืนเดือนหงาย ไอด้า เทพตัวน้อยๆ ซึ่งถือกำเนิดบนดาวดวงหนึ่ง นั่งเศร้าสร้อยอยู่บนโขดหินแต่เพียงลำพัง

สายลมเหนือ เพื่อนในยามเหงา พัดผ่านมาแวะทักทายเช่นเคย

“ไอด้า เพื่อนรัก ดึกแล้ว ทำไมมานั่งอยู่คนเดียว เธอไม่นึกอยากนอนหลับพักผ่อนบ้างหรือ”

ไอด้าถอนใจก่อนตอบว่า "ขอบใจที่เป็นห่วง แต่เธอจะให้ฉันนอนหลับลงได้อย่างไร ในเมื่อฉันยังมีภารกิจยิ่งใหญ่ที่ต้องทำ... ฉันยังตามหายาวิเศษไม่พบเลย"

สายลมเหนือถามอย่างสงสัย "ยาวิเศษ...ยาวิเศษ ฉันเห็นเธอพร่ำพูดถึงแต่ยาวิเศษ ใครเจ็บใครป่วยกันหรือ"

ไอด้าตอบข้อข้องใจว่า "ยาวิเศษก็คือยาที่จะรักษาพ่อแม่ของฉันให้หายจากโรคร้ายได้น่ะสิ ฉันตามหายาวิเศษมานานนักหนาแล้วก็ยังหาไม่พบสักทีป่านนี้พ่อกับแม่ฉันจะเป็นอย่างไรบ้างก็ไม่รู้"

. . . .

เด็กชายหญิงตัวเล็กกว่าไอด้าบ้าง ตัวเท่าไอด้าบ้างนับพันๆ คน โบกมือทักทายไอด้าอย่างเป็นมิตร

"ไอด้า ไอด้า" เสียงเล็กๆ นับพันๆ ตะโกนเรียกชื่อไอด้าสะท้อนก้องหุบเขา แล้วเด็กหญิงตัวเล็กนิดเดียวก็ใช้ความพยายามปีนเขาสูงชันขึ้นมาจนถึงยอดเขาที่ไอด้ายืนอยู่ ในมือมีดอกไม้ทะเลทรายสีส้มดอกหนึ่ง เด็กน้อยยื่นดอกไม้ให้ไอด้า พลางแนะนำตัวเองว่า

"ฉันคือตัวแทนของเด็กกำพร้า ซึ่งเดินทางมาจากดาวเพื่อนบ้านไม่ใกล้ไม่ไกลจากดวงดาวของท่าน พ่อแม่ของพวกเราเจ็บป่วยและตายไปด้วยโรคเดียวกันกับท่าน ทิ้งให้พวกเราต่อสู้ชีวิตอยู่เพียงลำพัง ฉันมาถึงที่นี่เพื่อมาเป็นกำลังใจให้ท่านในการตามหายาวิเศษ"

"ขอบใจเธอมาก สำหรับดอกไม้ทะเลทรายแสนสวยซึ่งหายากยิ่งดอกนี้มันทำให้ฉันนึกถึงดอกไม้สีฟ้าเพื่อนของฉัน เธอรู้ได้อย่างไรว่าฉันคือไอด้าและรู้ได้อย่างไรว่าฉันกำลังตามหายาวิเศษ" ไอด้ากล่าวขอบคุณและตั้งคำถามเด็กกำพร้าตอบอย่างชัดถ้อยชัดคำว่า

"ข่าวการตามหายาวิเศษของท่านแพร่สะพัดไปทั่วทุกทิศของดวงดาวไปจนถึงดวงดาวของพวกเรา และที่สำคัญก็คือพวกเราได้พบกับเทพธิดาสีรุ้ง

ซึ่งเดินทางไปถึงดวงดาวของเราพร้อมกับยาวิเศษ และแจกจ่ายยาวิเศษให้กับบรรดาพ่อแม่ของเด็กๆ ซึ่งกำลังป่วยเป็นโรคเดียวกับท่าน เทพธิดาสีรุ้งบอกกับพวกเราว่า เราจะได้พบเด็กผู้กล้าหาญซึ่งจะเป็นผู้รับมอบหน้าที่นำยาวิเศษกลับไปรักษาคนนับแสนนับล้านบนโลกมนุษย์ เราจึงอยากจะมาส่งข่าวฝากท่านไปยังพ่อแม่ทั้งหลายบนโลกมนุษย์ให้ป้องกันตัวเองจากโรคร้ายนี้ หากไม่อยากให้ลูกๆ ต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าอย่างพวกเรา เราผ่านความทุกข์ทรมานมามากจนไม่อยากให้มีเด็กกำพร้าเกิดขึ้นอีกแม้แต่คนเดียว” เด็กหญิงตัวน้อยผู้ฉลาดเฉลียวผิดวัยกล่าวกับไอด้า

“ได้ซิ! เราสัญญาว่าจะกลับไปบอกพ่อแม่ของเด็กทุกคนอย่างที่เธอต้องการ แต่เมื่อไหร่ล่ะ...เทพธิดาสีรุ้งจึงจะเดินทางมาถึงดวงดาวของฉัน” ไอด้าถามด้วยความหวัง

“เทพธิดาสีรุ้งยังไม่เสร็จสิ้นภารกิจที่ดวงดาวของพวกเรา แต่เมื่อรุ้งทอแสงท่านคงจะได้พบกับเทพธิดาสีรุ้งในไม่ช้า” เด็กหญิงกำพร้าให้กำลังใจ

ไอด้า “จริงสินะ ฉันลืมสนิทเลยว่าเทพองค์ที่พาฉันมาอยู่ที่นี่บอกฉันไว้ว่ายาวิเศษนี้จะได้มาจากทุกทิศของดวงดาวเมื่อรุ้งทอแสง ขณะนี้เพื่อนๆ ของฉันคือ สายลมเหนือ งูเผือกและดอกไม้สีฟ้า กำลังออกตระเวนหายาวิเศษกันทั่วทุกทิศ ฉันจะอดทนรอจนกว่ารุ้งจะทอแสงอย่างที่เธอว่า”...

(ตัดตอนมาจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง **ไอด้ากับยาวิเศษ** ของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

บทร้อยกรอง

สายน้ำ

ฉันนั่งมองสายน้ำในลำธาร ที่ไหลผ่านเรื่อยเรื่อยเอื่อยเอื่อยไหล
ฉันได้พบฉันได้เห็นความเป็นไป ที่สายน้ำสอนให้ฉันได้รู้
ว่าสายน้ำไหลจากสูงไปสู่ต่ำ ไหลเพื่อนำความสดใสนี้ไปสู่
จากที่มากไปที่น้อยทุกคุ้งคู เหมือนอุ้มชูแผ่เผื่อช่วยเหลือกัน
ว่าสายน้ำคอยชะล้างตามทางผ่าน จนสะอาดทุกย่านแนวธารนั่น
ไม่รู้เหนื่อยเรื่อยรื่นทุกคืนวัน เหมือนผูกพันในหน้าที่ไม่หนีงาน
ว่าสายน้ำมีแต่ความชุ่มชื่น ที่หยิบยื่นสร้างสุขทุกทางผ่าน
ทั้งคนสัตว์ได้ดื่มด่ำสุขสำราญ หล่อเลี้ยงโลกให้เบิกบานชั่วตาปี
ฉันอยากอยู่ฉันอยากเป็นเช่นสายน้ำ ที่เลิศล้ำศรัทธาทำหน้าที่
คอยโอบเอื้อประโยชน์สุขทุกชีวี ด้วยยินดีในคุณค่าของตัวเอง

อ่านเสริมบทเรียน

เขื่อน

ลมพัดกระโชก เมฆดำลอยผ่านไปตามกระแสลม มันลอยต่ำลง ต่ำลง ฝนตกจากฟ้าสู่แผ่นดิน แผ่นดินชุ่มฉ่ำ พืชเริ่มเจริญงอกงาม โตวันโตคืน กลายเป็นป่าไม้ เป็นที่อยู่อาศัยของบรรดาสัตว์ป่านานาชนิด ยิ่งนานวันเข้า ความอุดมสมบูรณ์ยิ่งทวีคูณขึ้น น้ำจากฟ้าค่อย ๆ ซึมซับลงไปในดิน ใต้พื้นดินเต็มไปด้วยน้ำที่ต้นไม้ช่วยเก็บไว้ให้ น้ำมากขึ้น มากขึ้น จนต้นไม้เก็บน้ำไว้ไม่ได้ น้ำก็เอ่อล้นออกมา ไหลไปตามทิศทางต่าง ๆ ที่มีระดับต่ำกว่า กลายเป็นลำธารและแม่น้ำไหลลงสู่ทะเล

ฝนที่ตกลงมาขังอยู่ตามแอ่งน้ำต่างๆ บ้างก็ไหลไปตามลำน้ำ เกิดเป็นลุ่มน้ำต่างๆ ทั่วประเทศ ลุ่มน้ำคืออาณาบริเวณรับน้ำของแม่น้ำสายต่างๆ รวมทั้งลำน้ำสาขาของลุ่มน้ำเหล่านั้น ดังเช่นลุ่มน้ำเจ้าพระยา จะหมายรวมทั้งลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน สะแกกรัง และป่าสัก

สมัยโบราณมนุษย์รู้จักสร้างสริดภงส์ (เขื่อนหรือฝาย) ป้องกันน้ำท่วมกรุงสุโขทัยและเก็บกักน้ำไว้ใช้ยามฤดูแล้ง สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีพระเจ้าปราสาททองทรงขังน้ำไว้ใช้ในธารทองแดงที่สระบุรี เพื่อประโยชน์ในการทำสวนไม้ดอก เมื่อพระนารายณ์มหาราชสถาปนาเมืองลพบุรีเป็นเมืองหลวงพระองค์ทรงสร้างห้วยซับเหล็กไว้เป็นแหล่งเก็บกักน้ำ แล้วต่อท่อน้ำไปใช้ในราชธานี

คนทั่วไปรู้จักทำทำนบกั้นน้ำไว้ใช้สอยในด้านอุปโภคบริโภค ชาวบ้านทางภาคเหนือรู้จักสร้างฝายมาช่วยในการเพาะปลูก ความคิดดังกล่าวนี้ได้พัฒนามาเป็นเขื่อนในภายหลัง

เขื่อนที่ก่อสร้างขึ้นมาในประเทศไทย ทำได้สองวิธีคือ เขื่อนคอนกรีตและเขื่อนดิน เขื่อนดินเป็นเขื่อนที่ใช้ดินบดอัดเป็นชั้นๆ ชั้นละประมาณ ๓๐ เซนติเมตร ใส่ดินทับถมกันหลายๆชั้นขึ้นมาให้สูงจนกั้นน้ำได้ตามที่ต้องการ ตรงกลางมีร่องแกนเป็นดินเหนียว อัดฉีดน้ำปูนลงไปในหินรากฐานตามหลักวิชาธรณีวิทยา เพื่อไม่ให้น้ำซึมผ่านรากฐานของเขื่อนได้ อัดฉีดเสร็จแล้วก็ถมดินหินประเภทต่างๆ ตามระดับชั้นตามแบบของเขื่อน เขื่อนประเภทนี้ได้แก่เขื่อนแก่งกระจานในลุ่มน้ำเพชร จังหวัดเพชรบุรี เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนเขื่อนคอนกรีตสร้างด้วยคอนกรีตระหว่างหุบเขาสองด้าน ปกติจะสร้างเป็นรูปเขื่อนโค้งเพื่อให้ตัวเขื่อนรับแรงดันของน้ำ แล้วถ่ายแรงไปยังหุบเขาซึ่งหุบเขาทั้งสองด้านจะต้องแข็งแรงพอที่จะสามารถรับแรงดันของน้ำให้เขื่อนอยู่ตัวได้ ในการสร้างเขื่อนลักษณะนี้ไม่ต้องใช้คอนกรีตหนานัก แต่ถ้าสร้างเป็นเขื่อนคอนกรีตแนวตรงจะต้องใช้คอนกรีตหนา ตัวเขื่อนจึงจะมีน้ำหนักช่วยรับ

แรงดันของน้ำได้ เขื่อนชนิดนี้ได้แก่ เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก เขื่อนกิ่วลม จังหวัดลำปาง

เขื่อนแบ่งได้สองประเภท ได้แก่เขื่อนทดน้ำและเขื่อนเก็บกักน้ำ เขื่อนทดน้ำ คือเขื่อนที่ยกระดับน้ำให้สูงขึ้น เพื่อปล่อยน้ำลงไปตามคูคลองสู่พื้นที่เพาะปลูก เขื่อนประเภทนี้มุ่งพัฒนาการเกษตรโดยเฉพาะ เขื่อนทดน้ำขนาดใหญ่ เช่น เขื่อนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก เขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท เขื่อนวชิราลงกรณ์ จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนเขื่อนอีกประเภทหนึ่ง คือ เขื่อนเก็บกักน้ำ เป็นเขื่อนอเนกประสงค์ เป็นเขื่อนกั้นหุบเขา ให้กลายเป็นแหล่งเก็บน้ำขนาดมหึมา หรือเรียกว่าทะเลสาบที่มนุษย์สร้างขึ้น แล้วใช้น้ำในแหล่งน้ำแห่งนั้นๆ ไปทำประโยชน์นานาชนิด เช่น ใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า และใช้ในการชลประทาน ได้แก่ เขื่อนลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา เขื่อนกิ่วลม จังหวัดลำปาง เขื่อนลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ เขื่อนแม่งัด จังหวัดเชียงใหม่ เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เขื่อนบ้านเจ้าเณร จังหวัดกาญจนบุรี เขื่อนเชี่ยวหลาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เขื่อนเก็บกักน้ำ

เขื่อนทดน้ำ

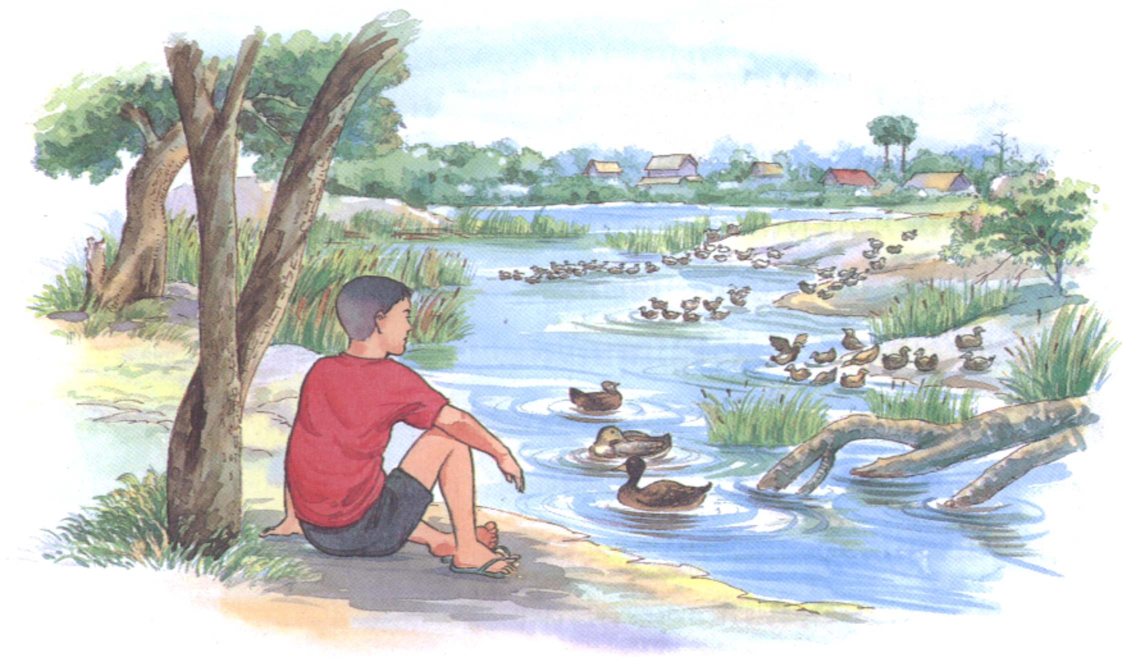
เขื่อนที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของมวลมนุษย์ เป็นเขื่อนที่ช่วยลดอุทกภัย และยังช่วยป้องกันรักษาหน้าดินไว้ให้คงอยู่เพื่อปลูกพืชพรรณธัญญาหารให้อุดมสมบูรณ์ เมื่อน้ำทะเลเอ่อล้นตามฤดูกาล ยังสามารถใช้น้ำที่เก็บไว้ผลักดันน้ำทะเลออกไป ป้องกันมิให้สวนผลไม้เสียหาย

เขื่อนช่วยเก็บกักน้ำไว้ให้มนุษย์ได้ใชตลอดปี ทาเห้มนุษย์มีน้ำไว้ใช้เพาะปลูก พื้นที่เพาะปลูกที่มีจำกัด ก็ขยายปริมาณเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้เขื่อนยังช่วยเก็บกักน้ำเพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งในฤดูแล้ง

น้ำในเขื่อนช่วยหมุนกังหันของเครื่องกำเนิดไฟฟ้า เขื่อนบางแห่งผลิตกระแสไฟฟ้าได้เป็นจำนวนมหาศาล ทำให้ประชาชนได้ใช้ไฟฟ้าอย่างทั่วถึง

แหล่งน้ำเหนือเขื่อนกลายเป็นแหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำ ทำให้เกิดอาชีพประมงน้ำจืด เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์ และแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม

แม้ว่าเขื่อนจะมีประโยชน์มากมาย แต่ในการสร้างเขื่อนทุกครั้ง เราต้องสูญเสียพื้นที่ที่เป็นป่าไม้จำนวนมาก และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหลายด้าน ดังนั้น ก่อนจะสร้างเขื่อนจึงได้มีการพิจารณาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วยความรอบคอบ ทั้งทางด้านความมั่นคงของตัวเขื่อน การป้องกันน้ำท่วม การทำลายพื้นที่ป่าไม้จำนวนมหาศาล เป็นต้น เราจะต้องช่วยกันใช้น้ำใช้ไฟอย่างประหยัด เพื่อลดความจำเป็นที่จะต้องสร้างเขื่อนเพิ่มขึ้น เป็นการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางอ้อมเพื่อสร้างความสมดุลทางธรรมชาติ และป้องกันภัยธรรมชาติได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธาร ก็ทำให้เขื่อนมีน้ำเก็บกักไว้ใช้ การสร้างเขื่อนจึงจะมีประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุน

บทที่ ๙

สะพานดวงดาว

ธนานั่งอยู่ใต้ร่มไม้ริมหนองน้ำนานแล้วหลังจากต้อนเป็ดมาถึงริมหนอง เสียงเป็ดส่งเสียงร้อง ก้าบ...ก้าบ ดังมาไม่ขาดระยะ เป็ดบางตัวขึ้นจากน้ำมายืนไซ้ขนผึ่งแดดอยู่ริมตลิ่ง บ้างก็กำลังว่ายน้ำหากิน ปู หอย กุ้ง และปลาเล็กๆ อย่างมีความสุข ในวันหยุดธนาจะช่วยเลี้ยงเป็ดเพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่

พ่อแม่ของธนามีอาชีพเลี้ยงเป็ดพันธุ์ไข่คราวละหลายร้อยตัว เป็ดเหล่านี้กำลังออกไข่ทุกวัน ธนาจะตื่นแต่เช้าเพื่อเก็บไข่เป็ดในเล้าให้แม่นำไปขายที่ตลาด พ่อเคยพูดกับธนาเสมอว่า

“พ่อแม่เลี้ยงลูกทุกคนให้เติบโต และให้เล่าเรียนจนมีงานทำ พี่ยุทธนาเป็นทหารอากาศ พี่นวลตาเป็นครู แล้วธนาคิดจะมีอาชีพอะไร หรือจะเลี้ยงเป็ดเหมือนพ่อ การประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ล้วนเป็นสิ่งดีต่อตนเองและสังคมทั้งนั้น”

ธนาให้คำตอบพ่อในทันทีไม่ได้ว่าในวันข้างหน้าเขาจะประกอบอาชีพอะไรจึงจะประสบความสำเร็จในชีวิตเหมือนพี่ทั้งสองคน เมื่อพ่อเห็นธนามีอาการลังเลไม่กล้าตัดสินใจ พ่อจึงบอกให้ธนาคิดพิจารณาตัวเองก่อนเป็นอันดับแรก แต่ธนาก็ยังสงสัยอยู่นั่นเอง

"พ่อครับ ผมยังไม่เข้าใจว่า การพิจารณาตัวเองจะเริ่มต้นที่ตรงไหนก่อน" ธนาถาม พ่อตอบว่า "สิ่งแรก...ลูกต้องรู้จักตัวเองก่อนว่ามีความสนใจและถนัดที่จะทำสิ่งใด ความถนัดช่วยให้เรามีความสามารถเพิ่มขึ้น ความมีใจรักทำให้เราพยายามขวนขวายหาความรู้ใส่ตัว ปีนี้ลูกเรียนชั้น ป.หกแล้ว ก็น่าจะเตรียมตัวเตรียมใจเพื่อชีวิตในวันข้างหน้า"

จากที่ธนาได้พูดคุยกับพ่อในเย็นวันนั้น ธนาก็ยังให้คำตอบพ่อไม่ได้ เขามองผิวน้ำสีขุ่นที่ถูกสายลมเย็นปลายเดือนกุมภาพันธ์โชยพัดผ่าน ทำให้น้ำเป็นระลอกทยอยเข้ากระทบฝั่งครั้งแล้วครั้งเล่า ดงดอกหญ้าริมฝั่งที่เหี่ยวแห้งจนกลายเป็นสีน้ำตาลปะทะลมดังหวีดหวิว ธนามองตัวเอง ปีนี้รูปร่างของเขาสูงใหญ่กว่าปีที่ผ่านมา มือไม้ยาวเก้งก้างจนบางครั้งรู้สึกรำคาญ ในวันที่เขามีสุ้มเสียงแหบห้าววันแรก จักรา อานนท์ นริศและนักเรียนคนอื่นๆ ต่างพากัน

หัวเราะน้ำเสียงที่ผิดปรกติของเขา ธนารู้สึกกระดากอายแทบไม่อยากพูดคุยกับใคร แต่ครูโกวิท ครูประจำชั้นบอกว่า ธนาไม่ควรอายเพื่อน เพราะเสียงพูดที่แหบห้าวเป็นธรรมชาติของเด็กผู้ชายที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโต นักเรียนชายในชั้นก็จะเป็นเช่นนี้กันทุกคน และก็เป็นอย่างที่ครูโกวิทบอก ต่อมา จักรา อานนท์ และนริศต่างก็มีเสียงพูดแหบห้าวเหมือนธนา ทุกคนต่างรู้ว่าบัดนี้ตนเองได้เริ่มเข้าสู่วัยเจริญเติบโตที่จะเป็นผู้ใหญ่แล้ว

"อาชีพเลี้ยงเป็ดเหมือนพ่อแม่ก็น่าจะดี พ่อแม่ยังมีรายได้เลี้ยงลูกทั้งสามคนจนเติบใหญ่และยังส่งเสียให้เรียน มีความรู้ประกอบอาชีพที่มั่นคงได้ถึงสองคน คงเหลือเราคนเดียว เราน่าจะเลี้ยงเป็ดเหมือนพ่อแม่" ธนาคิดอยู่คนเดียว ขณะมองดูรถบรรทุกดินสามสี่คันเทดินถมที่เพื่อปลูกบ้านจัดสรรสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของผู้คนที่เพิ่มขึ้นทุกวัน

หมู่บ้านของธนาอยู่ในเขตเทศบาล ห่างจากที่ว่าการอำเภอเกือบสองกิโลเมตร ใกล้ๆ หมู่บ้านเป็นทุ่งนาและหนองน้ำน้อยใหญ่ เนื่องจากเป็นที่ค่อนข้างลุ่ม แต่บัดนี้ความเจริญได้แผ่มาถึงหมู่บ้าน บริเวณที่ลุ่มและทุ่งนาหลายแปลงถูกถมสร้างเป็นหมู่บ้านจัดสรร ข่าวใหม่ล่าสุดที่ธนาได้ยินบ่อยๆ ในช่วงนี้ คืออำเภอนี้จะเลื่อนฐานะเป็นจังหวัดในเร็วๆ นี้

"เราจะต้องปรับปรุงวิธีการเลี้ยงเป็ด เพราะเราคงไม่สามารถต้อนเป็ดมาเลี้ยงโดยให้หากินตามหนองน้ำแห่งนี้ได้อีก" ธนารำพึงกับตัวเอง โดยไม่ทันสังเกตการมาของจักรา อานนท์ นริศ พวงทองและเพื่อนนักเรียนหญิงอีกสองสามคน

"เธอคิดอะไรเพลินอยู่หรือธนา พวกเราเดินมาตั้งหลายคนเธอยังไม่รู้สึกตัวเลย" พวงทองร้องถามเป็นคนแรก ธนาหันไปยิ้มให้เพื่อนๆ และมีสีหน้าแปลกใจก่อนจะเอ่ยถามว่า "พวกเธอเพิ่งกลับมาจากเรียนพิเศษที่โรงเรียนหรือ"

"ใช่ พวกเราเพิ่งจะเลิก ทำไมเธอไม่ไปเรียนล่ะ" พวงทองถาม ไม่ทันที่ธนาจะได้เอ่ย จักราพูดขึ้นก่อนว่า

"ธนาน่ะ ไม่ต้องเรียนพิเศษหรอก เขาเรียนเก่งอยู่แล้ว"

"ใช่...ใช่" อานนท์กับนริศร้องขึ้นพร้อมกัน

"ผมก็ตั้งใจจะไปเรียนเหมือนกัน แต่พ่อกับแม่มีธุระไปช่วยงานทำบุญที่บ้านญาติ ไม่มีใครเลี้ยงเป็ด ผมจึงมาเลี้ยงเป็ดแทนพ่อ" ธนาบอกความจำเป็นให้เพื่อนๆ ฟัง

"พวกเราไปเรียนทุกคนหรือเปล่า" ธนาถามเพื่อนๆ

"ขาดเธอคนเดียว นอกนั้นไปทุกคน" จักราตอบ

"ครูคงตำหนิผมซินะ ที่ผมไม่ไปเรียนพิเศษที่ครูช่วยสอนให้" ธนาพูดด้วยความรู้สึกไม่สบายใจ

"ครูถามถึงเธอเหมือนกัน พวกเราบอกครูว่า เธออาจไม่สบายก็ได้ เพราะปรกติเธอก็ไม่ชอบขาดเรียนอยู่แล้ว พอเลิกเรียนพวกเราแวะไปที่บ้านของเธอ พบพ่อกับแม่เพิ่งกลับจากไปช่วยงานพอดี จึงรู้ว่าเธอมาเลี้ยงเป็ด" อารีบอก

"ธนา ครูบอกว่าวันจันทร์ที่จะถึงนี้ จะมีครูมาแนะแนวการเรียนต่อให้พวกเราฟังด้วย" จักราบอก "เออ...ครูถามว่าใครจะเรียนต่อบ้าง พวกเรายกมือเกือบทุกคนมี นริศ อารี และดวงใจสามคนที่ไม่ยกมือ" จักราพูด

ธนาหันไปทางนริศพลางถามว่า “นริศ เธอจะไม่เรียนต่อหรือ”

นริศก้มหน้ามองพื้น เสียงเป็ดร้องดังมาจากริมหนอง พวกมันยืนเรียงกันเป็นทิวแถว บ้างไซ้ขน บ้างกำลังชูคอส่งเสียงร้อง นริศเงยหน้าสบตาเพื่อนด้วยสีหน้าครุ่นคิดก่อนบอกว่า

“ผมยังไม่กล้ายกมือให้คำตอบครู ทั้งที่ผมก็อยากเรียนต่อ หลวงลุงคงไม่มีทุนให้เรียน หลวงลุงเคยบอกว่า เมื่อผมเรียนจบชั้น ป.หก แล้วจะให้บวชเรียน” นริศบอก เพราะเขากำพร้าพ่อแม่ตั้งแต่อายุสี่ขวบ พ่อแม่ของเขาเสียชีวิตด้วยโรคประจำตัวในเวลาไล่เลี่ยกัน ลุงของเขาที่บวชเป็นพระได้นำมาเลี้ยงอยู่ที่วัด และส่งเสียให้เรียนหนังสือจนกระทั่งบัดนี้ นริศเป็นคนเงียบๆ แต่มีอัธยาศัยดี โอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อนๆ ในโรงเรียนรักใคร่เขาทุกคน

“ผมคิดว่า ผมอยู่วัดกับหลวงลุง ได้บวชเรียนก็ดีเหมือนกัน จะได้ช่วยสืบต่อพระศาสนา” นริศพูดถึงตัวเอง

"จริงอย่างที่เธอว่าแหละนะ ครูโกวิทยังเคยบอกว่าคนที่บวชเรียนตั้งแต่เด็ก จะได้ศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นการสืบต่อพระศาสนา จะมีความรู้ได้เช่นเดียวกับการศึกษาในโรงเรียน" พวงทองพูด

"เธอจะบวชเรียนหรือเปล่าจ๊ะ พวงทอง" อานนท์แกล้งถามพวงทอง ทำให้มีเสียงหัวเราะดังขึ้นจากทุกคน

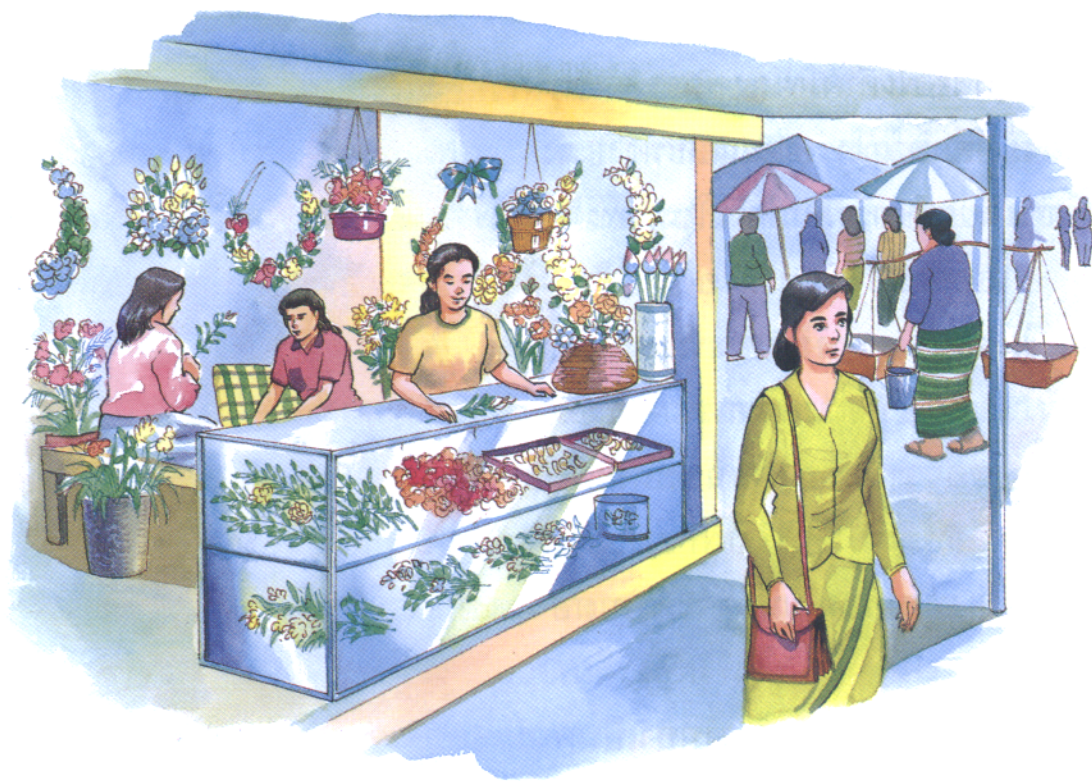
"เธอก็... พวกเรากำลังวางแผนการเรียนต่อ เธอยังจะมาชักใบให้เรือเสีย" พวงทองต่อว่า พลางค้อนปะหลับปะเหลือก ดวงใจซึ่งเงียบฟังอยู่นานจึงถือโอกาสพูดว่า

"พวงทองวางแผนว่าจะเรียนต่อจนจบมัธยมแล้วสอบเข้าเรียนพยาบาลต่อจ้ะ"

"ก็เหมาะทีเดียว พวงทองเป็นคนมีเมตตา ชอบช่วยครูในห้องพยาบาลจนครูเลือกให้เป็นเจ้าหน้าที่พยาบาลคอยช่วยเหลือใครๆ เวลาเจ็บป่วย" จักราสนับสนุนและพูดต่อว่า "ผมกับอานนท์เคยพูดกันว่าอยากเป็นตำรวจ เราจะเป็นผู้รักษากฎหมายให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชนทั่วไป"

"พอละ พวกเราเห็นเธอกับอานนท์เล่นตำรวจจับขโมยกันแทบทุกวัน" อารีพูดยิ้มๆ และเอ่ยว่า "สำหรับฉันคงจะใช้ฝีมือที่มีอยู่ในตัวนี่แหละทำมา

หากิน ฉันจะช่วยแม่ขายข้าวแกงเพราะฉันชอบค้าขาย แม่บอกว่า ถ้าได้ฉันช่วยอีกแรงหนึ่ง แม่จะเช่าร้านขายแทนแผงลอยเล็ก ๆ ที่มีอยู่"

"พวกเราเชื่อว่า ร้านขายข้าวแกงของเธอต้องขายดีแน่ ๆ ครูประไพศรีผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ยังชมว่าเธอทำกับข้าวอร่อย ฝีมือพอ ๆ กับครูเลยทีเดียว" พวงทองพูด

"ฉันชอบเรียนงานบ้านของครูประไพศรีมาก โดยเฉพาะชั่วโมงทำอาหาร ทำให้ฉันมีความรู้นำไปปรับปรุงทำอาหารที่แม่ขาย ทำให้ลูกค้าติดอกติดใจรสมือเรา" อารีพูด

"ดวงใจล่ะ มีแผนการจะทำอะไร เล่าให้พวกเราฟังบ้างสิ" อานนท์หันไปถามดวงใจ ดวงใจขยับตัวพลางยิ้มและพูดว่า "ฉันคงเอาดีทางงานประดิษฐ์ เพราะฉันชอบและเรียนได้ดีที่สุด ตอนนี้เจ้าของร้านประดิษฐ์ดอกไม้ในตลาดมาขอตัวฉันกับพ่อแม่ให้ไปทำงานที่ร้านของเขา หลังจากงานวันประถมศึกษาแห่งชาติที่เขาเห็นฉันชนะเลิศการประดิษฐ์ดอกไม้จากเศษวัสดุ ฉันคงจะได้ประดิษฐ์เศษวัสดุเป็นของใช้ ของที่ระลึกขายก็คราวนี้แหละ"

"หลังจากจบ ป.หก แม้ฉันจะต้องออกจากโรงเรียนไปทำงานหารายได้ช่วยพ่อ แม่ ฉันกับอารีพูดกันว่า ตอนเย็นเราจะไปสมัครเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ เราอยากมีความรู้สูงๆ เพื่อพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น" ดวงใจพูดด้วยน้ำเสียงหนักแน่น แสดงถึงความตั้งใจจริงของเธอ

"ดวงใจกับอารีคิดเรียนอย่างนี้ก็ดี เราอยู่ที่บ้านหรือทำงานอยู่ในไร่นาก็เรียนมหาวิทยาลัยได้ เรามีมหาวิทยาลัยเปิด เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อย่างพี่ยุทธนา ทำงานแล้วก็เรียนมหาวิทยาลัยรามคำแหง อาทิตย์ที่แล้วพ่อได้รับจดหมายจากพี่ชายว่าจะเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรแล้ว" ธนาพูด

"จริงอย่างธนาว่าแหละนะ ผมดูโทรทัศน์เห็นเด็กๆ นั่งอยู่บนหลังควายก็เรียนหนังสือได้ เพราะมีบทเรียนจากรายการวิทยุ ทางด้านโทรทัศน์เราก็มีดาวเทียมไทยคมเพื่อสื่อสารการศึกษาไปทุกหลังคาเรือน มีหนังสือนิตยสารการศึกษา บอกให้เรารู้ว่า วันนี้จะมีเนื้อหาบทเรียนใดออกอากาศบ้าง" จักราเสริม เพราะเขาก็เป็นผู้หนึ่งที่สนใจข่าวสารบ้านเมืองจากวิทยุและโทรทัศน์

"นักวิชาการใหญ่อย่างธนาล่ะ จะวาดหวังอนาคตตัวเองอย่างไร" อานนท์หันไปสัพยอกหยอกล้อธนาตามนิสัยตลกของเขา

"เลี้ยงเป็ดขายไข่อย่างไรล่ะ" ธนาตอบหน้าตาเฉย ทำให้เพื่อนๆ หัวเราะกับการทำหน้าซื่อๆ ของเขา ธนาพูดต่อไปว่า "ผมเห็นว่าอาชีพเลี้ยงเป็ดของพ่อแม่เป็นอาชีพสุจริต มีอิสระ และมีรายได้เลี้ยงตัวเองได้เป็นอย่างดี ถ้าเราได้ศึกษาหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาพันธุ์และวิธีเลี้ยงเป็ดให้ดีขึ้น คงจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม ส่วนตัวผม ผมได้วิเคราะห์ตัวเองแล้วพบว่า ผมเป็นคนรักอิสระ ชอบเลี้ยงสัตว์และรักต้นไม้ จึงคิดว่าผมน่าจะเป็นเกษตรกรมากที่สุด เพราะนอกจากผมจะได้เลี้ยงเป็ดแล้ว พ่อแม่ยังมีที่ดินมากกว่า ๑๐ ไร่ ให้ผมไว้สำหรับทำการเกษตรได้อีก และประการสำคัญที่สุด ผมจะได้อยู่ดูแลพ่อแม่ซึ่งจะมีอายุมากขึ้นทุกวัน ดังนั้น ผมจึงวางแผนชีวิตไว้ว่าเมื่อผมเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ผมจะเรียนต่อทางการเกษตร เพื่อกลับมามีอาชีพเป็นเกษตรกร อยู่บนผืนแผ่นดินที่พ่อแม่มอบให้" ธนาวาดหวังด้วยท่าทางมุ่งมั่นจริงจัง

ขณะที่เด็กๆ คุยกันอยู่นั้น พลันได้ยินเสียงเป็ดร้องดังมาอย่างตกใจ ธนารีบลุกขึ้นเป็นคนแรก

"ต้องมีหมามาไล่กัดเป็ดแน่ๆ" ธนาร้องบอกทุกคนพลางคว้าไม้ยาวที่พิงไว้กับโคนต้นไม้แล้วรีบวิ่งออกไป มีเพื่อนๆ วิ่งตามไปอย่างกระชั้นชิด พอพ้นแนวป่ากกชายหนองน้ำ ทุกคนก็มองเห็นสุนัข ๒-๓ ตัว กำลังไล่ต้อนเป็ดฝูงหนึ่งประมาณ ๗-๘ ตัว เพื่อไม่ให้หนีลงน้ำ เป็ดเหล่านั้นต่างหนีกระเซอะกระเซิง ล้มลุกคลุกคลานพร้อมส่งเสียงร้องอย่างน่าเวทนา

ฝูงสุนัขตีวงล้อมไล่ต้อนไม่ให้เป็ดตัวใดตัวหนึ่งหนีลงน้ำ แต่เป็ดเหล่านั้นพยายามจะหนีเอาตัวรอด เพราะเป็นทางเดียวที่มันจะปลอดภัย สุนัขตัวหนึ่งตะครุบและงับเป็ดตัวหนึ่งได้ เด็กๆ วิ่งเข้าไปพลางส่งเสียงขับไล่ สุนัขพากันตกใจวิ่งแตกกระจายไป บังเอิญสุนัขที่คาบเป็ดวิ่งสวนมาทางธนา และอยู่ในระยะที่ไม้ในมือของเขาจะฟาดถึง ธนาจึงไม่รอช้า รีบหวดไม้ลงกลางลำตัวสุนัข

ตัวนั้นทันที มันส่งเสียงร้องอย่างตกใจ ทำให้เป็ดเคราะห์ร้ายตัวนั้นหลุดจากปากสุนัข มันพยายามจะวิ่งกลับไปหาฝูง ขาของมันบาดเจ็บ ส่วนสุนัขตัวนั้นวิ่งกระเจิงหายไป อานนท์จึงอุ้มเป็ดเคราะห์ร้ายตัวนั้นไว้

"แข้งขาหักไหม" นริศถาม พลางก้มมองดูที่ขาเป็ด

"ผมคิดว่า ขาคงไม่หักหรอก เคราะห์ดีพวกเรามาช่วยไว้ทัน" ธนาพูด

"อานนท์ วางให้มันเดินดูซิ" ดวงใจบอก

อานนท์ก้มลงวางเป็ดที่พื้น แม่เป็ดสาวชูคอร้อง ก้าบ... ก้าบ รีบวิ่งเข้าไปหาพรรคพวก พวกเด็ก ๆ มองตามอย่างดีใจที่มันไม่เป็นอะไรมาก

"มันคงเจ็บขา ดูมันเดินกะโผลกกะเผลกนิดหน่อย" อารีพูด

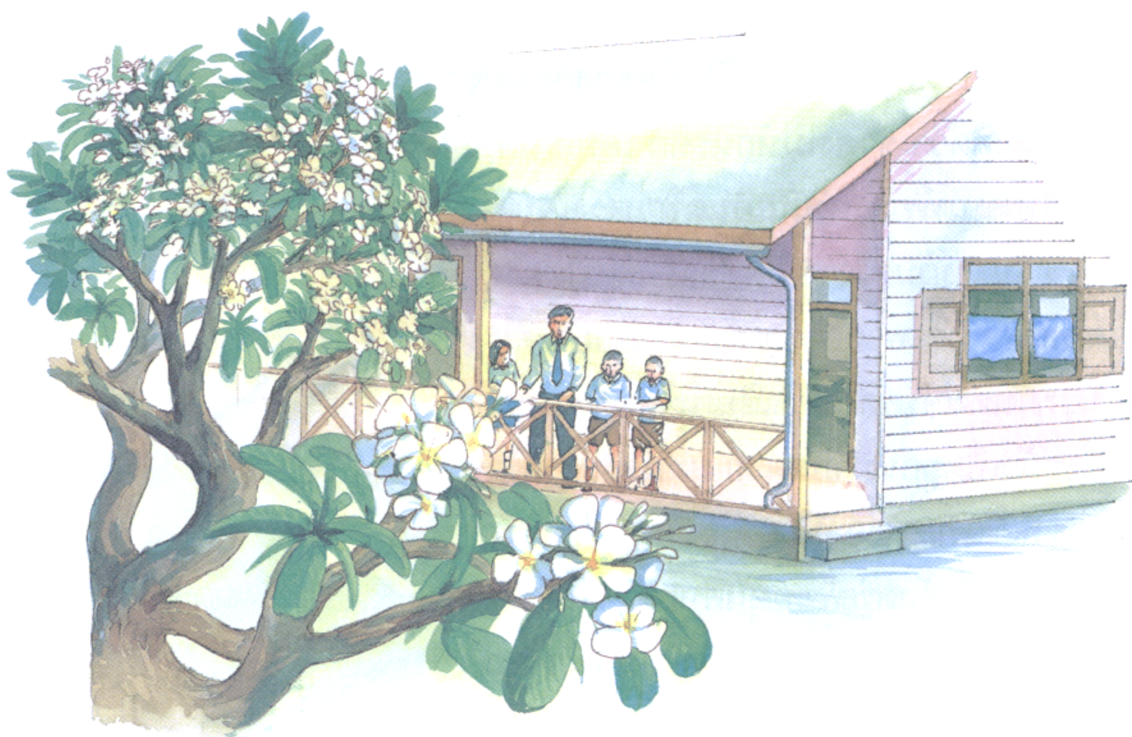
"ถ้าเป็ดถูกหมากัดตาย ผมต้องถูกพ่อตำหนิแน่" ธนาบอกกับทุกคน

เพื่อน ๆ ต่างโล่งอกไปด้วย เป็ดตัวนั้นก็ลงไปในน้ำกับเป็ดตัวอื่นได้อย่างปรกติ สักครู่เพื่อนทุกคนต่างขอตัวแยกย้ายกลับบ้านของตน

ตะวันบ่ายคล้อยมากแล้ว ธนาจึงต้อนเป็ดเข้าเล้า หลังจากนั้นก็นำข้าวเปลือกใส่รางขุนเป็ดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้พวกมันกินอาหารให้อิ่ม พ่อบอกธนาว่าถ้าเป็ดได้กินข้าวเปลือกจะไข่ดก และมีไข่แดงสีเข้ม ทำให้ขายได้ราคาดี

วันเวลาผ่านไปต้นลั่นทมหน้าโรงเรียนผลัดใบจนหมดต้น มันเริ่มมีช่อดอกยาวออกมาและมีดอกตูมผลิแตกออกที่ปลายยอด ครูโกวิทบอกกับเด็กๆ ว่า เมื่อใดดอกลั่นทมบานขาวเต็มต้นแล้ว วันสอบปลายปีก็จะเริ่มขึ้น ดอกลั่นทมบานเป็นสัญลักษณ์ของการเรียนจบของนักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน ธนาและเพื่อนร่วมชั้นต่างขะมักเขม้นเตรียมตัวอ่านทบทวนบทเรียนต่างๆ ที่เรียนมาแล้ว ห้องสมุดของโรงเรียนก็เป็นอีกแห่งหนึ่งที่ธนาและนักเรียนทุกคนเข้าไปค้นคว้า อ่านหนังสือ แต่ก็มีนักเรียนบางคนที่ยังทำตัวเหลวไหลไม่อยากอ่านหนังสือ จนครูโกวิทต้องเอ่ยเตือนให้มีจิตสำนึกและรู้จักคิด

ในที่สุดวันสอบปลายปีก็มาถึง ธนา จักรา อานนท์ นริศ พวงทอง อารี ดวงใจ และนักเรียนคนอื่นๆ ต่างตั้งใจสอบกันอย่างเต็มที่ การสอบแต่ละกลุ่มประสบการณ์ผ่านไปด้วยความมั่นใจกันทุกคน จนกระทั่งการสอบผ่านมาถึงวันสุดท้าย

ธนาเดินออกมาจากห้องสอบเกือบคนสุดท้าย ที่จริงธนาเสร็จก่อนเวลาเกือบครึ่งชั่วโมงแล้ว แต่เขาเป็นคนรอบคอบจึงนั่งอ่านตรวจทานข้อสอบที่ทำเสร็จแล้ว จนแน่ใจว่าทำข้อสอบครบทุกข้อ

ธนาเดินมาหยุดยืนอยู่ที่หน้าระเบียง ทั่วบริเวณโรงเรียนค่อนข้างเงียบ เพราะนักเรียนชั้นอื่นๆ ต่างหยุดเรียนเพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สอบปลายปี สายตาของเขามาหยุดอยู่ที่ต้นลั่นทมที่ปลูกเป็นทิวแถวตามแนวรั้วด้านหน้าอาคารเรียน ดอกลั่นทมร่วงลงจากต้น ช่างไม่ต่างไปจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่จะต้องอำลาโรงเรียนไป แม้จะยังรักอาลัยอาวรณ์โรงเรียนและครูที่เคยอบรมสั่งสอน

วันสอบปลายปีผ่านไปแล้ว ทุกคนรู้สึกโล่งอกและมีความหวังว่าจะสอบผ่าน สิ่งที่ทุกคนจะต้องทำร่วมกันอีกคือ การฝึกซ้อมละครที่จะแสดงในวันมอบประกาศนียบัตร ครูโกวิทมอบหมายให้ธนาแต่งเรื่องเพื่อแสดงละครให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองชมในวันนั้น

"พวกเราไปนั่งที่ม้าหินอ่อนใต้ร่มก้ามปูเถอะ จะได้ซ้อมละครกัน" ธนาชวนเพื่อน พลางเดินนำหน้าไปยังม้าหินที่เข้าชุดกันอยู่ใต้ร่มไม้

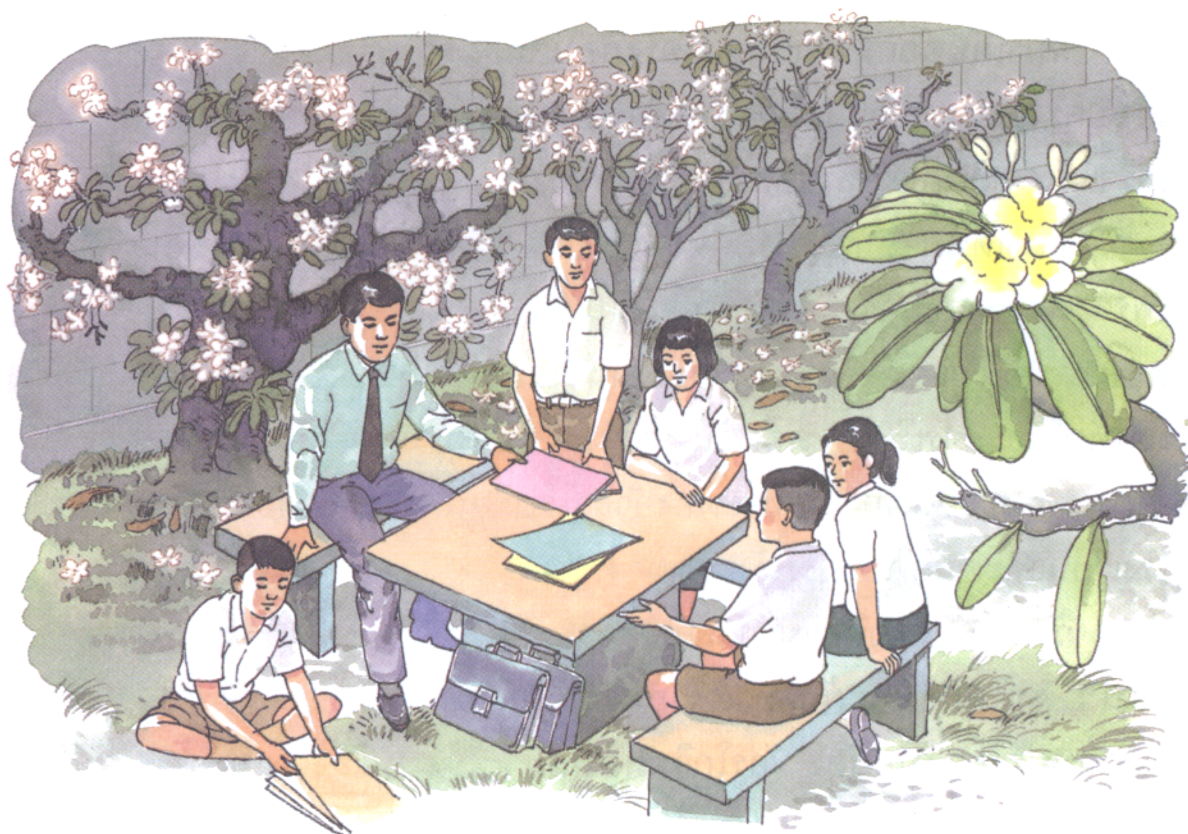
"ธนาแต่งเรื่องอะไร" พวงทองถาม เมื่อทุกคนนั่งลงแล้ว

"เรื่องสะพานดวงดาวครับ" ธนาตอบ

"ชื่อเก๋จัง พอจะบอกความหมายได้หรือเปล่าจ๊ะ" ดวงใจถามเสียงใส

ธนาขยับตัวก่อนตอบว่า "สะพานดวงดาวหมายถึงเส้นทางไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งจะต้องมีความมุ่งมั่นและอุตสาหะพยายาม และรู้จักวางแผนชีวิต"

หลังจากนั้นธนาเล่ารายละเอียดของเรื่องให้ทุกคนฟัง เพื่อจะให้แต่ละคนรับบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย การฝึกซ้อมได้เริ่มขึ้น โดยมีครูโกวิทนั่งให้คำปรึกษาอยู่ใกล้ๆ แดดยามบ่ายสาดแสงผ่านท้องฟ้าสีคราม พร้อมสายลมพลิ้วพัดดอกลั่นทมร่วงผล็อยๆ ลงสู่พื้นเบื้องล่าง แลดูเกลื่อนกลาดดังพื้นหญ้าสีน้ำตาลปูด้วยพรมดอกไม้สีขาวนวลงามตา

ความรู้ทางภาษา

หลักภาษา

การใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย

การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย ต้องรู้ความหมายของคำ รู้หน้าที่ของคำในประโยค และใช้ให้เหมาะกับกาลเทศะและบุคคล จึงจะสามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถูกต้องตามที่ต้องการ ดังนี้

๑. คำที่มีความหมายเหมือนกัน บางคำใช้ในภาษาพูดและภาษาเขียน บางคำใช้เฉพาะในบทร้อยกรองหรือบทเพลง เช่น

ป่าไม้เป็นต้นกำเนิดของ**แม่น้ำลำธาร**

สายนทีไหลไม่ขาดสาย คนสัตว์ทั้งหลายได้อาศัย

ดื่มกินน้ำจาก**ธาราชลาลัย** นี่คือคุณยิ่งใหญ่แห่ง**สายธาร**

๒. คำคำเดียวที่มีความหมายหลายอย่าง จะมีความหมายแตกต่างกันตามหน้าที่ของคำในประโยค เช่น

ฉันใช้ทัพพี**ตัก**ข้าว

ลูก ๆ ชอบนอนหนุน**ตัก**แม่

๓. คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน บางครั้งใช้แทนกันไม่ได้ เช่น

เขาใช้มีด**ปาด**แตงโมส่วนที่เน่าทิ้ง

ป้า**เฉือน**เนื้อเป็นชิ้น ๆ เพื่อนำไปตากแห้ง

๔. คำบางคำแม้จะมีความหมายเหมือนกัน แต่ต้องใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ เช่น

เด็ก ๆ ไม่ควร**นอน**ดึก

หลวงพ่อ**จำวัด**อยู่ในกุฏิ

เจ้าหญิง**บรรทม**อยู่ในพระอู่ (เปล)

การเชื่อมความหรือเชื่อมประโยค

การพูดหรือการเขียนข้อความให้ต่อเนื่องกัน ต้องเลือกใช้คำสันธานที่เหมาะสมมาเชื่อมประโยคหรือข้อความให้ได้ใจความสมบูรณ์ กะทัดรัด สละสลวย คำสันธานอาจเป็นคำเดียวหรือกลุ่มคำก็ได้

ลักษณะการเชื่อมประโยคหรือข้อความจำแนกได้ดังนี้

๑. เชื่อมประโยคหรือข้อความที่มีเนื้อความคล้อยตามกัน ใช้คำสันธาน เช่น และ ก็...จึง แล้วก็ ฯลฯ

ฉันกินข้าวเช้า

ฉันช่วยพ่อแม่ทำงาน

ฉันกินข้าวเช้า**แล้วก็**ช่วยพ่อแม่ทำงาน

๒. เชื่อมประโยคหรือข้อความที่มีเนื้อความขัดแย้งกัน ใช้คำสันธาน เช่น ถึง...จะ แต่ทว่า แต่ ฯลฯ

เธอร่ำรวย

เธอไม่มีเพื่อน

ถึงเธอ**จะ**ร่ำรวย **แต่**เธอไม่มีเพื่อน

๓. เชื่อมประโยคหรือข้อความที่มีเนื้อความให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้คำสันธาน เช่น หรือ ไม่...ก็ มิฉะนั้น ฯลฯ

เธอจะยืน

เธอจะนั่ง

เธอจะยืน**หรือ**จะนั่ง

๔. เชื่อมประโยคหรือข้อความที่มีเนื้อความเป็นเหตุเป็นผลกัน ใช้คำสันธาน เช่น จึง เพราะ...จึง ฯลฯ

เขาขยัน

เขาสอบได้คะแนนดี

เขาขยันจึงสอบได้คะแนนดี

๕. เชื่อมประโยคหรือข้อความแสดงความเปรียบเทียบ ใช้คำสันธาน เช่น เหมือนกับ ราวกับ กว่า อย่าง ฯลฯ

เขาวิ่งเร็ว

ลมพัด

เขาวิ่งเร็ว**ราวกับ**ลมพัด

การใช้ภาษา

การฟังสิ่งบันเทิงจากสื่อมวลชน

การฟังสิ่งบันเทิงจากสื่อมวลชนเป็นการฟังรายการที่สนุกสนาน เพลิดเพลินจากวิทยุและโทรทัศน์ เช่น เพลง บันเทิง การแสดงต่างๆ เป็นต้น การฟังรายการเหล่านี้ นอกจากได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังได้รับประสบการณ์ทางด้านภาษาหลากหลาย และได้ความรู้ ความคิดจากสิ่งที่ฟังอีกด้วย

การฟังสิ่งบันเทิงจะต้องฟังรายการที่หลากหลาย รู้จักเลือกรายการตามความต้องการของตนตามเวลาที่มีอยู่ รู้จักประมาณเวลาให้พอเหมาะ ไม่มากจนเกินไป รู้จักหาความเพลิดเพลินและประเมินคุณค่าโดยรู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และบอกได้ว่าดีหรือไม่ดี มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

รู้จักเลือกรายการ ประมาณเวลาให้พอเหมาะ
เสาะหาความเพลิดเพลิน ประเมินเรื่องที่ฟัง

การเขียนบัตรเชิญ

การเชิญเกิดจากการจัดงานขึ้น แต่เดิมเจ้าภาพจะไปเชิญแขกด้วยวาจา เมื่อสังคมขยายออกไปมากจึงต้องใช้บัตรเชิญแทน เพราะแขกที่จะเชิญมามีจำนวนมาก และแขกเหล่านั้นอยู่ห่างไกล

ลักษณะสำคัญของบัตรเชิญจะต้องกล่าวถึง ชื่อของเจ้าภาพ โอกาสที่เชิญ สถานที่ วันและเวลา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการเขียนบัตรเชิญ งานอุปสมบท

นายอุทัย - นางอุษา ลักษณ์งาม
มีความยินดีขอเรียนเชิญร่วมงานอุปสมบท
นายชาตรี ลักษณ์งาม
วันอาทิตย์ที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๓๘
ณ พัทธสีมา วัดวุฒาราม อ.เมือง จ.ขอนแก่น
เวลา ๙.๐๐ น. พิธีอุปสมบท
เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล
กรรมใดที่ผู้อุปสมบทได้ล่วงเกินด้วยกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม
ขอได้โปรดอโหสิกรรม แก่ผู้อุปสมบทด้วย

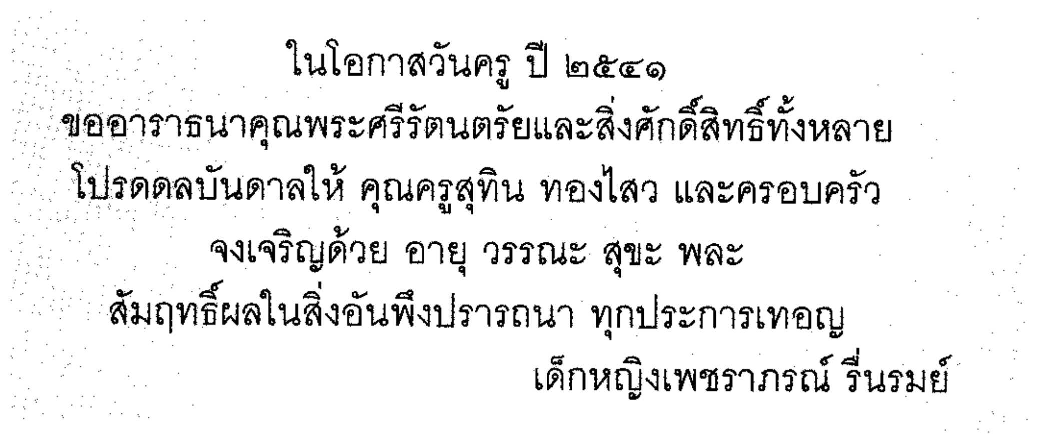
การส่งบัตรเชิญอาจจะส่งด้วยตนเอง ทางไปรษณีย์ หรือตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ การเชิญผู้ใหญ่ที่ผู้เชิญเคารพนับถือควรจะไปเชิญด้วยตนเอง ส่วนบุคคลนอกจากนั้นอาจจะใช้ส่งไปรษณีย์ หรือประกาศทางหนังสือพิมพ์ตามที่เห็นเหมาะสม แขกที่เชิญมาควรจะเป็นญาติสนิทมิตรสหายที่ใกล้ชิด เพราะจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

การเขียนบัตรอวยพร

ปัจจุบันเรามีการส่งบัตรอวยพรให้แก่กันในโอกาสต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันเกิด วันครู วันแห่งครอบครัว (วันสงกรานต์) วันสำคัญทางศาสนา วันสำเร็จการศึกษา เยี่ยมผู้ป่วย ฯลฯ เพื่อเป็นการส่งความเคารพ ความรัก ความปรารถนาดี และความผูกพันที่มีต่อกัน

ลักษณะสำคัญของบัตรอวยพร จะต้องกล่าวถึงว่า อวยพรในโอกาสใด คำอวยพร และชื่อของผู้อวยพร

ตัวอย่างบัตรอวยพรวันครู

ในโอกาสวันครู ปี ๒๕๔๑
ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย
โปรดดลบันดาลให้ คุณครูสุทิน ทองไสว และครอบครัว
จงเจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ
สัมฤทธิ์ผลในสิ่งอันพึงปรารถนา ทุกประการเทอญ
เด็กหญิงเพชราภรณ์ รื่นรมย์

การใช้โวหารในการเขียน

สาธกโวหาร

สาธกโวหารเป็นข้อความที่ใช้เขียนอธิบาย แสดงความคิดเห็นและวิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจกระจ่างชัดยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

การกระทำความดีสามารถทำได้ด้วยกันทุกคน เราพึงระลึกอยู่เสมอว่า เราอยู่บนผืนแผ่นดินไทยได้อย่างมีความสุขและอย่างภาคภูมิใจ เพราะบรรพบุรุษไทยได้ต่อสู้เพื่อรักษาแผ่นดินผืนนี้ด้วยเลือด ด้วยเนื้อ และด้วยชีวิต ดังเช่นคุณหญิงโม

แม้ท่านจะเป็นสตรี ท่านยังได้ใช้อุบายอย่างฉลาดเฉลียว สามารถเอาชนะทหารของเจ้าอนุวงศ์ กษัตริย์แห่งเมืองเวียงจันทน์ จนได้รับพระราชทานนามว่า ท้าวสุรนารี

พรรณนาโวหาร

พรรณนาโวหารเป็นข้อความที่ใช้เล่าเรื่องรายละเอียดจนผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพได้

ตัวอย่าง

ฉันยังจำได้ พ่อเคยเล่าว่า พ่อเคยร้องกล่อมโอละเห่ให้ฉันนอน มือหนึ่งของพ่อจับหนังสือพิมพ์อ่านไม่ค่อยถนัดนัก อีกมือหนึ่งพ่อไกวเปลเห่กล่อมให้ลูกนอน วันนี้ไม่มีพ่ออีกแล้ว ฉันคิดถึงพ่อ

แม่รักลูกลูกก็รู้อยู่ว่ารัก คนอื่นสักหมื่นแสนไม่แม้นเหมือน
จะกินนอนวอนว่าเมตตาเตือน จะจากเรือนร้างแม่ไปแต่ตัว

(ขุนช้าง–ขุนแผน)

บรรยายโวหาร

บรรยายโวหารเป็นข้อความที่เล่าหรือชี้แจงเกี่ยวกับการสังเกต การเล่าเรื่อง การรายงานและวิธีการต่างๆ

ตัวอย่าง

สัตว์เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ให้ประโยชน์แก่มนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงควรช่วยกันคุ้มครองรักษาและป้องกันการทำลาย

บทร้อยกรอง

ความเพียร

หมั่นเพียรเรียนรู้แต่ ยังเยาว์
เมื่อเติบต่อตามเลา เล่ห์รู้
หากินกอบการเอา ประโยชน์ ตนเฮย
เพียรชอบประกอบกู้ ก่อสร้างตนเกษม

มีเพียรประดุจได้ ขุมทรัพย์
มากประมาณโกฏินับ ไป่ถ้วน
เป็นพื้นภาคภูมิรับ การร่ำ เรียนนา
ความสุขสมบัติล้วน เสร็จได้โดยเพียร

ผู้ดีมีชาติเลี้ยง กุลวงศ์
ประมาทจิตรคิดทนง เชื่อหน้า
ไป่เพียรกลับพาพงศ์ ตนเสื่อม สูญแฮ
นานหน่อยค่อยตกช้า หมดเชื้อมีชุม

ชนใดมีชาติช้า เลวทราม
เพียรอุตส่าห์พยายาม หมั่นหมั้น
อยู่บดอยู่ฝนความ รู้แก่ เกินแฮ
กลับยศใหญ่ยิ่งชั้น เช่นเชื้อผู้ดี

ขาดเพียรสิ่งหนึ่งนี้ ชั่วหนัก
คืออัปมงคลชัก ถ่อยแท้
ห้ามทรัพย์อีกยศศักดิ์ ความสุข สบายแฮ
เป็นอภัพแล้วแล้ ตลอดทั้งโลกธรรม

บทอ่านเสริมบทเรียน

รำลึกถึงศรีปราชญ์

จากบทความของหลวงบุณยมานพพาณิชย์ ในหนังสือภาษาและหนังสือ ได้บันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวของศรีปราชญ์ โดยกล่าวว่า แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา เป็นยุคทองแห่งวรรณคดี มีนักปราชญ์ราชกวีเกิดขึ้นหลายคน เช่น พระศรีมโหสถ พระโหราธิบดี พระมหาราชครู ขุนเทพกวี และศรีปราชญ์แม้แต่พระมหากษัตริย์คือ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ก็ทรงเป็นกวี และทรงอุปถัมภ์กวีไว้ในราชสำนัก

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนี้ มีบาทหลวงฝรั่งเศสเข้ามาสอนศาสนาคริสต์และได้ตั้งโรงเรียนสอนหนังสือแก่เด็กไทยให้มีความรู้ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพระวิตกว่า ถ้าไม่ทะนุบำรุงการศึกษาของไทยให้เจริญรุ่งเรืองก็จะเสียเปรียบต่างชาติ จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระโหราธิบดีแต่งหนังสือจินดามณี เมื่อ พ.ศ. ๒๒๑๕ นับเป็นตำราเรียนภาษาไทยเล่มแรกของไทย ทำให้การศึกษาภาษาไทยแพร่หลายออกไป

มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่ง สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพระราชนิพนธ์โคลงว่า

อันใดย้ำแก้มแม่ หมองหมาย
ยุงเหลือบฤๅริ้นพราย ลอบกล้ำ

พระองค์ไม่สามารถทรงพระราชนิพนธ์ต่อจนจบบทได้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระโหราธิบดีแต่งต่อให้จบ แต่พระโหราธิบดีก็ยังแต่งต่อไม่ได้ จึงนำแผ่นกระดานที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพระราชนิพนธ์โคลงค้างไว้ไปที่บ้าน พอรุ่งขึ้นก็ปรากฏว่ามีผู้แต่งต่อจนจบ มีใจความดังนี้

อันใดย้ำแก้มแม่	หมองหมาย
ยุงเหลือบฤๅริ้นพราย	ลอบกล้ำ
ผิวชนแต่จะกราย	ยังยาก
ใครจักอาจให้ช้ำ	ชอกเนื้อเรียมสงวน

พระโหราธิบดีได้นำโคลงบทนี้ขึ้นทูลถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และกราบทูลว่าผู้ที่แต่งโคลงบทนี้ต่อจนจบคือบุตรชายของตน ซึ่งมีอายุเพียง

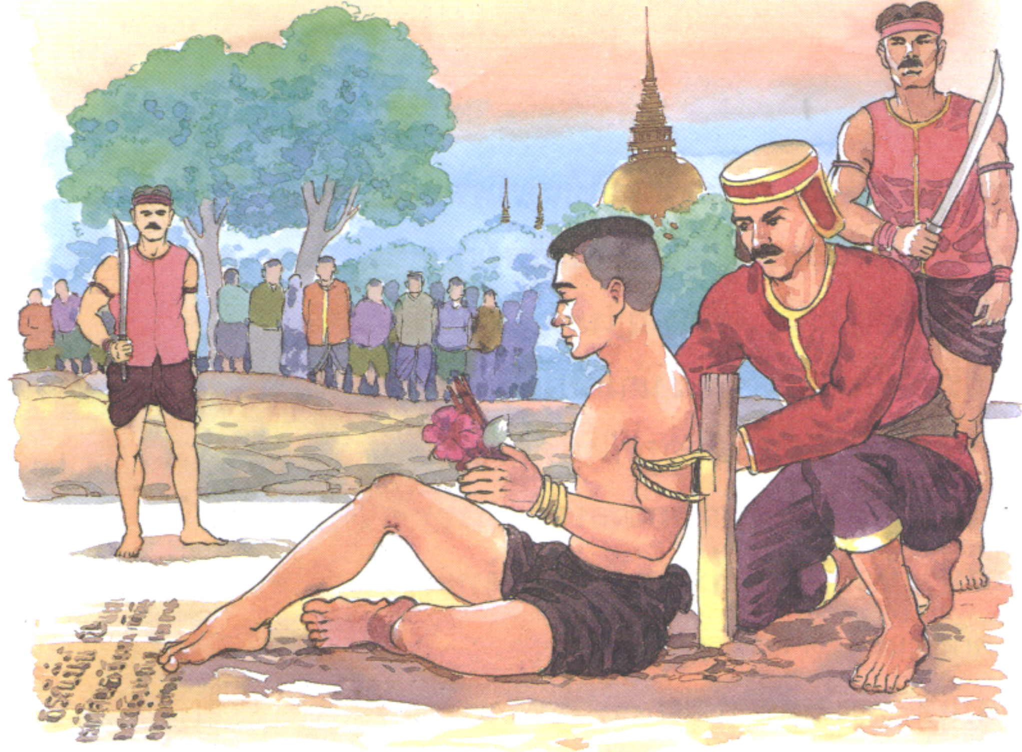

๑๑ ขวบ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพอพระราชหฤทัย จึงโปรดเกล้าฯ ให้เข้ามารับราชการอยู่ในวัง และได้รับพระราชทานนามว่า ศรีปราชญ์

ศรีปราชญ์มีความชำนาญในการแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน จนเป็นที่โปรดปรานของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้รับพระราชทานรางวัลอยู่เสมอ และมีสิทธิ์เข้านอกออกในได้ตลอดเวลา แต่ศรีปราชญ์เป็นคนเจ้าชู้ ได้ลอบแต่งโคลงแสดงความรักถึงสนมในพระราชวัง ซึ่งเป็นการผิดราชประเพณี มีโทษถึงประหารชีวิต พระโหราธิบดีได้ทูลขอให้งดโทษประหาร จะลงโทษสถานใดก็สุดแล้วแต่จะโปรด

สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงเนรเทศศรีปราชญ์ไปอยู่กับเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อชาวเมืองรู้ว่าศรีปราชญ์เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนก็มาขอฝากตัวเป็นลูกศิษย์มาก ต่อมาศรีปราชญ์รักใคร่ชอบพอกับสนมคนหนึ่งของเจ้านครศรีธรรมราช ความทราบถึงเจ้านครจึงกริ้วมาก และรับสั่งให้ทหารนำตัว

ศรีปราชญ์ไปประหารชีวิต เพชฌฆาตได้นำตัวศรีปราชญ์มัดกับหลักประหาร ก่อนจะถูกลงดาบ ศรีปราชญ์ได้ใช้เท้าเขียนโคลงบทหนึ่งว่า

ธรณีนี่นี้ เป็นพยาน
เราก็ศิษย์มีอาจารย์ หนึ่งบ้าง
เราผิดท่านประหาร เราชอบ
เราบ่ผิดท่านมล้าง ดาบนั้นคืนสนอง

เชื่อกันว่า หลังจากเพชฌฆาตประหารชีวิตศรีปราชญ์แล้ว ได้นำดาบไปล้างที่สระน้ำแห่งหนึ่งเรียกว่า "สระล้างดาบศรีปราชญ์" ซึ่งปัจจุบันอยู่ในบริเวณโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช

ต่อมาสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงคลายพิโรธ จึงรับสั่งให้ศรีปราชญ์กลับมารับราชการตามเดิม เมื่อพระองค์ทรงทราบว่าศรีปราชญ์ถูกเจ้านคร-ศรีธรรมราชสั่งประหารชีวิตก็ทรงพระพิโรธยิ่งนัก จึงโปรดเกล้าฯ ให้นำเจ้านคร-ศรีธรรมราชไปประหารชีวิตด้วยดาบเล่มเดียวกับที่ประหารชีวิตศรีปราชญ์

ถึงแม้เวลาจะผ่านมาหลายยุคหลายสมัยแล้ว แต่ชื่อของศรีปราชญ์ก็ยังคงอยู่ในความทรงจำของกวีรุ่นหลังๆ และรำลึกถึงศรีปราชญ์ในฐานะเป็นบรมครูแห่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนตลอดมา

บทที่ ๑๐

ร่มเกล้า ร่มเกศ

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

อนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

กาพย์ยานี ๑๑

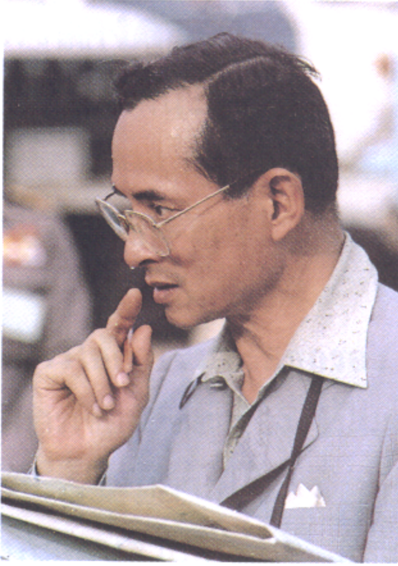
เกิดมาเป็นคนไทย จงภูมิใจในชาติเรา
แผ่นดินภูมิลำเนา แต่ก่อนเก่าเราอยู่มา
สุโขทัยเรืองรอง เมืองอู่ทองสืบพารา
กรุงศรีอยุธยา มาจนถึงธนบุรี
รัตนโกสินทร์สมัย สืบชาติไทยสืบสุขศรี
ด้วยพระบารมี กษัตริย์ดีในดวงใจ
พ่อขุนรามคำแหง ทรงกล้าแกร่งแผ่แดนไกล
ทรงคิดลายสือไทย จารึกไว้ในศิลา
สมเด็จพระนเรศวร พระคุณควรเทิดบูชา
กู้ชาติกู้ประชา ทรงรักษาแผ่นดินไว้
สมเด็จพระนารายณ์ สัมพันธ์ขยายยุโรปไกล
ตำราภาษาไทย โปรดให้ใช้จินดามณี

กาพย์ฉบัง ๑๖

จวบจนถึงยุคธนบุรี มหาราชกษัตริย์ศรี
สมเด็จพระเจ้าตากสิน
ต่อสู้กู้แคว้นแผ่นดิน หลายก๊กหลายถิ่น
รวมดินแดนยากหนักหนา
สมเด็จพระพุทธยอดฟ้า ปราบศึกต่อมา
ทรงสร้างกรุงเทพธานี
สถาปนาราชวงศ์จักรี สร้างสรรค์วรรณคดี
ทรงมีพระคุณสุนทร
รัชกาลที่ห้าภูธร จุฬาลงกรณ์
นำชาติพ้นผ่านมหันตภัย
ไม่เป็นเมืองขึ้นของใคร คนไทยเป็นไท
เลิกทาสเลิกทุกข์เลิกทน
ให้การศึกษาประชาชน บ้านเมืองเรืองผล
เริ่มต้นประชาธิปไตย

กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

รัชกาลที่เก้า ในหลวงของเรา เหนือเกล้าชาวไทย
ครองราชย์มุ่งนำ ครองธรรมมุ่งใน ทรงครองหัวใจ
ไพร่ฟ้าธาตรี
ปรีชาสามารถ เป็นปิ่นแห่งปราชญ์ ทั้งศาสตร์ศิลป์ศรี
ทรงงานนานมา กว่าห้าสิบปี ทรงคุณความดี
สิบข้อมงคล
ทรงทานอุปถัมภ์ ทรงศีลประจำ บริจาคการกุศล
ซื่อตรงทรงสัตย์ จริยวัตรงามล้น ขันติอดทน
ไม่พิโรธใคร

ไม่เบียดเบียนราษฎร์ หน้าที่ไม่ขาด นำชาตินำชัย
ไม่ทำความผิด สุจริตกายใจ พระมหากษัตริย์ไทย
สละสุขส่วนพระองค์
ทศพิธราชธรรม ทุกองค์ทรงนำ ประจำธำรง
พระคุณยิ่งใหญ่ พระทัยยิ่งยง ชาติไทยจึงคง
อยู่รอดตลอดมา

กลอนแปด

ด้วยสำนึกในพระบารมี ซึ่งแผ่ปกพสกศรีโดยทั่วหน้า
ด้วยสำนึกในพระคุณและบุญญา ที่คุ้มเกล้าชาวประชาให้ร่มเย็น
ด้วยสำนึกในพระจริยวัตร ที่เด่นชัดสร้างสุขดับทุกข์เข็ญ
ด้วยสำนึกพระกรณีย์ที่บำเพ็ญ ซึ่งล้วนเป็นแบบอย่างนำทางไทย
ไทยจึงคงดำรงชาติพิลาสรัฐ ด้วยร่มฉัตรกษัตราสง่าใส
ด้วยพระองค์ทรงงามเด่นเป็นหลักชัย อยู่กลางใจปวงพสกที่ปกครอง
ข้าพระบาททั้งมวลล้วนสมัคร ถวายความจงรักภักดีสนอง
ทุกดวงใจจะมุ่งมั่นตามครรลอง เดินตามร่องรอยพระบาทที่ยาตรา
จำเริญตามพระดำริพระดำรัส ดำรงชาติศาสน์กษัตริย์ตามปรารถนา
เพื่อเมืองไทยวิวัฒน์พัฒนา และนำสุขสู่มหาประชาคม

โคลงสี่สุภาพ

ร่ม เย็นยามอยู่เบื้อง บารมี พระเฮย
เกล้า จุ่งรักภักดี ทั่วหน้า
ร่ม เงาแห่งจักรี เรืองรุ่ง โรจน์แฮ
เกศ จึงถวายเป็นข้า คู่ไท้ไทยเทอญฯ

ความรู้ทางภาษา

หลักภาษา

การใช้คำในบทร้อยกรอง

การเขียนร้อยกรอง เป็นการเขียนที่ต้องใช้ความสามารถในการเลือกสรรคำให้สื่อความหมายได้ตรงตามต้องการ มีจำนวนพยางค์และสัมผัสถูกต้องตามแบบแผนคำประพันธ์ และมีความไพเราะสละสลวย ผู้เขียนจึงต้องรู้จักคำหลากหลาย เพื่อจะนำมาใช้ได้เหมาะสม

ตัวอย่าง

๑. คำที่มีความหมายเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน เช่น

ป่า พนา ไพร

น้ำ ธาร ธารา สายชล นที สายธาร วารี

เมือง แดน ดินแดน แคว้น ถิ่น ชาติ บ้านเมือง

คน ชน ประชา ประชาชน ราษฎร์ ราษฎร

กษัตริย์ กษัตรา ภูธร ในหลวง ราชา

ร่มเกล้า ร่มเกศ เหนือเกล้า

สายธาร - ปลาแหวกว่ายกลาง**สายธาร**ผ่านไปมา

สายชล - ปลาแหวกว่ายกลาง**สายชล**ที่วนไหล

๒. คำที่เกิดจากการนำคำ ๒ คำ ที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมารวมกัน และใช้สลับที่กันได้ เช่น

ก่อนเก่า เรืองรอง กล้าแกร่ง หนักหนา พ้นผ่าน ยิ่งใหญ่ ยิ่งยง

ก่อนเก่า - รักบ้านเกิดเมืองนอนแต่**ก่อนเก่า**

เก่าก่อน - รักบ้านเกิดของเราแต่**เก่าก่อน**

๓. คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน และมีสัมผัสคล้องจอง

เช่น สวยสด งดงาม พึ่งพา อาศัย
ปรีชา สามารถ ร่มรื่น ชื่นชม
เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ งามงด สดใส
ป่าดง พงไพร

คิดพึ่งพาอาศัยให้ช่วยเหลือ
คอยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่กัน

กลอนแปด

ลักษณะการสัมผัสของกลอนแปดมี ๒ ลักษณะ คือ

๑. สัมผัสใน คือ การสัมผัสระหว่างคำในแต่ละวรรค โดยอาจจะสัมผัสเสียงสระหรือสัมผัสเสียงอักษร จะมีหรือไม่มีก็ได้ไม่บังคับ แต่ถ้ามีสัมผัสในจะทำให้บทกลอนไพเราะมากขึ้น

๒. สัมผัสนอก คือ การสัมผัสเสียงสระระหว่างวรรค ระหว่างบท ถือเป็นสัมผัสบังคับ ต้องมีตามที่กำหนดไว้

ลักษณะการสัมผัสของกลอนแปด มีสัมผัสบังคับ ดังนี้

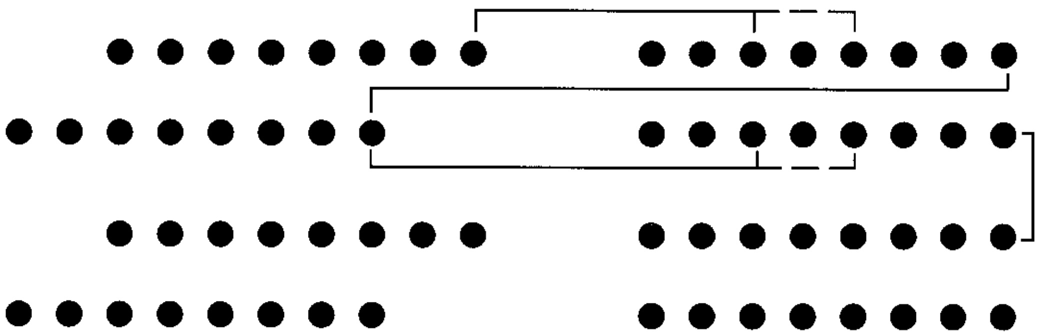
- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ สัมผัสกับคำที่ ๓ หรือ ๕ ของวรรคที่ ๒
- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓
- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ สัมผัสกับคำที่ ๓ หรือ ๕ ของวรรคที่ ๔
- ถ้าจะแต่งบทต่อไป คำสุดท้ายของวรรคที่ ๔ ในบทต้น ต้องสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ในบทต่อไป

เสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคของกลอนแปด กลอนแปดกำหนดเสียงท้ายวรรคไว้ดังนี้

- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ ใช้ได้ทุกเสียง แต่ไม่นิยมเสียงสามัญ

- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ใช้เสียงจัตวา เอก หรือโทดีที่สุด ห้ามใช้เสียงสามัญ
- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ ใช้เสียงสามัญดีที่สุด ห้ามใช้เสียง เอก โท ตรี จัตวา
- คำสุดท้ายของวรรคที่ ๔ ใช้เสียงสามัญดีที่สุด ห้ามใช้เสียง เอก โท และจัตวา

แผนผังกลอนแปด

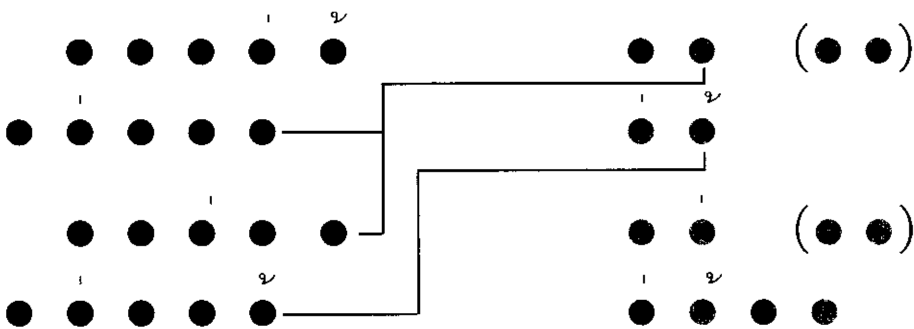
ตัวอย่าง

จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น อย่าตะคั้นตะคอกให้เคืองหู
ไม่ควรพูดอื้ออึงขึ้นมึงกู คนจะหลู่ล่วงลามไม่ขามใจ
แม้นจะเรียนวิชาเชิงค้าขาย อย่าปากร้ายพูดจาอัชฌาสัย
จะซื้อง่ายขายดีมีกำไร ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิดระอา

โคลงสี่สุภาพ

โคลงสี่สุภาพเป็นบทร้อยกรองชนิดหนึ่ง บทหนึ่งมี ๔ บาท บาทหนึ่งมี ๒ วรรค วรรคหน้ามี ๕ คำ วรรคหลังของบาทที่ ๑ ๒ และ ๓ มี ๒ คำ ยกเว้นวรรคหลังของบาทที่ ๔ มี ๔ คำ มีสัมผัสบังคับและเสียงวรรณยุกต์ เอก โท บังคับด้วยตามแผนผัง

แผนผังโคลงสี่สุภาพ

ตัวอย่าง

เสียงลือเสียงเล่าอ้าง อันใด พี่เอย
เสียงย่อมยอยศใคร ทั่วหล้า
สองเขือพี่หลับใหล ลืมตื่น ฤๅพี่
สองพี่คิดเองอ้า อย่าได้ถามเผือ

(ลิลิตพระลอ)

การใช้ภาษา

การเขียนเรียงความ

การเขียนเรียงความ เป็นการเขียนแสดงความรู้ ความคิด หรือความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้เขียนจะต้องรู้จักเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมายและเรียบเรียงประโยคตามลำดับเรื่องราวหรือความคิด และเชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นจนจบให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างชัดเจน

การเขียนเรียงความโดยทั่วไปจะมี ๓ ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ นำเรื่อง เนื้อเรื่อง และสรุปเรื่อง และมีขั้นตอนในการเขียนดังนี้

ตัวอย่าง ขั้นตอนการเขียนเรียงความ เรื่อง “การใช้เวลาอย่างมีค่า”

๑. วางโครงเรื่องเป็นหัวข้อเรื่อง ให้มีความสัมพันธ์กัน แต่ละหัวข้อจะเป็นกรอบความคิดของผู้เขียน เพื่อช่วยให้การเขียนเป็นไปตามลำดับความคิด แล้วหาความรู้โดยการอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียน เช่น

๑) ความสำคัญของเวลา
๒) การใช้เวลาแต่ละวัน
๓) การปฏิบัติหน้าที่ประจำวัน
๔) งานอดิเรก และการพักผ่อนหย่อนใจในแต่ละวัน
๕) ประโยชน์ของการรู้จักแบ่งเวลา

๒. เขียนร่างรายละเอียด ตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้แต่ละหัวข้อ

๑) เวลาเป็นของมีค่า เวลาที่ล่วงไปทุกๆ นาที ไม่สามารถย้อนกลับคืนมาได้ เวลาเป็นสิ่งที่ทุกคนมีเท่ากันหมด ขึ้นอยู่กับการรู้จักใช้เวลาของแต่ละคนว่าจะรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ได้มากหรือน้อย
๒) วันหนึ่งๆ มี ๒๔ ชั่วโมง โดยทั่วไปคนเราใช้เวลาในการปฏิบัติงานประจำประมาณ ๖ – ๘ ชั่วโมง เป็นเรื่องของกิจวัตรประจำวัน การพักผ่อนหย่อนใจ และการนอนหลับพักผ่อน
๓) เวลาแต่ละวัน เราจะต้องรู้จักแบ่งเวลาให้ถูกต้อง เหมาะสม เป็นเวลาของงานประจำวัน การทำงานอดิเรก การทำประโยชน์ให้แก่สังคมและส่วนรวม
๔) ในแต่ละวัน คนเราจะต้องทำงานอดิเรก เช่น การปลูกต้นไม้ การอ่านหนังสือ การเลี้ยงสัตว์ มีการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การดูโทรทัศน์ การนอนพักผ่อน เป็นต้น
๕) การรู้จักแบ่งเวลาจะช่วยให้ทำงานได้มาก สามารถตัดสินใจถูกต้องว่าควรทำอะไรก่อนหลัง งานไม่คั่งค้าง ทำให้ชีวิตมีระเบียบ ทำประโยชน์ได้มากทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๓. เขียนเป็นข้อความติดต่อกันตลอดเรื่อง ตามรายละเอียดที่ร่างไว้ แก้ไขเพิ่มเติมให้แต่ละส่วนมีความเชื่อมโยงกัน

๔. อ่านทบทวน แก้ไขขัดเกลาภาษา สำนวนให้ถูกต้อง สละสลวย

ตัวอย่าง

การใช้เวลาอย่างมีค่า

เวลาเป็นของมีค่า เวลาที่ผ่านไปทุกๆ นาทีนั้นไม่มีใครสามารถเรียกกลับคืนได้ เวลาเป็นสิ่งที่ทุกคนมีเท่าเทียมกันไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ คนรวยหรือคนยากจน เราจะใช้เวลาได้คุ้มค่ามากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับการรู้จักจัดแบ่งเวลาของแต่ละคนนั่นเอง

ในรอบวันหนึ่งๆ หรือ ๒๔ ชั่วโมงนั้น คนเราโดยทั่วไปใช้เวลาในการปฏิบัติงานประมาณ ๑ ใน ๓ คือ ราวๆ ๘ ชั่วโมง นอนประมาณ ๖ - ๘ ชั่วโมง ส่วนที่เหลือเป็นเรื่องการปฏิบัติกิจวัตร เช่น รับประทานอาหาร ทำงานบ้าน ออกกำลังกาย และพักผ่อนหย่อนใจ

สำหรับนักเรียน หน้าที่หลักอันนับเป็นงานประจำของนักเรียน ก็คือการเรียนหนังสือ การใช้เวลาในส่วนนี้ให้คุ้มค่าที่สุด ก็คือตั้งใจเรียนอย่างดีที่สุด เวลานอกเหนือจากการเรียน เมื่อกลับบ้านแล้วสามารถจัดเวลาสำหรับการช่วยทำงานบ้าน การทำการบ้าน การทบทวนบทเรียน และการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ออกกำลังกาย เล่นดนตรี ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือ เป็นต้น นักเรียนควรรับประทานอาหารและนอนให้เป็นเวลา เพื่อจะได้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

นอกจากงานในหน้าที่ และกิจวัตรประจำวันโดยทั่วไปแล้ว ถ้ารู้จักจัดแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสม ยังอาจมีเวลาสำหรับงานยามว่าง หรืองานอดิเรกตามความถนัดและความพอใจของบุคคล เช่น งานประดิษฐ์ สะสมภาพและเครื่องใช้ ปลูกดอกไม้ เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ งานเหล่านี้อาจเริ่มต้นจากความพอใจเพื่อความเพลิดเพลิน แต่ก็อาจกลายเป็นงานที่ช่วยให้ประโยชน์ในการเสริมรายได้ ให้คุณค่าแก่บุคคลในการแสดงความสามารถ สร้างชื่อเสียง หรืออาจเป็นงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมได้

การรู้จักจัดแบ่งเวลา และใช้เวลาอย่างมีค่า จะช่วยให้เราทำงานได้มาก งานไม่คั่งค้างเสียหาย เพราะเราสามารถตัดสินใจถูกต้องว่าควรทำอะไรก่อนหลัง ได้งานครบถ้วนสมบูรณ์ ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปอย่างมีระเบียบ และเป็นชีวิตที่มีประโยชน์

การเขียนย่อความ

การเขียนย่อความเป็นการเขียนเก็บความสำคัญของเรื่อง จากการอ่านหรือฟัง เป็นการเขียนแบบเล่าเรื่อง โดยใช้ภาษาของตนเอง และมีการขึ้นต้นตามรูปแบบการเขียนย่อความ

ตัวอย่าง

ย่อความเรื่อง รำลึกถึงศรีปราชญ์ จากหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒ ความว่า

สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเป็นยุคทองแห่งวรรณคดี มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตจำนวนมาก ครั้งหนึ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพระราช-นิพนธ์โคลงบทหนึ่ง แต่แต่งไม่จบบทจึงทรงให้พระโหราธิบดีช่วยแต่งต่อ ศรีปราชญ์ซึ่งเป็นบุตรชายได้แต่งต่อจนจบ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชจึงทรงให้ศรีปราชญ์ซึ่งเป็นเด็กเข้ารับราชการเป็นกวีประจำราชสำนัก ศรีปราชญ์มีนิสัยเจ้าชู้ ได้แต่งโคลงแสดงความรักถึงสนมในพระราชวังจึงถูกเนรเทศไปอยู่ที่นครศรีธรรมราช และถูกเจ้านครศรีธรรมราชประหารชีวิต เนื่องจากแต่งโคลงถึงสนมของเจ้านครศรีธรรมราช ก่อนถูกประหารศรีปราชญ์ได้แต่งโคลง มีความว่าตนเองไม่ผิดขอให้ดาบนี้คืนสนอง ต่อมาสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีรับสั่งให้ศรีปราชญ์กลับกรุงศรีอยุธยา และทราบว่าเจ้านครศรีธรรมราชประหารชีวิตศรีปราชญ์แล้ว จึงได้ประหารเจ้านครศรีธรรมราชเช่นเดียวกัน

จดหมายธุรกิจ

การเขียนจดหมายธุรกิจ เป็นการเขียนจดหมายเพื่อสื่อสารกับบุคคลหรือหน่วยงาน เพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง เช่น สอบถามเรื่องราวต่างๆ ขอความร่วมมือ ขอความช่วยเหลือ หรือสมัครงาน เป็นต้น

การเขียนจดหมายธุรกิจ มีรูปแบบการเขียนโดยเฉพาะ ผู้เขียนต้องแจ้งเหตุผลความเป็นมาและจุดประสงค์ที่ต้องการอย่างชัดเจน โดยใช้ถ้อยคำสุภาพ เหมาะสมตามฐานะของบุคคล

ตัวอย่าง

โรงเรียนพัฒนศึกษา
ถ.ช้างคลาน อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

เรื่อง ขอสมัครเป็นสมาชิกนิตยสาร
เรียน บรรณาธิการนิตยสารเพื่อเด็ก

ด้วยดิฉันได้อ่านนิตยสารเพื่อเด็กจากห้องสมุดโรงเรียนแล้วชอบมาก เพราะมีเรื่องราวสาระน่ารู้ มีนิทานสนุก และยังมีการประกวดวาดภาพระบายสี ตลอดจนเปิดโอกาสให้เด็กส่งเรื่องลงในนิตยสารอีกด้วย

ดิฉันจึงขอสมัครเป็นสมาชิกนิตยสารเพื่อเด็กเป็นเวลา ๑ ปี โดยขอให้จัดส่งที่โรงเรียนตามที่อยู่ข้างบน เริ่มตั้งแต่ฉบับที่ ๑๕ เป็นต้นไป พร้อมกันนี้ดิฉันได้ส่งธนาณัติเงินค่าสมาชิกมาด้วยแล้ว เป็นจำนวนเงิน ๑๕๐ บาท

ขอแสดงความนับถือ

กัลยา จริงใจ
(ด.ญ.กัลยา จริงใจ)
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

การกรอกแบบรายการ

การกรอกแบบรายการคือ การเขียนเติมข้อความตามแบบที่กำหนด ผู้เขียนจะต้องอ่านข้อความในแบบรายการให้เข้าใจชัดเจน และกรอกข้อความให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

ตัวอย่าง

(ด้านหลัง)

บันทึกคำให้การรับรอง

ที่.. วันที่...

๑. ข้าพเจ้า.. อายุ............................ปี สัญชาติ................................

อาชีพ...ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่...

ถือบัตร...หมายเลข...

ออกให้โดย...วันที่ออกบัตร...

๒. ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผู้ยื่นคำขอมีบัตรตามรายการในคำขอ บ.ป.๑ ฉบับนี้ คือ...................................

....

ตามหลักฐานสำเนาทะเบียนบ้านเลขที่...

และรายการที่แจ้งในคำขอ บ.ป.๑ เป็นจริง

จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน

(ลงชื่อ) ....ผู้รับรอง (ลงชื่อ) ....ผู้สอบสวน

(..) (..)

(ลงชื่อ) ....พยาน (ลงชื่อ) ....พยาน

(..) (..)

(ด้านหน้า)

คำขอมีบัตร มีบัตรใหม่ หรือเปลี่ยนบัตรประจำตัวประชาชน

บ.ป.1

เขียนที่.. วันที่.................เดือน.............................พ.ศ.......................

ข้าพเจ้า.. สัญชาติ..................... เกิดวันที่............... หมู่โลหิต..............

ชื่อบิดา.. สัญชาติ ....

ชื่อมารดา.. สัญชาติ ....

ขณะยื่นคำขอมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเลขที่..

.... ◯ สถานภาพ ◯ โสด ◯ สมรส ◯ หย่า ◯ หม้าย

ขอยื่นคำขอ ◯ มีบัตร ◯ มีบัตรใหม่ ◯ เปลี่ยนบัตร ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่..

ในกรณี
- ☐ ขอเป็นครั้งแรก
- ☐ บัตรหมดอายุ
- ☐ เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน
- ☐ พ้นจากสภาพได้รับยกเว้น
- ☐ เป็นบุคคลได้รับยกเว้น
- ☐ บัตรหาย
- ☐ บัตรถูกทำลาย
- ☐ บัตรชำรุดในสาระสำคัญ
- ☐ เปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล
- ☐ เปลี่ยนชื่อตัวและชื่อสกุล
- ☐ ได้/กลับคืนสัญชาติไทย
- ☐ อื่น ๆ..

เลขหมายประจำตัวของบัตรเดิม..

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลายมือชื่อ) ....ผู้เขียน (ลายมือชื่อ) หรือ..ผู้ยื่นคำขอ

(..) ลายพิมพ์นิ้วมือ (..)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ปจว. ที่..

เปรียบเทียบปรับคดีที่........................ ลงวันที่........................

เลขหมายประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

☐-☐☐☐☐-☐☐☐☐☐-☐☐-☐

เลขหมายคำขอ

☐☐☐☐-☐-☐☐☐☐☐☐

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

(ลายมือชื่อ) ....ผู้รับคำขอและ

(..)ตรวจสอบ ทร.14

(ลายมือชื่อ) ....ผู้ถ่ายรูป

(..)

(ลายมือชื่อ) ....ผู้พิมพ์ลายนิ้วมือ

(..)

ติดรูปถ่าย ขนาด 2.5 × 3 ซม.

คำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่

(ลายมือชื่อ) ....

(..)

พนักงานเจ้าหน้าที่

หัวแม่มือซ้าย

หัวแม่มือขวา

หมายเหตุ........................

บทร้อยกรอง

รู้รักสามัคคี

หนึ่งในพระดำรัสที่ตรัสสั่ง เพื่อสร้างหวังสร้างสุขไทยทุกส่วน
เพื่อแผ่นดินถิ่นไทยไม่เรรวน ให้ไทยล้วน "รู้รักสามัคคี"
เพราะ "รู้รักสามัคคี"เป็นที่ตั้ง ก่อให้เกิดพลังอย่างเต็มที่
ทำการใดสำเร็จตามงดงามดี บังเกิดผลทุกคนมีสุขมั่นคง
อยาก "รู้รักสามัคคี" ต้องมีจิต ที่ร่วมคิดร่วมทำตามประสงค์
ใช้เหตุผลตั้งต่อข้อตกลง ที่สอดคล้องต้องตรงโดยทั่วกัน
มีปัญหาร่วมดูแลแก้ปัญหา ร่วมปรึกษาด้วยถ้อยทีที่สร้างสรรค์
ไว้วางใจและให้เกียรติเป็นสำคัญ ร่วมแบ่งปันประโยชน์ได้ให้เป็นธรรม
"รู้รักสามัคคี" ที่ตรัสสั่ง เป็นความหวังนำไทยให้ชื่นฉ่ำ
ขอปวงไทยรับใส่เกล้าฯ เฝ้ากระทำ เพื่อน้อมนำถวายรักภักดีเอย

บทอ่านเสริมบทเรียน

โคลงโลกนิติ

โคลงโลกนิติ (อ่านว่า โคลง-โลก-กะ-นิด) เป็นโคลงสี่สุภาพซึ่งกวีแต่งขึ้นจากสุภาษิตเก่าแก่ ที่มีอยู่ในคัมภีร์ต่างๆ และคัดลอกต่อกันมาช้านาน ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรทรงรวบรวมโคลงโลกนิติของเก่ามาแก้ไขใหม่ และจารึกไว้ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม โคลงโลกนิติจึงแพร่หลายเป็นที่นิยมจดจำสั่งสอนสืบต่อกันมา

สุภาษิตที่ปรากฏในโคลงโลกนิติส่วนใหญ่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นหลักปฏิบัติ ให้ข้อคิด ข้อเตือนใจสำหรับตนเอง หรือแนะนำอบรมสั่งสอนผู้อื่นด้วยภาษาที่ไพเราะ และเปรียบเทียบความอย่างคมคาย เช่น

คำสอนที่ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าแห่งความดี มีศีลธรรม เปรียบกับความหอมของดอกไม้ ดังนี้

หอมกลิ่นดอกไม้ที่ นับถือ
หอมแต่ตามลมฤๅ กลับย้อน
หอมแห่งกลิ่นกล่าวคือ ศีลสัจ นี้นา
หอมสุดหอมสะท้อน ทั่วใกล้ไกลถึง

คำสอนที่เกี่ยวกับความสัตย์ การรักษาคำพูด มีอยู่หลายบท เช่น

งาสารฤๅห่อนเหี้ยน หดคืน
คำกล่าวสาธุชนยืน อย่างมั้น
ทุรชนกล่าวคำฝืน คำเล่า
หัวเต่ายาวแล้วสั้น เล่ห์ลิ้นทรชน

เสียสินสงวนศักดิ์ไว้ วงศ์หงส์
เสียศักดิ์สู้ประสงค์ สิ่งรู้
เสียรู้เร่งดำรง ความสัตย์ ไว้นา
เสียสัตย์อย่าเสียสู้ ชีพม้วยมรณา

โคลงโลกนิติอีกบทหนึ่ง กล่าวถึงความรู้ว่ามีค่ามากกว่าทรัพย์ทั้งปวงซึ่งจะอยู่กับตัวเราตลอดไป ไม่มีใครสามารถเอาไปได้ โดยเขียนไว้ว่า

ความรู้ดูยิ่งล้ำ สินทรัพย์
คิดค่าควรเมืองนับ ยิ่งไซร้
เพราะเหตุจักอยู่กับ กายอาต มานา
โจรจักเบียนบ่ได้ เร่งรู้เรียนเอา

ในเรื่องการแสวงหาความรู้นั้น ได้ให้คำสอนที่ทันสมัยเป็นปัจจุบัน คือ เน้นความสำคัญของการฟัง พูด อ่าน เขียน และรู้จักหัดสังเกต เช่น

เว้นวิจารณ์ว่างเว้น สดับฟัง
เว้นที่ถามอันยัง ไป่รู้
เว้นเล่าลิขิตสัง เกตว่าง เว้นนา
เว้นดั่งกล่าวว่าผู้ ปราชญ์ได้ฤๅมี

นอกจากสุภาษิตที่สั่งสอนการประพฤติปฏิบัติของบุคคลแล้ว ยังมีสุภาษิตที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น

ให้ท่านท่านจักให้ ตอบสนอง
นบท่านท่านจักปอง นอบไหว้
รักท่านท่านควรครอง ความรัก เรานา
สามสิ่งนี้เว้นไว้ แต่ผู้ทรชน

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าโคลงโลกนิติเป็นหนังสือที่ดีมีคุณค่า มีประโยชน์สมควรแก่การศึกษา และปฏิบัติตามเป็นอย่างยิ่ง

บทอ่านนอกเวลา

เงาะป่า

บทละครเรื่อง “เงาะป่า” เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทรงนำมาจากเค้าเรื่องจริงของเงาะซาไก ซึ่งมีถิ่นอาศัยอยู่ในแถบจังหวัดพัทลุง กล่าวคือในครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสหัวเมืองทางภาคใต้ เมื่อเสด็จถึงจังหวัดพัทลุงได้เสด็จไปหมู่บ้านเงาะซาไก ชาวบ้านได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับเงาะป่าถวาย ต่อมาได้ทรงรับเด็กชายชาวเงาะซาไกคนหนึ่งชื่อ คนัง มาเป็นมหาดเล็กในพระองค์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงศึกษาภาษาเงาะจากคนัง และทรงผูกโครงเรื่องบทละครเรื่อง “เงาะป่า” จากเรื่องที่ชาวบ้านเล่าถวาย โดยให้คนังเป็นตัวละครตัวหนึ่งด้วย

บทละครเรื่อง “เงาะป่า” เป็นบทละครที่มีความไพเราะด้วยศิลปะการประพันธ์ ทำให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับข้อคิดและคติเตือนใจ รวมทั้งได้เรียนรู้ภาษาและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเงาะซาไก ซึ่งเป็นคนไทยอีกกลุ่มหนึ่ง ทำให้เกิดความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

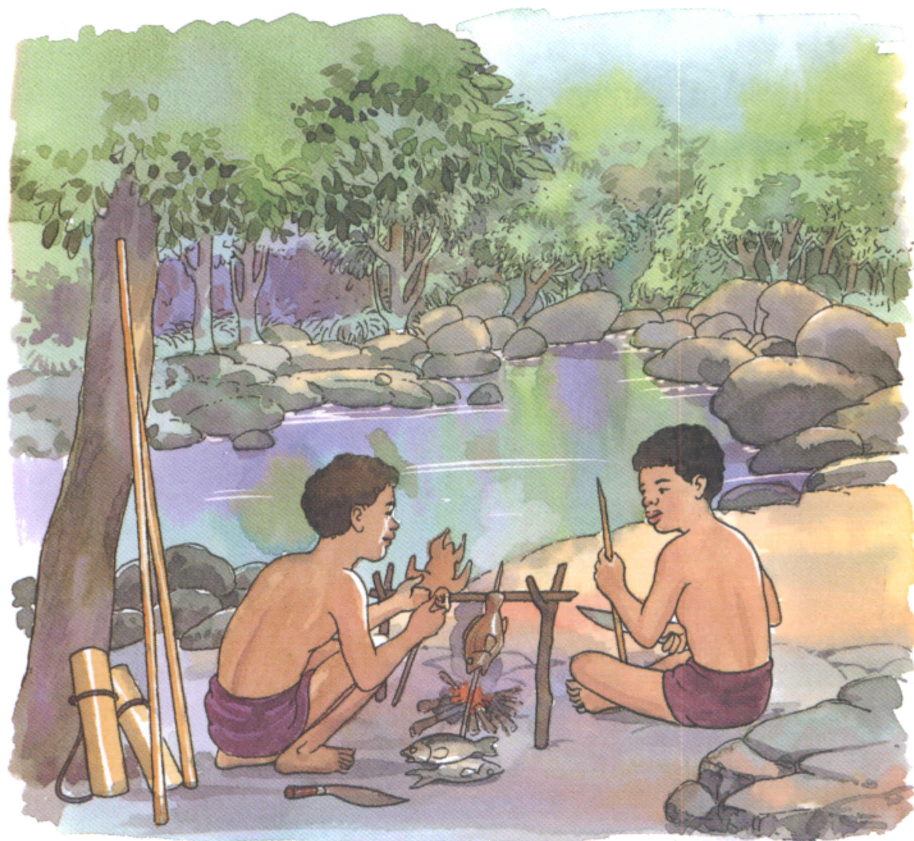
บทละครเรื่อง “เงาะป่า” เป็นกลอนบทละครตลอดเรื่อง แต่ที่นำมาเป็นบทอ่านนอกเวลานี้ ได้คัดตัดตอนมาเฉพาะตอนชีวิตในวัยเด็กของคนังและไม้ไผ่ ตอนแต่งงานของลำหับกับฮเนา และตอนฮเนา ลำหับและซมพลาเสียชีวิต โดยย่อเรื่องด้วยภาษาร้อยแก้วเชื่อมต่อกับบทละคร ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ดังนี้

มาจะกล่าวบทไป ถึงเด็กน้อยคนังคนขยัน
อยู่ทับแทบป่าพนาวัน ชายเขตขัณฑ์พัทลุงพารา
บิดามารดาก็หาไม่ ดำขาวต้องไฟดับสังขาร์
นางควากหอบดิ้นสิ้นชีวา อยู่ด้วยเชษฐาชื่ออ้ายแค
มีเพื่อนชอบนักรักใคร่ ชื่อไม้ไผ่ตัวเต็งเก่งแก๋
เคยคบกันไปป่าพาเชือนแช ตั้งแต่พ่อแม่ยังไม่ตาย
วันหนึ่ง ให้คิดรำพึงถึงสหาย
จะเจ็บป่วยเป็นไรไม่สบาย จึงมิได้พบหลายวันมา
จำกูจะไปดูให้ถึงทับ ที่อยู่ใกล้กันกับปากคูหา
ชวนมันดั้นดัดพนาวา เที่ยวเป่าปักษาให้สำราญ
คิดแล้วเลาะเตี๊ยะตวัดคาด จับหลอดไม้ผงาดอาจหาญ
มือกุมก้อนดินเดินทะยาน จากสถานเข้าป่าด้วยว่องไว

ฯลฯ

ชวนกันด้อมอ้อมหากาเหว่าน้อย พบนับร้อยบอกกันต่างหรรษา
มือขวาควักดินพลางย่างย่องคลา คลึงไคลกับอุราจนกลมดี
แล้วสอดลูกเข้าไว้ในลำกล้อง หลิ่วตามองแน่ใจเห็นได้ที่
ก็เป่าไปต้องนกตกทันที ทั้งสองศรียิงซ้ำด้วยชำนาญ
ครั้นได้มากมายหลายสิบนก ต่างอิ่มอกปรีดิ์เปรมเกษมศานต์
ดึงเถาวัลย์พันผูกกล้องแทนคาน พาดไหล่แล่นทะยานเหย่าครรไล
มาถึง ยังซึ่งฝั่งธารละหานใหญ่
ทั้งสองร้อนรนเป็นพ้นไป ก็ชวนกันลงในลำธาร
จับตะพดมะพร้าววักตักวารี รดทั่วอินทรีย์อาบสนาน
นั่งชุ่มแช่เย็นฉ่ำสำราญ น้ำเป็นเกลียวเชี่ยวฉานทานกายรับ
เห็นฝูงปลามาเป็นพรวนทวนกระแส สองเงาะแบมือจ้องเที่ยวมองจับ
เหยียบศิลากลิ้งกลมลื่นล้มพับ ลงนอนทับกันงอนหง่อหัวร่อริก
โก้งโค้งมองจ้องมือจะช้อนใหม่ กลัวปลาตกใจไม่กระดิก
พอได้ทีฉวยผับปลากลับพลิก ดิ้นดิ๊กดิ๊กโยนไปไว้กลางทราย
ปูน้อยน้อยวิ่งร่อยตามริมหาด ทั้งสองมาดหมายตะครุบปุบเปิดหาย
คอยปากรูปูไม่ทันจะซ่อนกาย จับได้หลายตัวชักหักก้ามไว้
จนเหนื่อยอ่อนร้อนอีกลงนอนขวาง ที่ในกลางสายชลล้นหลั่งไหล
แล้วชวนกันชำระสระเหื่อไคล เร่งผ่องใสแสนสำราญบานกมล
เสร็จสนานเลียบธารเที่ยวแลหา ตามริมท่าหาดใหญ่ใต้ต้นสน
เห็นร่มรื่นพื้นราบชอบกล สองคนพากันขึ้นหยุดพัก
เมื่อนั้น ไม้ไผ่ใจคอหน่วงหนัก
คิดควรชวนคนังเพื่อนรัก เก็บกิ่งสนหักมาเป็นกอง
ล้วงเหล็กไฟในไกพ็อกออกตีต่อย เหมือนหิ่งห้อยแวบวับจับชุดจ้อง
แล้วเป่าฮุดชุดติดตามทำนอง จุดฟืนทั้งสองช่วยกันซุก
เอานกหนูปูปลาเข้ามาเผา พลิกแล้วพลิกเล่าดูจนสุก
แล้วปันกันกินเล่นเป็นกุลียุค สรวลสนุกเฮฮาประสาใจ

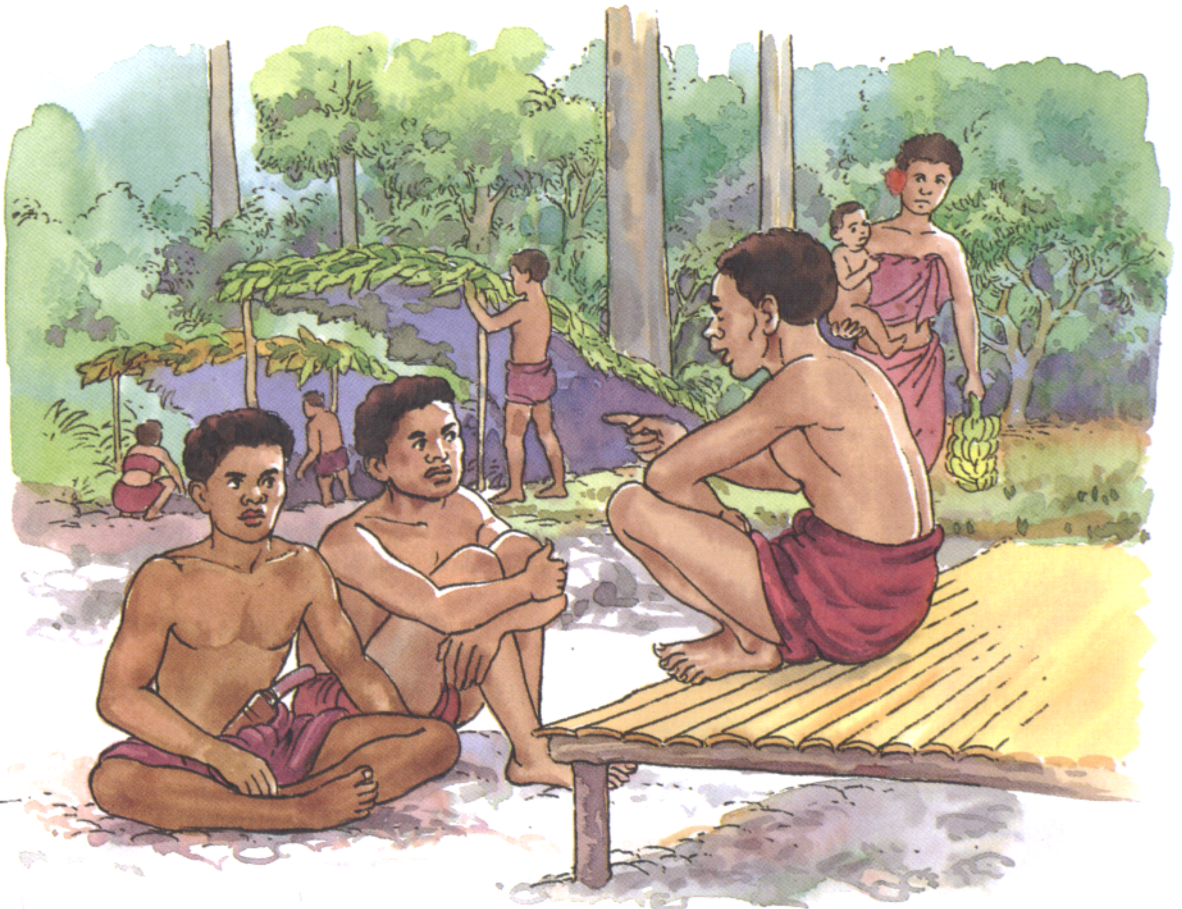

ไม้ไผ่ซึ่งเป็นเพื่อนของคนังมีพี่สาวคนหนึ่งชื่อ ลำหับ ลำหับเป็นสาวสวย และเป็นที่หมายปองของชายหนุ่มในหมู่บ้าน พ่อและแม่ได้ยกลำหับให้ฮเนาชายหนุ่มคนหนึ่งซึ่งส่งผู้ใหญ่มาสู่ขอและรอกำหนดวันแต่งงาน ขณะเดียวกันซมพลาชายหนุ่มอีกคนหนึ่งก็เฝ้าหลงรักลำหับ และหาทางนัดพบกับลำหับโดยอาศัยไม้ไผ่และคนังเป็นผู้ช่วยเหลือ จนซมพลาและลำหับรักใคร่ชอบพอกัน

เมื่อถึงกำหนดวันแต่งงานของลำหับกับฮเนา ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้จัดเตรียมงานแต่งงานอย่างยิ่งใหญ่ตามประเพณี

เมื่อนั้น ยอปานเงาะผู้ใหญ่ใจกล้า
แต่ขอสู่ลูกสาวตองยิบมา จะให้เป็นภรรยานายฮเนา
ให้นึกชื่นชมสมหวัง จะได้ปลูกฝังลูกเต้า
คิดจะทำการใหญ่ไม่เบา ให้เขาเลื่องชื่อลือชา

ตริพลางทางเรียกลูกชาย คือนายรำแก้วแกล้วกล้า
ทั้งปองสองปองสุดเข้ามา ปรึกษาหารือกะการ
ให้ไปบอกเฒ่าญาบผู้เป็นใหญ่ อยู่ในพวกเงาะทั้งหมู่บ้าน
ทั้งคนที่แลกหากันมานาน ล้วนท่านผู้เมตตาปรานี
คือพ่อสินนุ้ยแลพ่อเวก ตัวเอกมั่งคั่งดังเศรษฐี
อีกพ่อสมุนยักษ์ผู้ใหญ่ดี อีกพ่ออ่อนอารีมีใจรัก
พ่อแก้วพ่อแสงแม้นแจ้งการ คงจะช่วยคิดอ่านไม่หาญหัก
ส่วนพวกเราเท่าไรอย่าได้พัก บอกแจ้งให้ประจักษ์กันทุกตน
ให้ตัดเตยตัดหวายไปแลกของ ตามต้องการอย่าให้ขัดสน
แล้วจัดที่แต่งงานการมงคล ที่ลานต้นตะเคียนกว้างอย่างโบราณ

บรรดาญาติและเพื่อนบ้านของฮเนาต่างช่วยกันตระเตรียมข้าวของที่จะใช้ในพิธีแต่งงาน รวมทั้งจัดเตรียมสถานที่ในการประกอบพิธีจนเรียบร้อยด้วยความร่วมแรงร่วมใจกันอย่างเต็มที่ เมื่อถึงวันงาน ฮเนาผู้เป็นเจ้าบ่าวก็จัดแจงแต่งตัวอย่างดี

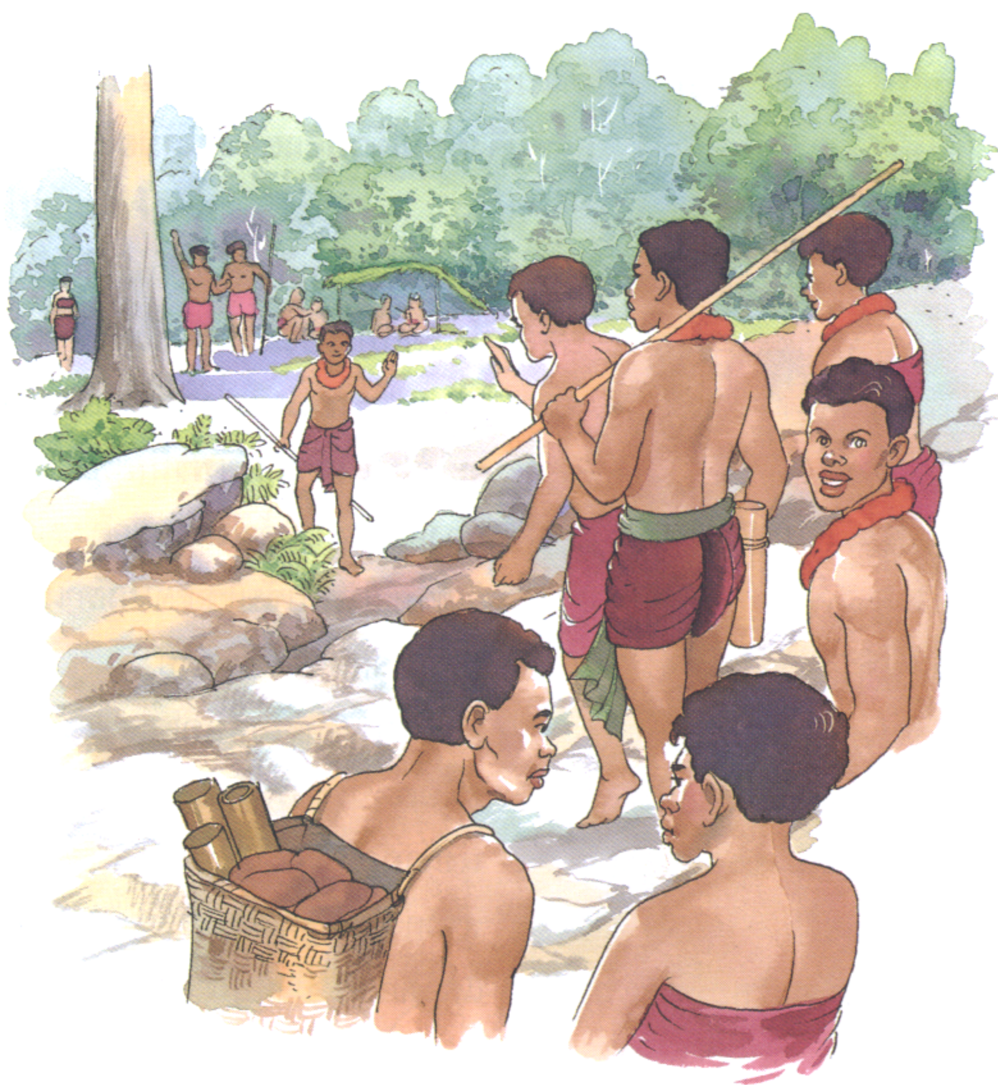
เมื่อนั้น ยอปานเรี่ยวแรงแข็งขัน
จึงสั่งลูกชายฮเนานั้น ให้แต่งตัวคมสันตามทำนอง

ฯลฯ

ผ้าห้อยปล่อยกระจาย แต่ใจชายยังริ้วริ้ว
นุ่งโมรีสีแดงฉูดฉาด ขาวม้าเขียวคาดเข้าไว้ออกติ้ว
ลมพัดสะบัดต้องฟ่องปลิว หญิงหรือจะไม่ลิ่วติดคิ้วพรู
อกไหล่ผายผงาด องอาจไม่มีใครคู่
วาดแขนกรีดกรายซ้ายขวา ทั้งปากทั้งตาเป็นเชิงเจ้าชู้
หนุ่มหนุ่มด้วยกันไม่ขันสู้ ลาหลีกลู่หลบละลาน
ช่างกรีดก้อยร้อยมาลัย หมายใจจะไปแต่งงาน
จำปูนจำปีจำปาสารภี ล้วนมาลีกลิ่นหอมหวาน
กระตุ้งกระติ้งห้อยทิ้งพวงยาน ใครใกล้ให้เบิกบานตระการใจ
ทักทักทึกทึกนึกเขม้น จะใคร่เห็นเจ้าทรามวัย
ได้พบในฝันมันไม่เหมือนจริง ใจเจ้าจะนิ่งอยู่ได้ไฉน
หน้ากรุ้มกริ่มยิ้มละไม จะซ่อนเท่าไรมันไม่มิดเม้น

หลังจากนั้นฝ่ายเจ้าบ่าวก็ตั้งขบวนแห่นำเจ้าบ่าวสู่ลานต้นตะเคียนใหญ่ ขบวนแห่ต่างร้องรำทำเพลงกันด้วยความสนุกสนาน

เงาะน้อยเงาะใหญ่ไปคึกคึก อีกทึกเลื่อนลั่นสนั่นป่า
เต้นโลดลากเลือกเหลือกตา ตบขาเขย่งเก็งกอย

จั๊บจั๊บปังปังประดังเสียง
ดังแผ่นดินจะเอียงทรุดด้อย
กวัดแกว่งบอเลาเป่าลูกลอย
ถูกนกตกผ็อยแย่งกันพรู
ตีกลองปะตุงตุ้งตุ้งผลง
อิแนะส่งเสียงเพราะเสนาะหู
ค่างลิงยิงฟันหูชันชู
ตุ่นอ้นอุดอู้ลงอยู่โพรง
ระมาดเม่นหมูหมีเที่ยวหนีเร้น
เลียงผายลเผ่นไหล่ผาโหยง
ควายเถื่อนถึกกระทิงวิ่งตะโพง
เสือโคร่งโดดผับไปลับตา

ครั้นถึงจึงหยุดที่ลานใหญ่
ใต้ต้นตะเคียนพร้อมหน้า
คอยพวกเจ้าสาวที่จะมา
ต่างคนพูดจาประสาใจ

ฝ่ายลำหับนั้นต้องทุกข์ใจอย่างมาก เนื่องจากนางรักซมพลาและไม่อยากแต่งงานกับฮเนา แต่เมื่อซมพลานัดแนะว่าให้นางเข้าพิธีแต่งงานไปก่อน แล้วซมพลาจะแอบพาหนีในตอนหลัง ลำหับจึงยอมเข้าพิธีแต่งงานกับฮเนา

เมื่อนั้น ตองยิบผู้ใหญ่ใจกล้า
เห็นบ่ายบังควรจวนเวลา จึ่งเรียกภรรยามาสั่งพลัน
เร่งให้ไปแต่งตัวลำหับ ให้งามสรรพเหมือนอย่างนางสวรรค์
พวกพ้องพี่น้องมาพร้อมกัน จะได้ไปให้ทันฤกษ์พา
เมื่อนั้น นางฮอยเงาะได้ฟังผัวว่า
ชื่นชมสมถวิลจินดา ก็เข้ามาในทับฉับไว
ครั้นถึงจึ่งกล่าววาจา ปลอบลูกดวงตาพิสมัย
เจ้าจงระงับดับอายไว้ มาแต่งตัวให้วิไลลออตา
ให้อาบน้ำชำระกายหมดจด ขมิ้นสดปรุงประทิ่นกลิ่นบุปผา
หอมชื่นรื่นรวยสวยกายา นุ่งผ้าฮอลีสีแดง
ห่มซิไบไว้รอบอุระรัด สาวกำดัดครัดเคร่งเปล่งปลาบแสง
สวมกำไลมะกล่ำน้อยร้อยพลิกแพลง แล้วตกแต่งมาลัยใส่สวมตัว
วงกระหวัดรัดเอวแล้วโอบบ่า ล้วนบุปผากลิ่นกลบตลบทั่ว
หวีไม้ไผ่ลายช่องไม่หมองมัว สอดแซมหัวสำหรับรับผมมวย
ฮาปองป่าจัดมาสอดแซมผม ของนิยมแดงเด่นเห็นสะสวย
ดอกจำปูนเป็นตุ้มหูดูรื่นรวย แล้วทอดกรอ่อนระทวยดำเนินมา

เมื่อเจ้าสาวแต่งตัวเสร็จแล้ว พ่อแม่และเพื่อนสาวก็จัดขบวนแห่นำเจ้าสาวไปสู่ลานประกอบพิธี ต่างร้องรำทำเพลงด้วยความสนุกสนานเช่นกัน

ช้าหน่อยแม่นางก็อยเอย อย่าทำใจน้อยหน้าตาบูดบึ้ง
ยิ้มเสียให้แฉ่งอย่าแสร้งมึนตึง ช้าหน่อยแม่นางก็อยเอย

ช้านิดแม่ชื่นจิตเอย อย่าใส่จริตกระดุ้งกระดิ้ง
ดอกไม้หอมกรุ่นฉุนหรือจะทิ้ง ช้านิดแม่ชื่นจิตเอย
ช้าอีดแม่นางอีดเอย ตามกันเป็นยืดยักไหล่ฟ้อนรำ
อย่าให้ช้านักจักเสียลำนำ ช้าอีดแม่นางอีดเอย
ช้าไว้แม่ชื่นใจเอย ระวังอกไหล่อย่าให้ปะทะ
จะเกิดรำคาญขี้คร้านเอะอะ ช้าไว้แม่ชื่นใจเอย
อย่าแค้นแม่แสนงอนเอย เวียนแต่ควักค้อนผูกคิ้วนิ่วหน้า
ผัดอีกหน่อยหนึ่งให้ถึงเวลา อย่าแค้นแม่แสนงอนเอย
ชะต้าแม่ตาคมเอย อย่าทำเก้อก้มเมียงเมินเขินขวย
เหลือบมาสักนิดขอพิศตาสวย ชะต้าแม่ตาคมเอย

หนอยแน่แม่กินนรเอย　　รำร่ายฟายฟ้อนให้ต้องจังหวะ
อย่าทำตั้วเตี้ยจะเสียระยะ　　หนอยแน่แม่กินนรเอย
ถึงแล้วแม่แก้วตาเอย　　เหนื่อยนักหรือจ๋าเหื่อตกซิกซิก
หยุดพักเสียทียังมีบทอิก　　ถึงแล้วแม่แก้วตาเอย
ครั้นถึงลานรีที่ประชุม　　เห็นคนชุมนุมอยู่ไสว
นางขวยเขินสะเทินหฤทัย　　ตามบิดาเข้าไปไม่คลาดคลา

เมื่อทั้งสองฝ่ายมาถึงลานประกอบพิธีพร้อมกันแล้ว ผู้เฒ่าซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของทุกคนก็ได้ทำพิธีพลีกรรม และเซ่นไหว้เทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ เพื่อขอพรให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาวได้ครองคู่กันด้วยความสุขสวัสดี หลังจากนั้นพ่อแม่ของเจ้าบ่าวเจ้าสาวและญาติๆ ต่างก็สั่งสอนและอวยพรแก่คู่บ่าวสาว

เมื่อนั้น　　บิดาเจ้าบ่าวสาวทั้งสอง
ทั้งมารดาคณาญาติพวกพ้อง　　ต่างแซ่ซ้องอำนวยอวยชัย
(เงาะยอ) ลูกรัก　　จงดูเยี่ยงพยัคฆ์โคร่งใหญ่
ถึงร้ายกาจอาจหาญปานใด　　ก็มิได้ทำร้ายแก่ลูกเมีย
(ตองยิบ) บุญเหลือ　　จงดูเยี่ยงแม่เสืออย่าอ่อนเอี้ย
รักตัวผู้ดูแลเฝ้ากกเลีย　　มีศัตรูสู้เสียชีวิตแทน
มาเนาะ
ฮอยเงาะ } สองเจ้า　　จงจำคำผู้เฒ่าให้มั่นแม่น
ผัวอย่าดุเมียอย่าดื้อถือเคียดแค้น　　รักกันมั่นแม้นพยัคฆา
(ทั้งหมด) น่าฟังเนาะน่าฟังช่างสั่งสอน　　ขออวยพรอยู่ด้วยกันให้หรรษา
บอแอ็ดบอแอ็ดโว้โห่หุยฮา　　จงแกล้วกล้าแคล่วคล่องทั้งสองคน
(มาเนาะ) ลูกยา　　จงดูเยี่ยงปักษาในไพรสณฑ์
แสวงเหยื่อเผื่อคู่บินวู่วน　　พอได้ผลพาร่อนมาป้อนนาง

(ฮอยเงาะ) ชี่นอก จงดูอย่างนางนกอย่าขนาง
เมื่อยามทุกข์ปลุกใจให้โศกจาง ใช้ปีกหางคู่เคล้าเฝ้าเคลียคลอ
เงาะยอ
ตองยิบ } ไพเราะ สองแม่เงาะช่างสอนลูกอ่อนหนอ
ถนอมกันผันผ่อนโอนอ่อนง้อ จะรักต่อกันไปนานปานทิชา
(ทั้งหมด) น่าฟังเนาะน่าฟังช่างสั่งสอน ขออวยพรอยู่ด้วยกันให้หรรษา
บอแอ็ดบอแอ็ดโว้ให่หุยฮา เหมือนสกุณาในไพรสาณฑ์สำราญรัง
(ฮเนา) เอย์นะ ลูกไม่ละลืมคำที่ร่ำสั่ง
มดตัวน้อยสามัคคีมีกำลัง วองก็หวังพึ่งพาความการุญ
ทั้งญาติวงศ์พงศ์เผ่าเหล่าสหาย ขอฝากกายแผ่เผื่อช่วยเกื้อหนุน
ข้ารักนางพ่างชีวิตทั้งคิดคุณ ไม่หันหุนโหดร้ายอายสัตว์ดง
พ่อ ๒
แม่ ๒ } น้ำคำ เพราะล้ำจับจิตพิศวง
อันชนกชนนีญาติวงศ์ ล้วนจิตจงรักเจ้าเท่าชีวา
(ทั้งหมด) น่าฟังเนาะน่าฟังช่างวิงวอน ขออวยพรอยู่ด้วยกันให้หรรษา
บอแอ็ดบอแอ็ดโว้ให่หุยฮา เราถ้วนหน้าจะการุญอุดหนุนกัน

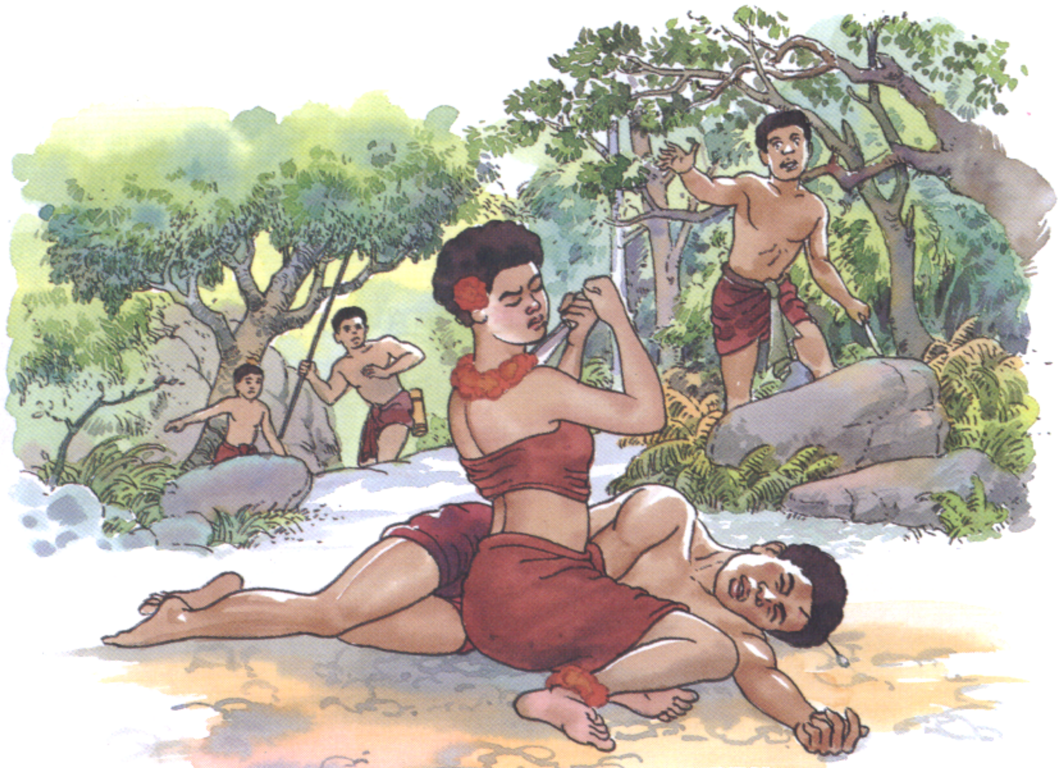
เมื่อเสร็จพิธีแต่งงานแล้ว ฮเนาผู้เป็นเจ้าบ่าวต้องพาลำหับผู้เป็นเจ้าสาวเดินทางเข้าป่าเจ็ดวันตามประเพณี ขณะที่เดินทางนั้นถูกซมพลาและเพื่อนใช้อุบายหลอกล่อและลักพาลำหับหนีไปอยู่ด้วยกันในถ้ำ ฝ่ายฮเนาเสียใจและแค้นใจมากจึงชักชวนพี่ชายและน้องชายออกตามหา

จนวันหนึ่งซมพลาออกมาหาอาหารนอกถ้ำ ได้พบกับฮเนาและเกิดการต่อสู้กัน พี่ชายของฮเนาใช้ลูกดอกอาบยาพิษเป่าถูกซมพลาได้รับบาดเจ็บสาหัส ซมพลาวิ่งหนีซมซานไปพบกับลำหับซึ่งออกมาตามหาด้วยความเป็นห่วง

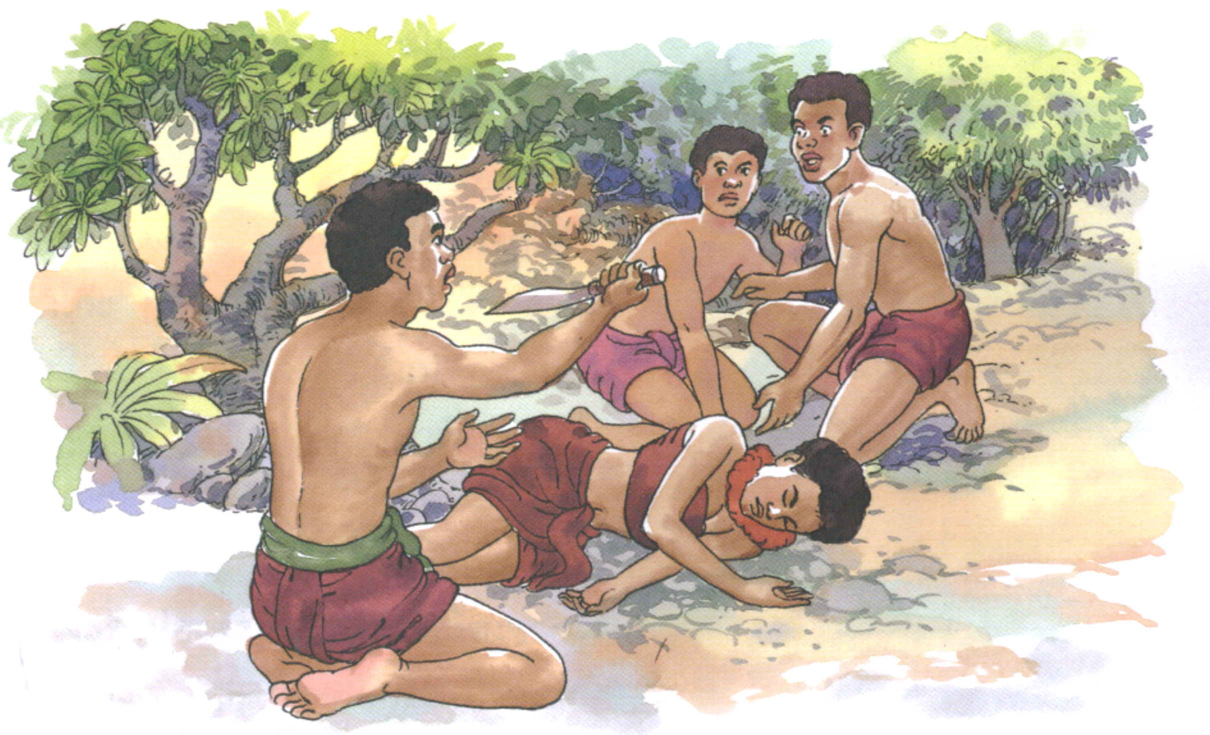
บิลามาต้องซมพลา เฉพาะตรงหน้าผากเพียงตักษัย
พิษแล่นวิ่งถลาเข้าในไพร มิได้รู้ตำบลหนทาง
พอมาปะทะปะลำหับ นางวิ่งเข้ารับพอล้มผาง
ตกใจไม่รู้สึกตัวนาง กอดผัวเข้าพลางตะลึงไป
เมื่อนั้น ซมพลาลืมตาขึ้นมาได้
แลเห็นลำหับทรามวัย ผวากอดเข้าไว้แล้วโศกี
โอ้โอ๋ลำหับของเรียมเอ๋ย ทรามเชยผู้เทียมชีวิตพี่
จะขออำลาเจ้าแล้วคราวนี้ มิได้มีชีวิตสืบไป
ฮเนาเขาตามสังหาร ก็พอต่อต้านเขาได้
มีผู้ลอบยิงจากในไพร เป็นจนใจจำลับดับชีวิต
พี่ตายจากพรากเจ้าไปทั้งรัก สุดจะหักห้ามวิโยคโศกจิต
มาดแม้นชีวีพี่ม้วยมิด จงคืนคิดรักใคร่ในฮเนา

เขาคงพิศวาสไม่บาดหมาง　　จงเสื่อมสร่างวิโยคโศกเศร้า
ให้พี่ตายวายพะวงด้วยนงเยาว์　　จะหลับตาลาเจ้าบรรลัยลาญ
　　เมื่อนั้น　　นางลำหับเยาวยอดสงสาร
ฟังคำอำลาทุกประการ　　เยาวมาลย์จะพินาศขาดใจ
　　โอ้ว่าซมพลาของเมียเอ๋ย　　ไฉนเลยมาสั่งดังนี้ได้
พ่อเดาจิตเมียผิดเป็นพ้นไป　　ด้วยนึกว่าวิสัยเป็นนารี
คงกลัวตายหมายแต่จะหาสุข　　ถึงยามทุกข์เข้าสักหน่อยก็ถอยหนี
อันฝูงหญิงจริงอยู่ย่อมมากมี　　แต่ใจของน้องนี้ไม่เหมือนกัน
พ่อตายหรือจะหมายมีผัวใหม่　　ให้กินใจกันเป็นนิตย์คิดหวาดหวั่น
ว่าเคยสองคงปองสามไม่ข้ามวัน　　รสรักนั้นคงจะจางด้วยหมางใจ
รักของน้องปองแต่ให้แท้เที่ยง　　ไม่หลีกเลี่ยงเข็ดขามตามวิสัย
จะให้พ่อวายชนม์พ้นห่วงใย　　เมื่อเกิดไหนจะได้พบประสบกัน
　　ร่ำพลางนางฉวยบาเดะมา　　จากมือซมพลาที่กำมั่น
แทงสอดซอกคอฉับพลัน　　มอดม้วยชีวันทันใด

เมื่อนั้น ซมพลาระทึกอกหมกไหม้
เสียวจิตพิษแล่นตลอดใน โลหิตหลั่งไหลวายปราณ
เมื่อนั้น ฮเนายืนยั้งฟังว่าขาน
ยินสองสั่งกันบันดาล ซาบซ่านสยองพองโลมา
ครั้นเห็นลำหับดับจิต ซมพลาม้วยมิดดับสังขาร์
ตะลึงอยู่ครู่หนึ่งไม่เจรจา วับวาบปลาบซ่ารู้สึกกาย
ความรักสลักอกอัดอั้น ใจคอเสียวสั่นระส่ำระสาย
ถลาแล่นไม่ยั้งประทังกาย กอดศพโฉมฉายไม่สมประดี
กรรมกรรมลำหับเจ้าพี่เอ๋ย ไม่เห็นเลยว่าจะม้วยเป็นผี
พี่รักเจ้าเท่าดวงชีวี หวังมอบชีพมารศรีจึ่งเสาะไป
สู่ขอพ่อแม่ก็ยินยอม พรักพร้อมกันทำการใหญ่
สมคิดควรหรือมาจากไกล มิได้แจ้งเหตุดีแลร้าย
จึ่งอุตส่าห์พยายามตามนาง ไม่จืดจางจงจิตคิดมุ่งหมาย
พึ่งมาแจ้งประจักษ์เมื่อเจ้าตาย ว่าโฉมฉายสมัครรักซมพลา
แม้นแต่เดิมเริ่มรู้ความตระหนัก จะห้ามหักจิตไว้ให้นักหนา
ไม่ชิงรักหักหาญดวงกานดา เพราะความแสนเสนหาหักอาลัย
ถึงจะยอมออมอดไม่เอิบเอื้อม ก็ไม่เสื่อมซาคิดพิสมัย
จะฝังรักสลักรูปไว้ภายใน น่าน้อยใจกลับมาพาเจ้าตาย
อันความผิดของพี่นี้เหลือล้ำ ให้ชอกช้ำแสนวิตกอกสลาย
ครวญพลางทางทุ่มทอดกาย กอดศพโฉมฉายเข้าโศกา
ค่อยระงับดับกำสรดสลดจิต นิ่งพินิจนึกสังเวชเป็นนักหนา
เอื้อนออกปากชมซมพลา เขาควรนับว่าลูกผู้ชาย
ซื่อตรงจงรักไม่หักหวน จนจวนดับชีพสูญสลาย
ยังไม่เกียดกันเห็นแก่กาย หมายแต่สุขของสุดาดวงใจ
ตัวกูซึ่งเป็นผู้รักคนหนึ่ง ไม่เท่าถึงเทียมเทียบเปรียบเขาได้
ซ้ำเป็นผู้ก่อเหตุเภทภัย ให้เขาบรรลัยทั้งสองคน

แม้นมีชีวิตอยู่ตราบใด นึกขึ้นมาเมื่อไรไม่เป็นผล
คงจะพาจริตจิตวิกล สุดจะทนทรมานสืบไป
คิดพลางหมกมุ่นหุนหัน ฉวยบาเดะมาพลันหาช้าไม่
แทงตลอดดอกซ้ายทะลุใน มอดม้วยบรรลัยเคียงกัน
เมื่อนั้น รำแก้วตกใจไหวหวั่น
อีกทั้งปองสองปองสุดนั้น วิ่งเข้าไปพลันทันที
กอดศพฮเนาเข้าไว้ พากันร่ำไรอึงมี่
ปิ้มประหนึ่งจะสิ้นสมประดี ทั้งสองศรีครวญคร่ำรำพัน
ดูดุ๊ความรักนักหนาหนอ มาลวงล่อโลมพาคนอาสัญ
ถึงสามศพสยบเรียงเคียงกัน ล้วนทาสรักทั้งนั้นอนาถใจ
แสนสงสารลำหับสาวน้อย บุญใดที่คอยส่งให้
งามโฉมประโลมโลกเลิศวิไล ผูกจิตชายได้ดังคาวี
กรรมใดบันดาลสังหารเจ้า ให้พลอยกลืนรักเข้าไปเป็นผี
โอ้ซมพลาน่าชมฝีมือมี น้ำใจดีกล้าหาญทานทน

ควรหรือเราสามตามสังหาร ดังตาโก๊ะทะยานไม่ย่อย่น
ตรงต่อรักหักไม่เห็นแก่ตน ควรนับว่าเป็นคนข้าความรัก
อนิจจาฮเนาเจ้าเพื่อนเข็ญ ได้ขุ่นข้องลำเค็ญเพราะรักหนัก
ช่างอาภัพลับหลงจงจิตนัก ไม่มีส่วนสุขสักหน่อยหนึ่งเลย
อนิจจารักกระไรใจจืดเหลือ ไม่แผ่เผื่อผลาญชีพเล่นเฉยเฉย
จงรู้ฤทธิ์รักร้ายอย่าหมายเชย ศพจะเกยก่ายกลาดอนาถใจ

หลังจากนั้น รำแก้วและปองสองปองสุดได้ช่วยกันขุดหลุมฝังศพของซมพลา ลำหับและฮเนาไว้ด้วยกัน ด้วยความรู้สึกโศกเศร้าสะเทือนใจยิ่งนัก

กล่าวถึงคนัง ภายหลังเจ้าเมืองพัทลุงได้นำตัวเข้าถวายเป็นมหาดเล็กตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้รับพระมหากรุณาธิคุณเลี้ยงดูมีความสุขสืบต่อมา

คำอธิบายศัพท์

คำศัพท์	ความหมาย
ก็อย	เงาะ
แก้ว	ชื่อคน
คนัง	ชื่อเด็กชายชาวเงาะ
ควาก	ชื่อแม่ของคนัง
แค	ชื่อพี่ชายของคนัง
จั๊บจั๊บปังปัง	คำร้องเวลาเต้นตบขาในการสนุกรื่นเริง
ซมพลา	ชื่อชายหนุ่ม
ซิไบ	สไบ ผ้าห่มหญิง
ญาบ	ชื่อคน
ดำขาว	ชื่อพ่อของคนัง
ตองยิบ	ชื่อแม่ของลำหับ
ตาโก๊ะ	เสือ
นะ	แม่
บอแอ็ด	จำเริญ
บาเดะ	มีด
บิลา	ลูกดอก
ปองสองปองสุด	ชื่อน้องชายของฮเนา
มาเนาะ	ชื่อแม่ของฮเนา

โมรี	ผ้าชนิดหนึ่ง
ไม้ไผ่	ชื่อเด็กชาย เพื่อนของคนัง
ยอปาน	ชื่อพ่อของฮเนา
รำแก้ว	ชื่อพี่ชายของฮเนา
ลำหับ	ชื่อหญิงสาว พี่สาวของไม้ไผ่
เลาะเตี๊ยะ	นุ่งผ้าอย่างผู้ชาย
วอง	ลูก
เวก	ชื่อคน
สมุนยักษ์	ชื่อคน
สินนุ้ย	ชื่อผู้ใหญ่บ้าน
แสง	ชื่อคน
อ่อน	ชื่อคน
อิแนะ	ปี่ชวา
เอย์	พ่อ
ฮอย	ชื่อแม่ของลำหับ
ฮอลี	สายนุ่งรอบเอวหญิง
ฮาปอง	ดอกไม้แดง

เบิ่งบ่ทัน เบิ่งบ่หมด

เบิ่งบ่ทัน เบิ่งบ่หมด เป็นพระราชนิพนธ์ใน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตย-ประชาชนลาว ระหว่างวันที่ ๑๕-๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ความมุ่งหมายในการเสด็จพระราชดำเนินครั้งนี้ พระองค์ได้ทรงกล่าวไว้ในคำนำเรื่องว่า "เดินทางข้ามโขงคราวนี้ จุดประสงค์หลักคือจะเพิ่มความรู้เรื่องประเทศเพื่อนบ้านให้มากขึ้นในหลายๆ ด้าน ข้าพเจ้าเรียนเรื่องศิลปวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาบ้าง พม่าก็เคยไปแล้ว อินโดนีเซีย มาเลเซียก็เคยแล้ว รู้สึกว่าเวลาไปที่ไหนจะเกิดความเข้าใจสถานที่นั้นดีกว่าสถานที่ที่ไม่เคยไปดังนั้น การหาประสบการณ์เป็นสิ่งจำเป็น ..."

ตอนที่นำมาให้นักเรียนอ่านนี้ เป็นตอนหนึ่งของหนังสือเรื่องนี้ เป็นช่วงระหว่างประทับอยู่ที่เมืองหลวงพระบาง ซึ่งได้เสด็จฯ พระธาตุจอมพูสี และเสด็จฯ ชมพระราชวังเมืองหลวงพระบาง

จันทร์ที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๓๓

วันนี้มีหมอกมากตอนเช้า ขนาดมาอยู่ที่หลวงพระบางแล้ว วิทยุยังรับข่าวหกโมงเช้าได้ อาหารเช้ามีไข่ดาวกับหมูยอ ขนมปังฝรั่งเศส ประมาณ ๐๘.๐๐ น. ท่านวงเพ็ดมารับไปดูตลาดเช้า สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เท่าที่เห็นเป็นของจากเมืองไทยทั้งนั้น ซึ่งส่งมาจากเวียงจันทน์อีกต่อ มีคนบอกว่ามีของจากเวียดนามบ้างแต่ไม่เห็น มีคนให้ดอกไม้และของกินต่างๆ หลายอย่าง บอกว่าเป็นของที่ระลึกที่ได้มาเยี่ยมยามเมืองหลวงพระบาง ที่เวียงจันทน์ไปตลาดตอนบ่ายไม่เห็นของกินเลย ที่นี่ยังเช้าอยู่จึงมีของกินมากเช่น ผักน้ำงบน้ำอ้อยแบบบ้านเรา ถามวิธีการทำก็เหมือนที่ข้าพเจ้าเคยเห็น คือใช้ควายเทียมเครื่องหีบน้ำอ้อยออกมาหยอดใส่พิมพ์ไม้ไผ่ ใส่ถั่วดินมะพร้าว ของในตลาดที่แปลกอีกอย่างคือ เครือสะค้าน เป็นเถาไม้อย่างหนึ่งสำหรับใส่ออหลาม แจ่วบองยี่ห้อบัวคำ ส้มไข่ปลา ผักสด ขนมนานาชนิด หมูหัน กับข้าวสำเร็จรูป ไก่ป่า กระรอกย่าง ไค่แผ่น (ได้เห็นตั้งแต่ตอนยังไม่เป็นแผ่น)

จากตลาดไปที่พูสีหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพระธาตุจอมพูสี พระธาตุนี้สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๐๔ ในสมัยการปกครองของเจ้าอนุรุทธ กษัตริย์อาณาจักรล้านช้าง หลวงพระบาง เป็นพระธาตุมีขนาดกว้างด้านละ ๑๐.๕๕

พูสี

อ่านป้ายบอกประวัติพูสี

เมตร สูง ๒๑ เมตร ซ่อมแซมเมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๔ องค์พระธาตุฉาบด้วยแผ่นทองเหลืองบางๆ และทองคำ ประชาชนทั้งหลายเรียกว่า พระธาตุ-หลักเมือง

พูสีเป็นภูเขากลางเมืองหลวงพระบาง สูงประมาณ ๑๕๐ เมตร มีบันไดขึ้น ๓๒๘ ขั้น ทำด้วยดินเผาและหินปูน สร้างเมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๖ – ๑๙๓๗

ที่เรียกว่าพูสีเพราะมีฤๅษีสองพี่น้องมาอยู่ที่นี่ และนัดกันจะสร้างเมือง บริเวณใกล้เคียงนี้มีปูชนียสถานสำคัญหลายแห่ง เช่น วัดพระธาตุจอมพูสี วัดถ้ำพูสี รอยพระพุทธบาท วัดป่าแก วัดป่าฮวก วัดป่าฝาง วัดป่าแมว วัดทางเมี่ยง เป็นต้น แต่ปัจจุบันนี้ร้างไปเกือบหมดแล้ว ที่ยังเหลือให้เราชมก็คือ พระธาตุจอมพูสี วัดถ้ำพูสี รอยพระพุทธบาท วัดสี พระพุทธบาทวัดป่าแก และรูปวาดฝาผนังวัดป่ารวกเท่านั้น

ประเพณีสำคัญของชาวหลวงพระบางที่เกี่ยวกับพูสีคือการตีกลองที่พูสี กลองนี้เป็นเครื่องบอกเวลาในสมัยโบราณ ตีบอกเวลาทุกชั่วโมงหรือทุก ๓ ชั่วโมง เป็นการเตือนเจ้านาย พระสงฆ์ และประชาชนให้รู้เวลาตลอดระยะเวลา ๘ กะ หรือตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวกับตนเอง

เดินออกกำลังกายขึ้นพูสี

พระธาตุจอมพูสีมีความสำคัญมากจนกล่าวกันว่า ใครไปเยือนหลวง-พระบาง ถ้ามิได้ขึ้นพูสีก็เหมือนกับยังไม่ได้เห็นนครหลวงพระบางอย่างแท้จริง

นี่เป็นข้อมูลที่ได้รับก่อนไป คราวนี้จะเล่าถึงการขึ้นพูสีจริงๆ

เชิงพูสีมีจารึกเรื่องที่องค์มกุฎราชกุมารสะหว่างวัดทะนา (คือพระเจ้าสะหว่างวัดทะนากษัตริย์ลาวองค์สุดท้าย) เสด็จมาตอนสร้างบันไดเสร็จ ให้ศักราชไว้ว่าเป็นปีเมิงเป้า (ใช้ระบบการบอกปีเหมือนทางล้านนา)

จากนั้นเป็นช่วงเวลาของการออกกำลังกายจะกี่ขั้นก็ไม่ทราบ ข้าพเจ้าเอาแต่เดินไม่ได้นับ เล่นเอาเหงื่อแตกเหมือนกัน เมื่อไปถึงที่พักแห่งแรกก็ทำเป็นชมทิวทัศน์พักเหนื่อยสักหน่อย ดูต้นโพธิ์ที่เป็นของขวัญจากรัฐบาลอินเดียตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ คือตอนงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ

ดูต้นโพธิ์เสร็จก็เดินต่อขึ้นไปจนถึงยอด มีเจ้าหน้าที่โรงแรมล้านช้าง (ซึ่งมาจากเวียงจันทน์ตามบริการทุกที่) มาบริการน้ำดื่มและผ้าเย็น

เมื่อหายเหนื่อยกันแล้วเจ้าหน้าที่ผู้อธิบายเล่าว่าที่นี่มีนิทานเกี่ยวกับปู่เยอย่าเยอ เรื่องมีอยู่ว่าในสมัยก่อนคนกับผีอยู่ปะปนกัน มีเขตแดน ๒ เขต คือ เขตบก และเขตน้ำ เขตบกมีสิงคะโล (สิงโต) มีอิทธิพล เขตน้ำ มีช้างคล้ายๆ

กับหมู (ตรงนี้พิกลไม่ทราบว่าข้าพเจ้าจะฟังผิดหรือไม่ จริงๆแล้วช้างกับหมูก็ปนๆกันอยู่ ปีนักษัตรที่เราว่าปีกุนหมูนั้น บางวัฒนธรรมเขาว่าปีช้าง) ร้ายกาจที่สุด กินคน ร้อนถึงพระอินทร์ต้องส่งคนมาปราบ คนนั้นเป็นฤษีชื่อเรียกกันว่าปู่เฒ่าเจ้าหลวง อยู่บริเวณพูซวง แต่มีข้อแม้อยู่ว่าถ้าปราบสัตว์ได้คนปราบก็ต้องตายเหมือนกัน แต่ก่อนจะตายได้อธิษฐานว่าขอให้ประชาชนคิดฮอดคิดถึง จึงได้เกิดเป็นปู่เยอย่าเยอ ที่วัดเชียงทองเป็นที่เหมาะสำหรับการทำพิธี มีต้นกกทองขนาด ๑๑๗ คนโอบ และเป็นที่ตั้งเมืองเชียงทอง ยังมีเมืองเชียงดงอยู่แถวสบดง อยู่บนพูสีจะเห็นบริเวณเหล่านี้ทั้งหมด ข้าพเจ้าเลยวาดภาพตามที่เขาเล่า

เมื่อวาดภาพเสร็จแล้วก็เดินไปดูหอกลอง แต่หอกลองอยู่ริมหน้าผา ข้าพเจ้าเลยไม่กล้าเดินเข้าไปใกล้ ได้แต่มองดูวิวเห็นโดยรอบรวมทั้งที่สบคานดอนทราย ซึ่งเป็นที่แห่ปู่เยอย่าเยอ จึงวาดรูปไว้อีกรูป

ขาลงเดินผ่านวัดป่าฮวก (อยู่ซ้ายมือ) จริงๆ แล้ว ทางลงจากพูสีนี้อยู่ติดทางเข้าวังหลวง แต่เราจะไปบ้านช่างเงินกันก่อน เมืองหลวงพระบางนี้เขามีช่างหลายอย่าง คือ ช่างเงิน ช่างทอง ช่างฟ้อนรำ ช่างขนม (น่าสนใจ)

ยอดพูสี

ช่างเครื่องเงินที่บ้านของทิดเพ็ง มะนีพอน ซึ่งเคยเป็นช่างเงินหลวง

ไปบ้านช่างเครื่องเงินชื่อทิดเพ็ง มะนีพอน เป็นตระกูลช่างเงินเก่า ทิดเพ็งเองทำเครื่องเงินมา ๔๐ ปีแล้ว สมัยที่ยังมีเจ้ามหาชีวิตก็ได้ทำของที่ใช้ในวัง ของเขามีตราช้างเป็นเครื่องหมายการค้า การทำเครื่องเงินก็ใช้วิธีการเหมือนบ้านเรา มีขั้นตอนการขึ้นรูป แกะสลักลวดลาย ขณะที่ไปดูกำลังทำขันฝักดาบ และด้ามดาบสั้น

กลับที่พัก ผ่านโรงเรียนสร้างแพทย์ชั้นต้น

ไปที่พระราชวังหลวง พระราชวังนี้สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๔ สถาปนิกฝรั่งเศสออกแบบ ต่อมาภายหลังได้มีการแก้ไขยอดให้เป็นแบบปราสาทลาว สร้างขึ้นก่อนพระเจ้าสีสะหว่างวงครองราชย์ปีหนึ่ง เมื่อครองราชย์แล้วก็ประทับอยู่ที่นี่จนสิ้นพระชนม์ พระเจ้าสะหว่างวัฒนาขึ้นครองราชย์ก็ประทับที่นี่ต่อ จนเปลี่ยนเป็นหอพิพิธภัณฑ์ในปี ๑๙๗๕

ทางเข้าพระราชวังหลวง

เมื่อไปถึงเข้าไปที่ห้องประดิษฐานพระบางเลย เจ้าหน้าที่เล่าว่า พระบางนี้ตามประวัติว่าเป็นของพระเจ้าแผ่นดินเขมรมอบให้เจ้าฟ้างุ้ม ตำนานพระบางว่าเจ้าเขมรได้จากลังกามาอีกต่อ แต่ดูจากลักษณะแล้วไม่น่าจะมาจากลังกา อย่างไรก็ตามถือว่าเป็นพระที่สำคัญของลาว พงศาวดารล้านช้างกล่าวว่าเมืองหลวงพระบางเดิมชื่อเมืองชวา ต่อมาเปลี่ยนเป็นเชียงดง เชียงทอง และเปลี่ยนเป็นชื่อหลวงพระบางตามชื่อพระบางนี่เอง

นอกจากพระบางที่ถือว่าเป็นพระประธานแล้ว ยังมีพระพุทธรูปสำคัญอื่นๆ เช่น พระพุทธรูปหินเขมร ได้จากวัดวิซุนประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒-๑๓ พระพุทธรูปต่างๆ ศิลปะลาวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗, ๑๘, ๑๙ จากวัดวิซุนเช่นเดียวกัน มีงาช้างเล่ากันว่าเป็นของที่พวกพนักงานชั้นสูงถวายมกุฎราชกุมารตอนที่ทรงอภิเษกสมรส แต่มกุฎราชกุมารได้ถวายพระบางเป็นพุทธบูชา ภาพสลักไม้จากวัดวิซุน

มีต้นผึ้งแบบที่เราก็มีที่อีสาน เป็นของถวายพระบางตอนเข้าพรรษา

จากนั้นจึงเข้าไปที่ห้องท้องพระโรงด้านหน้า เป็นห้องรับแขกและประกอบพิธีการต่างๆ แบ่งเป็นห้องเล็กๆ ต่อกัน เป็นที่นั่งคอยเฝ้า ขณะนี้

ใช้เป็นที่ตั้งแสดงของต่างๆ มีธรรมาสน์ที่สมเด็จพระสังฆราชเคยใช้ พระ-พุทธรูป พระแท่น

ห้องรับแขกที่ทูตมาถวายพระราชสาสน์ ทำพิธีมอบพระราชสาสน์ให้ทูตลาวที่จะไปประเทศต่างๆ ในห้องนี้มีรูปเจ้ามหาชีวิตหลายรัชกาล ได้แก่

เจ้ามหาชีวิตอุ่นคำ ๑๘๗๒-๑๘๘๙

เจ้ามหาชีวิตคำสุก (สักกะลิน) ๑๘๙๐-๑๙๐๔

เจ้ามหาชีวิตสีสะหว่างวง ๑๙๐๕-๑๙๕๙

มีตู้พระธรรมลายกำมะลอมาจากเชียงขวาง

ที่ฝาผนังเป็นภาพเขียนฝีมือฝรั่ง แต่เป็นเรื่องชีวิตประจำวันของคนลาว เช่น เรื่องการเทศน์มหาชาติ ตลาดแลง ปากแม่น้ำคานสมัยก่อนที่ยังไม่ได้สร้างสะพาน ภาพรามเกียรติ์ตอนศึกทรพีและตอนลักสีดา ท่านอาจารย์เห็นเรื่องรามเกียรติ์ที่ไหนไม่ได้ต้องเข้าไปเล่า

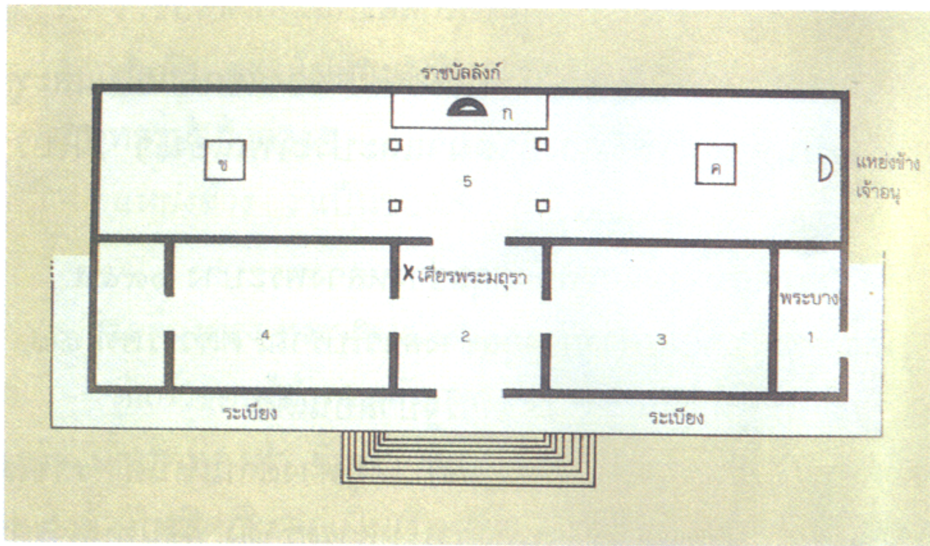
ห้องท้องพระโรงประดับกระจกแบบเดียวกับที่วัดเชียงทองแต่ดูไม่สวยเท่า ท่านอาจารย์ว่าเห็นจะเป็นด้วยอยู่ในอาคาร ต้องอยู่กลางแจ้งจึงจะงาม

ในท้องพระโรงกลางไม่ได้ใช้รับทูต เพราะพระเจ้าสะหว่างวัฒนายังไม่ได้บรมราชาภิเษก ยังไม่ได้ใช้เศวตฉัตร (ลาวใช้ฉัตร ๗ ชั้น) จนสิ้นพระชนม์

ในตู้นอกท้องพระโรงมีพระมากมาย เช่นเศียรพระมถุราซึ่งเป็นของขวัญจากรัฐบาลอินเดีย พระจากเจดีย์พระธาตุหมากโม (ตู้นี้อยู่ในท้องพระโรง) เป็นพระแก้วบ้างพระโลหะบ้าง แก้วแหวน เงินทอง คงจะเป็นของในกรุที่โบราณใส่ไว้เพื่อเป็นพุทธบูชา เหมือนที่กรุวัดราชบูรณะอยุธยา

ของที่ใช้ในขบวนแห่และของที่ใช้ในพิธีบรมราชาภิเษก

นอกจากนั้นมีของต่างๆเช่น แหย่งช้างที่เจ้าอนุถวายมาจากเวียงจันทน์ มีของขวัญที่ภรรยาเจ้าสุพานุวงถวายเมื่อรวมลาวครั้งที่ ๑ และ ๒ ตู้พระธรรมที่เป็นของขวัญจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตอนเจ้ามหาชีวิตเสด็จเยือนไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ ของจากประธานาธิบดีจอห์นสันของสหรัฐ-อเมริกา เป็นภาพถ่ายผิวดวงจันทร์ ถ่ายจากยานเซอร์เวเยอร์ ปี ค.ศ. ๑๙๖๖

แผนผังพระราชวังเมืองหลวงพระบาง

กุญแจเมือง ภาพเขียนของขวัญจากประเทศต่างๆ ของขวัญจากประเทศไทยเป็นชุดเขียนหนังสือเครื่องถมทอง มีหินดวงจันทร์ซึ่งเป็นของขวัญจากประธานาธิบดีนิกสัน ปี ค.ศ. ๑๙๗๒

เรื่องราวตอนชมพระราชวังหลวงนี้ข้าพเจ้าเขียนเสร็จ อ่านทวนดูก็รู้สึกงง จึงให้พี่แป๊ดอ่านเขาก็งงเช่นกัน ในที่สุดเขาก็ตัดสินใจเขียนขึ้นใหม่ (ซึ่งข้าพเจ้าก็คิดว่าไม่ต่างจากเดิมนัก) ดังนี้

พระราชวังเมืองหลวงพระบาง

พิพิธภัณฑ์พระราชวังเก่า สร้างเมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๔ โดยสถาปนิกชาวฝรั่งเศสตามแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก ต่อมาจึงมีการเติมยอดเป็นแบบลาว พระราชวังแห่งนี้สร้างก่อนพระเจ้าสีสะหว่างวงครองราชสมบัติหนึ่งปี พระองค์ได้ประทับอยู่จนสิ้นพระชนม์ ในปี ค.ศ. ๑๙๗๕ จึงเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑ์

ห้องจัดแสดง

(๑) ห้องประดิษฐานพระบาง

(๒) ท้องพระโรงหน้า คือห้องรับแขก

(๓) ห้องพิธีต่างๆ ของเจ้าชีวิต

ทั้งหมดเป็นห้องโถงต่อกันสามห้อง

(๔) ห้องรับแขกของพระมเหสี

ห้องพระโรงหน้า (๒) เป็นห้องคอยเฝ้าของแขกภายในและทูตานุทูต นอกจากนี้ยังเป็นห้องทำพิธีทางศาสนาและประเพณีอื่นๆ มีโบราณวัตถุจัดแสดง คือ

- *หอธรรมาสน์* ไม้แกะสลักสกุลช่างหลวงพระบาง ๑๙๕๕
- *พระพุทธรูปสำริดต่างๆ* สกุลช่างลาวโบราณ ศตวรรษที่ ๑๗, ๑๘,๑๙
- *เศียรพระพุทธรูปมถุรา* ได้จากรัฐบาลอินเดีย

ห้องต้อนรับแขกของเจ้าชีวิต (๓) อยู่ทางด้านเหนือ ราชเลขาและเจ้ากรมพิธีการเป็นผู้นำแขกเฝ้า รวมทั้งการรับสารตราตั้ง พิธีมอบสารตราตั้ง

มีรูป

เจ้าชีวิตอุ่นคำ (๑๘๗๔-๑๘๘๙)

เจ้าชีวิตคำสุก (๑๘๙๐-๑๙๐๔)

เจ้าชีวิตสีสะหว่างวง (๑๙๐๕-๑๙๕๙)

รูปจำลองราชรถเจ้าชีวิต

รูปจิตรกรรมฝาผนังโดยช่างฝรั่งเศส

ห้องรับแขกของมเหสี (๔) อยู่ทางใต้

ในห้องเล็กด้านในสุด มีรูปสีน้ำมันเจ้าชีวิตสะหว่างวัดทะนาขนาดใหญ่ เขียนโดยช่างรัสเซีย รูปอัครมเหสีคำผุย และรูปมกุฎราชกุมารวงสะหว่าง โดยจิตรกรคนเดียวกัน

ส่วนในห้องใหญ่จะมีตู้ใส่ของขวัญที่เป็นศิลปะของประเทศต่างๆ ที่ส่งมาเป็นของขวัญถวายเจ้าชีวิต จากสหภาพสังคมนิยมโซเวียต โบโลญ พม่า เขมร ราชอาณาจักรไทย เนปาล ญี่ปุ่น อินเดีย จีน สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เชโกสโลวะเกีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศอื่นๆ

(๕) ห้องพระโรงราชบัลลังก์พระที่นั่งมหาปราสาท เป็นห้องพระโรงใหญ่ มีปีกซ้ายปีกขวาเชื่อมต่อกัน ห้องนี้เจ้าชีวิตสะหว่างวัดทะนาเตรียมไว้เพื่อทำพิธีราชาภิเษก มีศิลปวัตถุจัดแสดงไว้ดังนี้

ก. - ราชบัลลังก์ไม้แกะสลักหุ้มด้วยทองคำ

ข. - ตู้แก้ว ขอบไม้แกะสลัก แสดงรูปพระธาตุจำลอง พระพุทธรูปทองคำ พระพุทธรูปแก้วต่างๆ

- *แหย่งช้าง* ว่าเป็นของเจ้าอนุกษัตริย์เวียงจันทน์ (ตรงกับรัชกาลที่ ๓)

- *เครื่องทรง พระแสงต่างๆ*

ค. - ตู้แก้วขอบไม้แกะสลัก จัดแสดงวัตถุต่างๆ เช่น ขันหมากทองคำ จอกทองคำ น้ำเต้าทองคำ ขันน้ำ พระพุทธรูปทองคำ และแก้วฯลฯ ผนังของห้องพระโรงข้างในติดกระจกเป็นเรื่องนิทานพื้นบ้านพื้นเมืองของลาว เรื่องประเพณีบุญต่างๆ เช่น เรื่องแห่พระบางมาจากเขมร เรื่องขุนบรม เรื่องบุญประจำเดือน (ฮีตสิบสอง) ฯลฯ

เราไม่ได้เข้าชมส่วนที่เป็นที่ประทับ เพราะอยู่ในระหว่างปิดซ่อม

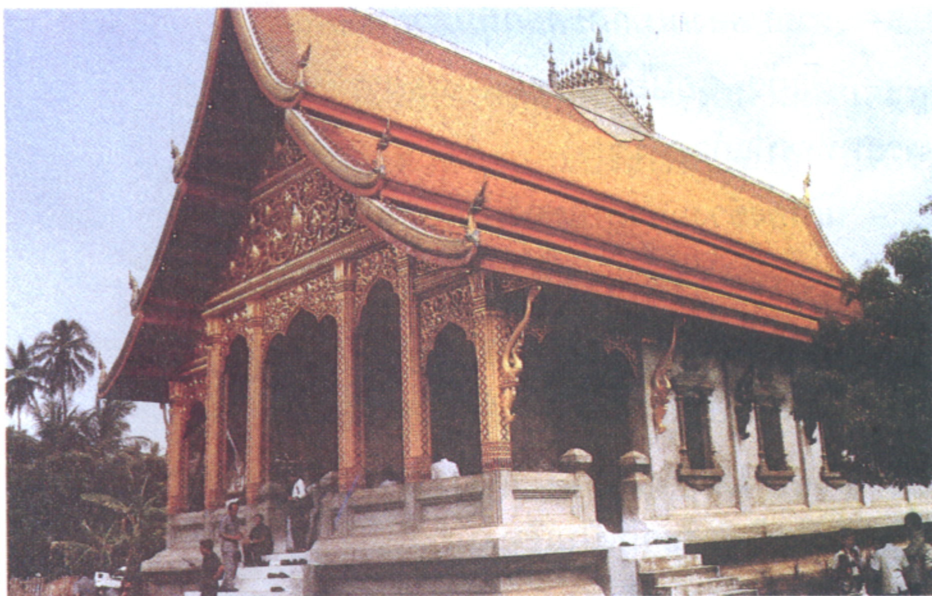
ดูภายในอาคารแล้วเราออกไปข้างนอกเพื่อวางพวงมาลาอนุสาวรีย์พระเจ้าสีสะหว่างวงพระราชทานรัฐธรรมนูญ โซเวียตสร้างให้นานแล้ว แต่เพิ่งตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๗ มีเหมือนกันอยู่ที่เวียงจันทน์

ข้างหน้าพระราชวังเป็นอาคารหอพระบาง ยังสร้างไม่เสร็จ

กลับที่พักรับประทานอาหารกลางวันกับรัฐมนตรี ๒ ท่าน ทูตกอบศักดิ์ อธิบดีลี และท่านอาจารย์

ท่านทองลุนเล่าถึงสมัยที่ยังมีการสู้รบว่าขณะนั้นท่านเป็นนักศึกษาวิชาครู ต้องขุดภูเขาทำเป็นห้องเรียน พวกผู้นำทำสำนักงานอยู่ที่ซำเหนือ ต้องใช้ดินระเบิดระเบิดภูเขา

บ่ายสองโมงไปวัดหนองสีคุนเมือง วัดนี้สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๖๒๙ เดิมเป็นวัดใหญ่ที่สำคัญ แต่ถูกไฟไหม้ไปเมื่อ ค.ศ. ๑๗๗๔ เหลือแต่พระพุทธรูปเก่าอยู่จำนวนหนึ่ง ขณะนี้กำลังซ่อมใหม่โดยท่านเจ้าอาวาสเป็นช่างเอง มีพวกชาวบ้านมาช่วยกัน และมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาค ท่านเจ้าอาวาสให้ดูรูปขณะทำการบูรณะบานหน้าต่างเป็นไม้แกะสลักรูปพระเจ้าสิบชาติ ฝีมือช่างสกุลช่าง

วัดหนองสีคุนเมือง

ของเพี้ยตัน ประตูทำด้วยไม้สลักเป็นภาพมารวิชัย คันทวยเป็นรูปนาคกับปลา ได้พบเจ้าหญิงมะนีไลยอีก ท่านว่าท่านเป็นเจ้าศรัทธาวัดนี้ได้บริจาคหน้าต่างบานหนึ่ง

จากนั้นไปวัดวิซุนซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับพูสี วัดวิซุนนี้สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๕๐๓ ตามพระบัญชาของพระเจ้าวิซุน จึงตั้งชื่อวัดตามพระนาม เมื่อสร้างสำเร็จในปี ค.ศ. ๑๕๐๔ ได้อัญเชิญพระบางจากวัดมโนรมย์มาประดิษฐานที่นี่ วัดนี้มีความสำคัญเพราะมีพระธาตุเจดีย์ใหญ่ คนพากันเรียกว่าพระธาตุหมากโม เพราะมีรูปร่างคล้ายแตงโมผ่าครึ่ง เจดีย์นี้ทรุดโทรมไปพักหนึ่งเพราะถูกพวกฮ่อปล้น ปี ค.ศ. ๑๘๙๕ สมัยพระเจ้าสักกะลินได้ซ่อมขึ้นใหม่ จนถึงปี ค.ศ. ๑๙๑๔ ซ่อมอีกครั้ง ได้พบวัตถุมีค่ามากมาย ได้ย้ายไปไว้ที่พิพิธภัณฑ์วังเก่าเกือบหมดแล้ว (แต่ก่อนโบสถ์วัดนี้เคยใช้เป็นพิพิธภัณฑ์เหมือนกัน) ขณะนี้มีของเก็บไว้บางส่วน ของที่ยังคงเก็บในโบสถ์เป็นพวกเครื่องไม้แกะสลัก เช่น ประตูไม้รูปปางนารายณ์ปราบนนทุก ราวเทียนรูปนก สำหรับแห่วันสงกรานต์เป็นต้น

มีศิลาจารึกศตวรรษที่ ๑๖ หลายหลัก

วัดวิซุนหรือพระธาตุหมากโม

ศิลปกรรมในวัดนี้ต่างจากที่อื่นคือเป็นสกุลช่างไทยลื้อ แบบสิบสองปันนา บานประตูแกะสลักเป็นฝีมือช่างเชียงขวาง พระอุโบสถในปัจจุบันสร้างขึ้นแทนพระอุโบสถเดิม

ที่นี่มีชาวบ้านมารับอยู่เป็นจำนวนมาก มาจากหมู่บ้านในตาแสงวิซุนนี้

หน้าโบสถ์มีวงดนตรีเด็กเล่นได้ดีมาก ได้ความว่าเป็นพี่น้องกัน เขามีด้วยกัน ๙ คนพี่น้อง คนที่เล่นดนตรีเป็นคนที่ ๔-๗ คนอายุ ๑๓ ปีตีระนาด ผู้หญิงอายุ ๑๑ ปีตีฆ้อง อายุ ๘ ปีตีตะโพน อายุ ๖ ปีตีฉิ่ง ข้าพเจ้าเลยให้รางวัลไปทุกคน พบแม่ของเด็กเขาบอกว่าไม่ได้เล่นเป็นอาชีพ เล่นสนุกๆ เพื่อม่วนซื่นในครอบครัว พ่อของเด็กไม่แข็งแรงเลยไม่ได้มา ได้ทราบว่าเขาเคยเป็นรัฐมนตรีนานมาแล้ว

มีการแสดงฟ้อนปู่เยอย่าเยอให้ดูคล้ายๆ เชิดสิงโต ปู่เยอย่าเยอหน้าแดงๆ ผมยาวๆ มีสิงคะโลอีกตัว ใช้ ๒ คนเชิด อ้าปากหงับๆ ได้ มีคนตีกลองคนหนึ่ง

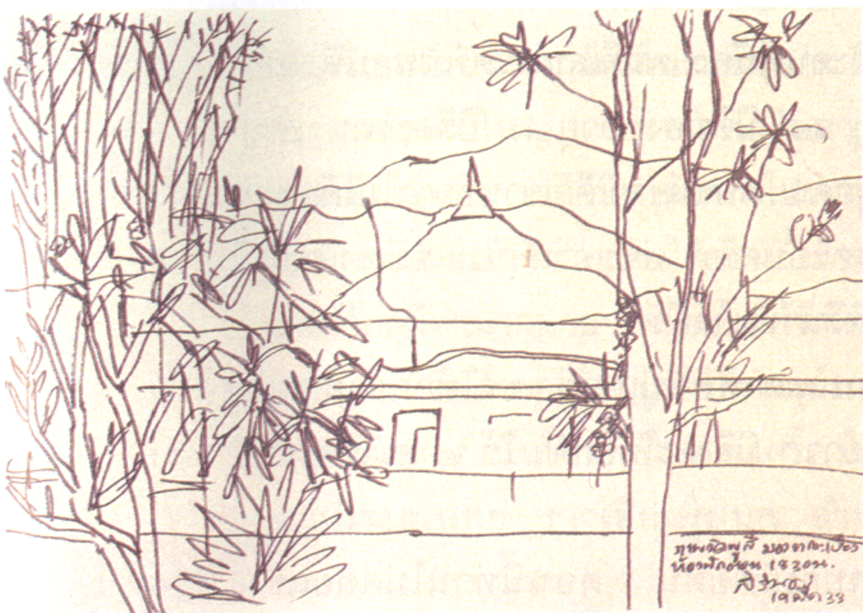
ได้พบกับเพี้ยตัน ตอนนี้ท่านไม่ค่อยแข็งแรงเพราะตกนั่งร้านตอนทำงานเลยเดินไม่สะดวก แต่ก็ยังทำงาน

กลับที่พัก ผ่านพื้นที่ที่เตรียมจะสร้างตลาดใหม่ และที่จะสร้างเป็นโรงทอผ้ากี่กระตุก

ที่บ้านมีของว่างไว้เลี้ยงตามเคย มีขนมวัวทอด หมากค้อ ข้าวตู ส้มตำมะละกอ ส้มตำแตงกวา

ท่านทองสาได้เตรียมเอกสารเรื่องวัดพูไว้ให้ เลยได้อ่านล่วงหน้า ตอนนี้ชักอ่านภาษาลาวเก่งแล้ว

ตอนกลางคืนจัดงานเลี้ยงเป็นการภายใน ตอนกินข้าวมีดนตรีลาวเดิม กินเสร็จให้ดนตรีไป เราแสดงกันเอง ท่านบุนเกิดเป็นโฆษกเองเลย วันนี้มีรายการหลายรส ข้าพเจ้าร้องสาละวันแบบครบเครื่องคือมีทั้งแขนเดียวและขาเดียวตามที่เรียนมาใหม่ ท่านสีพันสนุกกว่าเพื่อน ร้องเพลง อยู่ดีๆ น้องหาว่าพี่โกหก คู่กับท่านทองลุน ท่านทองลุนทั้งร้องเพลงทั้งท่องโคลงที่ข้าพเจ้าแต่ง เอื้อยดาราท่องบทกวีภาษาฝรั่งเศสที่ข้าพเจ้าแต่งเหมือนกัน วันนี้ท่านอาจารย์ม่วนซื่นเป็นพิเศษถึงกับขึ้นไปร้องเพลงบัวขาว (เดี่ยว) แต่อาจารย์นิออน (นางเอก) ยังไม่ยอมทำอะไร ตอนหลังข้าพเจ้าชักแสบตา และเห็นชักดึกเลยเลิก ฝ่ายไทยหนีไปนอนกัน ส่วนฝ่ายลาวเขาว่ากันว่ายังเล่นต่อ

ภาพฝีพระหัตถ์

ทิวทัศน์แม่น้ำคาน มีสะพานข้าม

ของดีของไทยในอดีต

๑

ชีวิตผู้คนริมน้ำ

บ้านของเดือนเป็นเรือนไทย ตั้งอยู่ริมน้ำ มีใต้ถุนสูง หลังคาทรงสูง หลังคามีปั้นลมและหน้าจั่ว ตัวเรือนมีหน้าต่างทุกด้าน มีนอกชานใช้เป็นที่นั่งเล่น กินข้าว ตากผ้า นั่งสนทนากันในครอบครัวยามค่ำคืน แม่ของเดือนจะชอบมานั่งทำงานหรือเย็บงอบอยู่ใต้ถุนบ้าน แม่พูดเสมอว่าใต้ถุนบ้านเย็นสบาย บางครั้งเพื่อนบ้านจะมานั่งคุยกับแม่ที่ใต้ถุนบ้าน บ้านของเดือนหันหน้าสู่แม่น้ำ หน้าบ้านมีท่าน้ำยื่นลงไปในแม่น้ำ ใช้เป็นที่ลงเรือเมล์ซึ่งแล่นรับส่งผู้โดยสารตามลำน้ำ ถ้าเป็นระยะทางใกล้ๆ จะใช้เรือพายที่มีกันแทบทุกบ้าน และที่ท่าน้ำแม่จะใช้ซื้อของที่บรรดาแม่ค้านำของบรรทุกเรือมาขายตามบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ตามลำน้ำ ที่ท่าน้ำยังใช้เป็นที่ตักบาตรของแม่กับยาย ทุกเช้าแม่จะตื่นขึ้นมาก่อนไก่ขัน เพื่อหุงข้าว ทำอาหารคาวหวาน ห่อด้วยใบตองวางบนถาด ตักข้าวใส่ขันไปตักบาตรพระที่ท่าน้ำ

"นิมนต์ก่อนเจ้าค่ะ" ยายจะร้องนิมนต์พระ แต่ถ้ายายไม่ร้องนิมนต์พระ พระก็จะมารับบาตรอยู่ดี เพราะเป็นพระที่อยู่วัดใกล้บ้าน และมารับบาตรเป็นประจำ มีลูกศิษย์พายเรือเพื่อรับบาตรตามบ้านเรือนที่อยู่ริมน้ำ

หมู่บ้านที่เดือนอยู่ ผู้คนในหมู่บ้านจะตั้งบ้านเรือนตามริมน้ำเป็นแนวยาว ถัดตัวบ้านเข้าไปจะเป็นสวนผลไม้ ถัดจากสวนจะเป็นทางเดินภายในหมู่บ้าน พอถึงฤดูฝน ทางเดินก็จะเป็นดินโคลน การเดินทางจึงค่อนข้างลำบาก คนในหมู่บ้านจึงสัญจรไปมาหาสู่กันทางน้ำ จะใช้เรือพายซึ่งมีอยู่แทบทุกบ้าน บางบ้านจะเปิดเป็นร้านขายของ อย่างเช่นบ้านอาโกเปิดเป็นร้านขายกาแฟ ขาย

ของชำ จึงกลายเป็นที่ชุมนุมของผู้คนในหมู่บ้าน แต่ละวันโดยเฉพาะตอนเช้าๆ ท่าน้ำบ้านอาโกจะมีเรือมาผูกไว้ที่เสาท่าน้ำวันละหลายๆ ลำ เพราะบรรดาผู้คนจะมานั่งกินกาแฟบ้าง ซื้อของที่ร้านอาโกบ้าง

ในคลองซอยที่แยกจากแม่น้ำที่หน้าวัดในหมู่บ้าน จะมีตลาดน้ำซึ่งเป็นที่ชุมนุมของผู้คน คลาคล่ำไปด้วยเรือพายที่บรรทุกสินค้าต่างๆ มาขาย เช่น เสื้อผ้า ของใช้ในครัวเรือน หมู ปลา อาหารการกินต่างๆ ตลาดน้ำหน้าวัดจะมีแต่เฉพาะตอนเช้าเท่านั้น ตกสายตลาดน้ำก็วายเพราะแดดจัด

ในยามค่ำคืน ทุกคนในบ้านจะนั่งสนทนากันที่ชานเรือน ผู้ใหญ่จะเล่านิทานบ้าง เล่าเรื่องต่างๆ ให้ลูกหลานฟัง ยายจะเล่าชีวิตของคนไทยที่ยายเคยเห็นให้เดือนฟังว่าคนไทยมีอาชีพเกษตรกรรม จึงยึดชัยภูมิใกล้แม่น้ำลำคลองเป็นหลักในการตั้งบ้านเรือน โดยเฉพาะผู้คนในภาคกลางเพื่อใช้น้ำในการเพาะปลูก ทำไร่ไถนา และยังใช้แม่น้ำลำคลองในการสัญจรไปมา หมู่บ้านจึงตั้งเป็นแนวยาวไปตามลำน้ำ เรือนที่อยู่อาศัยจึงต้องทำให้ใต้ถุนสูง เพื่อมิให้น้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก และใต้ถุนบ้านยังใช้เป็นที่นั่งเล่นหรือทำงานในเวลา

กลางวัน เรือนไทยในท้องถิ่นบางแห่ง จะมีบันไดชักขึ้นลงได้ ในตอนเช้าก็ยกบันไดลง ในเวลาค่ำก็ยกบันไดขึ้น เพื่อป้องกันสัตว์ร้ายหรือโจรภัย บันไดเหล่านั้นอาจทำด้วยไม้ไผ่เพราะเบา สามารถยกขึ้นลงได้สะดวก ยายเล่าว่าแม่น้ำลำคลองเป็นชีวิตจิตใจของคนไทยที่ต้องใช้น้ำในการทำการเกษตร ยายอธิบายถึงการตั้งเมืองสมัยก่อนต้องเลือกดูชัยภูมิที่เหมาะสม อยู่ใกล้แม่น้ำเพื่อใช้สัญจรไปมา และใช้แม่น้ำเป็นคูเมืองป้องกันข้าศึกศัตรู บางเมืองจะขุดคลองเชื่อมแม่น้ำลำคลองล้อมรอบตัวเมืองไว้ เพื่ออาศัยลำคลองเป็นคูเมืองประการหนึ่ง ใช้สัญจรไปมาและอาศัยน้ำในแม่น้ำลำคลองทำการเพาะปลูกพืชพรรณธัญญาหารอีกประการหนึ่ง และอาศัยปลาในแม่น้ำลำคลองเป็นอาหารเลี้ยงผู้คนในเมืองอีกประการหนึ่งด้วย ถ้าเมืองใดไม่มีแม่น้ำลำคลองก็จะขุดหนองน้ำขนาดใหญ่เพื่อให้น้ำฝนขังสำหรับใช้น้ำและเลี้ยงปลา บ้านเมืองจึงมั่งคั่งบริบูรณ์ด้วยพืชพรรณธัญญาหาร สมดังคำกล่าวว่า "ในน้ำมีปลาในนามีข้าว" ผู้คนจึงไม่อดอยาก อยู่กันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ยายบอกกับเดือนว่า นี่แหละเป็นความชาญฉลาดของบรรพบุรุษ ในการเลือกชัยภูมิตั้งบ้านเมืองเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เมืองไทยจึงมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นอู่ข้าวอู่น้ำแห่งหนึ่งของโลก

ในฤดูน้ำหลาก หลังจากออกพรรษาแล้ว ทุกวัดจะมีงานกฐิน ในงานนี้จะมีการแข่งขันเรือพาย ชาวบ้านจะนำเรือพายที่มีฝีพายตั้งแต่ ๓๐-๕๐ คน มาแข่งขันพายเรือตามลำน้ำโดยเฉพาะวัดที่อยู่ริมแม่น้ำที่กว้างใหญ่ เป็นที่สนุกสนานของประชาชนในละแวกบ้านนั้น ยายเล่าว่าสมัยก่อนมีการเล่นเพลงเรือ ร้องโต้ตอบกันระหว่างหนุ่มสาว เป็นที่ครึกครื้นสนุกสนาน ยายจะพายเรือไปทำบุญงานกฐินที่วัดใกล้บ้านทุกปี เดือนจะช่วยยายพายเรือและได้ดูการแข่งขันเรือพาย วัดต่างๆ จะจัดเรือมาแข่งขันกัน ยายบอกเดือนว่าการแข่งขันเรือพายจะต้องมีความสามัคคีกัน มีความพร้อมเพรียง ต้องทำงานกันเป็นหมู่คณะ จึงจะสามารถเอาชัยชนะเรือลำอื่นได้ ยายท่องบทร้อยกรองให้เดือนฟังว่า

ประเพณีเนื่องด้วย ศาสนา
หลังทอดกฐินผ้าป่า เสร็จแล้ว
ชวนกันแข่งนาวา หลังสนุก
สามัคคีผ่องแผ้ว พวกพ้องเพิ่มพลัง
ประเพณีที่มีมา ท้าแข่งเรือเพื่อมุ่งหวัง
เพลินใจใฝ่ประทัง นำเรือสู้สู่เส้นชัย
ร่วมจิตเป็นหนึ่งเดียว แม้น้ำเชี่ยวไม่แพ้ใคร
แรงจ้ำที่พร้อมใจ แข่งครั้งใดได้ชัยครอง

(จากหนังสือ **ของดีร้อยสิ่งมิ่งเมืองไทย**)

๒
สวนหลังบ้าน

บ้านของเดือนได้เปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมหน้าบ้านจะอยู่ริมน้ำ สวนอยู่หลังบ้าน แต่เดี๋ยวนี้สวนกลายเป็นหน้าบ้าน ซึ่งมีเนื้อที่เป็นร่องสวนหลายขนัด พ่อปลูกกล้วยและผลไม้ต่างๆ สลับกัน พ่อพูดเสมอว่าปลูกกล้วยช่วยทำให้พื้นดินชุ่มชื้น พ่อจะขุดดินทำร่องสวน ร่องสวนจะยกสูงขึ้น เมื่อถึงฤดูน้ำหลากต้นไม้ในท้องร่องสวนจึงไม่ถูกน้ำท่วม พ่อจะปล่อยน้ำจากแม่น้ำเข้าสู่ท้องร่องสวน ทำให้ท้องร่องสวนชุ่มชื้น ในฤดูแล้งพ่อจะใช้กระชอนตักน้ำในท้องร่องสวนรดน้ำต้นไม้ ใบไม้ที่ร่วงหล่นลงในคูน้ำจะเน่าเปื่อย นานๆ ครั้งพ่อจะไข

น้ำออกจากท้องร่องสวนและลอกท้องร่อง นำดินและใบไม้ที่ผุพังเน่าเปื่อยถมโคนต้นไม้ตามท้องร่อง ใบไม้ที่ผุพังจะกลายเป็นปุ๋ยอย่างดีของต้นไม้ สวนหลังบ้านจึงให้ผลผลิตค่อนข้างสูง ทั้งกล้วย ชมพู่ มะม่วง ขนุน มังคุด ละมุด ตามท้องร่องสวนพ่อจะปลูกต้นทองหลางไว้ด้วย เพราะต้นทองหลางจะช่วยปรับปรุงดินให้อุดมสมบูรณ์ แม่ยังเก็บใบทองหลางอ่อนใช้เป็นอาหาร เช่น กินกับส้มตำมะละกอ เป็นต้น และส่งไปขายที่ตลาดเป็นรายได้ให้แก่ครอบครัว พ่อจะใช้ลอบที่สานด้วยไม้ไผ่ดักปลาในท้องร่องสวนด้วย

ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ผลไม้ในสวนกำลังออกผล ค้างคาวจะออกหากินในเวลากลางคืน พ่อจะใช้ตะขาบทำด้วยไม้ไผ่สีสุก ๒ ซีก มีความยาว ๓-๔ ปล้อง เจียนหรือถากปล้องให้เว้าตรงกลาง ใช้เชือกผูกมัดรอยผ่าซีก นำกระบอกตัวตะขาบไปแขวนไว้กับหลัก พ่อและเดือนผลัดเปลี่ยนกันกระตุกปลายเชือก ซีกไม้ทั้งสองจะกระทบกัน ทำให้เกิดเสียงดัง ปัง ปัง สัตว์ต่างๆ ที่จะมากัดกินผลไม้ เช่น ค้างคาว กระรอก นก จะตกใจกลัวหนีไป

ในสวนหลังบ้าน พ่อจะปลูกกล้วยไว้หลายชนิด ทั้งกล้วยน้ำว้า กล้วย-หอมทอง กล้วยหอมจันทร์ กล้วยหักมุก เมื่อกล้วยออกเครือและออกผลแล้ว พ่อจะตัดปลีกล้วยมาใช้ทำอาหาร เช่น แกงเลียง ยำหัวปลี หรือใช้รับประทานกับขนมจีนน้ำพริก ก๋วยเตี๋ยวผัดไทย เป็นต้น ถ้ามีมากแม่จะนำไปขายที่ตลาด ผลกล้วยจะใช้กินสุกซึ่งมีคุณค่าทางโภชนาการสูง และยังใช้ทำขนม เช่น กล้วยบวชชี ขนมกล้วย กล้วยเชื่อม กล้วยแขก กล้วยฉาบ กล้วยตาก ข้าวต้มมัด เป็นต้น ต้นกล้วยยังใช้ทำเชือกกล้วยมัดสิ่งของต่างๆ ใช้แล้วทิ้งไป เชือกกล้วยจะผุพัง ไม่ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมเสีย แม่จะนำกาบกล้วยมากรีดเป็นเส้นๆ นำออกผึ่งแดดจนแห้งสนิทเป็นเชือกกล้วย แม่จะมัดเชือกกล้วยเป็นมัดๆ ส่งออกขาย เชือกกล้วยยังมีสารเคมีบางชนิดอยู่ในเนื้อเยื่อ งูบางชนิดถูกเชือกกล้วยมัดจะหมดฤทธิ์ เมื่อตอนเดือนเป็นเด็ก แม่จะนำต้นกล้วยที่ตัดแล้วมาเป็นทุ่นให้เดือนเกาะหัดว่ายน้ำ บางครั้งแม่จะนำหยวกกล้วยมาหั่นผสมกับรำเป็นอาหารเลี้ยงหมู แม่จะนำหยวกกล้วยอ่อนมาแกงเผ็ดหรือยำ เวลาวัดมี

งานศพจะใช้หยวกกล้วยแทงเป็นรูปต่างๆ ประดับเมรุศพ ลุงขวัญเป็นช่างแทงหยวก มีฝีมือสลักลวดลายได้งดงามใช้ทั้งงานศพและงานบุญต่างๆ นับว่าลุงขวัญเป็นศิลปินคนหนึ่งในหมู่บ้านที่นับวันจะหาได้ยาก ส่วนใบตองอ่อนใช้มวนบุหรี่ ใบตองจะใช้ห่อข้าว ห่อขนม ใช้ทำกระทง และใช้ทำบายศรี บายศรีมี ๒ อย่าง คือ บายศรีปากชาม เป็นบายศรีขนาดเล็ก ใช้ในการบวงสรวงที่มิใช่พิธีใหญ่โตนัก อีกประเภทหนึ่งเป็นบายศรีต้น เป็นบายศรีขนาดใหญ่มีโครงไม้เป็นแกนกลาง มีบายศรีลดหลั่นกันเป็น ๓ ชั้น หรือ ๕ ชั้น ส่วนใหญ่จะใช้ใบกล้วยตานี เพราะมีใบขนาดใหญ่ และมีความเหนียวไม่แตกง่าย การทำบายศรีเป็นความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ที่ใช้ในการทำพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย กล้วยและใบตองมีความเกี่ยวข้องกับคนไทยและสอดคล้องกับการรักษาสภาพแวดล้อม เพราะต้นกล้วยและใบตองเมื่อใช้แล้วก็จะผุพังเน่าเปื่อยไป กลายเป็นปุ๋ยกลับไปเป็นดินตามเดิม แต่ปัจจุบันผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเช่นพลาสติก โฟม ซึ่งสลายยากเข้ามาแทนที่ต้นกล้วยและใบตอง จึงทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

เดี๋ยวนี้ทางราชการได้ตัดถนนหลังบ้านทำให้พ่อต้องทำรั้วบ้าน ด้านหน้าซึ่งติดแม่น้ำจึงกลายเป็นหลังบ้าน หลังบ้านซึ่งเคยเป็นสวน เมื่อมีถนนตัดผ่านจึงกลายเป็นหน้าบ้าน การสัญจรไปมาจึงใช้ถนน ซึ่งสะดวกมากกว่าทางน้ำ มีรถเมล์วิ่งรับส่งผู้โดยสารตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน พ่อค้าได้มาติดต่อกับพ่อขอซื้อที่ดินที่เคยเป็นสวนหลังบ้านเพื่อสร้างตึกแถว แต่พ่อไม่ยอมขาย พ่อถือว่าบ้านของพ่อเป็นบ้านสวน แม้ว่าที่ดินหลังบ้านจะกลายเป็นสวนหน้าบ้านแล้วก็ตาม พ่อก็บอกว่าจะรักษาสภาพสวนไว้ แต่พ่อก็บ่นว่าเมื่อถนนเข้ามาอากาศก็เปลี่ยนไป เกิดฝุ่นละอองมาก ทำให้ต้นไม้ในสวนออกดอกออกผลน้อยลง แต่พ่อก็ภูมิใจที่รักษาสภาพสวนไว้คงเดิม เป็นสวนอยู่ในใจกลางเมือง เพราะสวนนี้เป็นสมบัติที่พ่อได้รับจากปู่ พ่อจึงรักสวนของพ่อ

๓
งานฝีมือของแม่

แม่เป็นคนขยัน ไม่ปล่อยเวลาให้ว่าง แม่จะทำงานตลอดเวลา แม่พูดอยู่เสมอว่า การทำงานเป็นการออกกำลังกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง แม่จึงไม่เคยเจ็บไข้ได้ป่วย แม่ว่านี่แหละเป็นอานิสงส์ของการทำงาน เมื่อแม่เหนื่อย แม่ก็จะนั่งพักหรือนอนพัก ซึ่งแม่มักจะพูดว่าเอนหลังที่แคร่ใต้ถุนบ้าน

พ่อมีเวลาว่าง พ่อจะนำไม้ไผ่ในสวนมาจักเป็นตอกแล้วผึ่งแดดจนแห้งสนิท พ่อจะนำตอกมาสานเป็นโครงงอบ พ่อพูดกับเดือนว่าไม้ไผ่นั้นเหนียว เอามาปลูกเรือน ทำแคร่ก็ได้ เมื่อเอามาจักเป็นตอกสามารถนำมาสานเป็นเครื่องใช้ต่างๆ ได้ เช่น ทำพัด สานเป็นกระบุง ตะกร้า พ่อสอนเดือนว่า เวลาจะผ่าปล้องไม้ไผ่ ต้องผ่าจากปลายมาถึงโคน จึงจะแบ่งออกเป็นสองซีกได้เท่ากัน ถ้าผ่าจากโคนไปหาปลาย ไม้ไผ่สองซีกจะไม่เท่ากัน

แม่จะนำตอกที่แห้งสนิทแล้วมาสานเป็นโครงงอบ และนำโครงงอบไปแช่น้ำไว้ นำมาผึ่งให้แห้งแล้วนำไปรมควันเพื่อป้องกันไม่ให้มอดกัดกินไม้ไผ่ วิธีการรมควันของแม่ก็คือนำไปแขวนไว้ในครัว เวลาแม่ติดไฟทำครัว ควันไฟจะรมโครงงอบของแม่ไปด้วย เมื่อแม่มีเวลาว่างแม่จะนำใบลานมาเย็บติดกับโครงงอบเป็นหมวกกันแดดกันฝน แม่จะนำงอบบรรทุกเรือไปขายที่ตลาดน้ำ แม่จะสวมงอบกันแดดขณะพายเรือ นับว่าแม่สวมงอบเป็นตัวอย่างให้ลูกค้าดูด้วย บางครั้งจะมีผู้มาซื้องอบถึงบ้าน ฝีมือการเย็บงอบของแม่ละเอียดและเย็บได้สวยงาม

งอบเป็นหมวกกันแดด ปีกกว้าง ทรงกลม บนสุดแบนเรียบ ปีกงอบจะผายออก เพื่อกันแดดและให้ร่มเงาจนถึงช่วงไหล่ของผู้สวม โครงงอบจะสานด้วยตอกไม้ไผ่เป็นลายหกเหลี่ยมโปร่ง และด้านในของงอบสานเป็นวงรอบโปร่งขนาดศีรษะพอให้สวมได้ และนำไปผูกติดกับตัวงอบให้แข็งแรง จากนั้นจึงนำใบลานวางบนโครงที่สานไว้เป็นทรงลาดลง ปลายบาน เย็บใบลานติดกับ

โครงให้ใบลานซ้อนทับกันเล็กน้อย งอบใช้สวมกันแดดกันฝน สำหรับทำนา ทำไร่ พายเรือ หรือเวลาหาบของ งอบใช้กันลมกันแดด ทำให้ผิวหน้าไม่หยาบกร้าน

แม่จะเย็บงอบที่ใต้ถุนบ้าน แม่จะนำใบลานไปล้างที่ท่าน้ำหน้าบ้าน แล้วจะลิดเอาก้านกลางของใบลานออก เหลือแต่กาบ นำมาผึ่งแดดผึ่งลมจนแห้ง แล้วใช้ผ้าสะอาดเช็ด แม่จะใช้เตารีดมารีดใบลาน ใบลานจะเรียบเป็นมัน แม่ใช้มีดคมๆ ตัดใบลานเป็นทางยาวกว่าโครงงอบเล็กน้อย แล้วนำใบลานเข้าเครื่องอัดทำจากไม้กระดานแผ่นเรียบ ซึ่งเป็นฝีมือของพ่อ แม่จะวางใบลานเป็นกำๆ สูงเกือบฟุต ใช้ไม้กระดานวางทับแล้วขันนอตให้แน่น ทิ้งไว้อย่างน้อยหนึ่งเดือน แม่จะอัดใบลานไว้มาก แม่จะนำใบลานที่อัดมากรีดด้วยมีดที่คมบนไม้กระดานแผ่นเรียบ โดยให้ใบลานข้างหนึ่งใหญ่กว่าอีกข้างหนึ่ง แม่จะตัดกระดาษแข็งทำเป็นแบบไว้ ให้เดือนช่วยกรีดใบลานตามแบบ แม่จะนำใบลานที่กรีดแล้วนำมาเย็บติดกับโครงงอบ แม่เรียกขั้นตอนนี้ว่าเป็นการขึ้นงอบ ด้ายที่แม่ใช้เย็บงอบเป็นด้ายสีขาว แม่จะนำด้ายมาสนกับเข็มแล้วนำด้ายไปรูดกับขี้ผึ้ง แม่ว่าจะทำให้ด้ายเหนียวทนทาน ไม่ขาดง่าย งานเย็บงอบเป็นงานละเอียดและประณีต เมื่อแม่เย็บงอบเสร็จแล้ว แม่จะใช้หวายที่จักเป็นเส้นเล็กๆ มาถักที่ริมงอบทำให้งอบสวยงาม

แม่เย็บงอบขายเป็นสินค้า ใครๆ ก็ชอบซื้องอบของแม่เพราะงอบของแม่ทนทานแข็งแรง แม่ใช้เวลาว่างเย็บงอบขาย แต่เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้งอบประกอบกับใบลานก็หายาก เพราะเนื้อที่ป่าลดน้อยลง แม่จึงเลิกเย็บงอบขาย

๔
สวนสมุนไพรของพ่อ

ปู่เป็นแพทย์แผนโบราณ เมื่อปู่ตายได้ทิ้งตำรายาไว้ให้พ่อ พ่อมีความสนใจเกี่ยวกับตำราสมุนไพรของปู่ ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับตัวยา พ่อจึงรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพรปลูกในสวน พ่อตั้งชื่อว่าสวนสมุนไพร มีเนื้อที่ไม่มากนัก เพื่อนบ้านหลายคนมักจะมาขอสมุนไพรจากพ่อ พ่อก็ไม่เคยหวง พ่อถือว่าสมุนไพรจะช่วยชีวิตของเพื่อนบ้านให้หายจากเจ็บไข้ได้ป่วย บางครั้งพ่อจะเก็บสมุนไพรมาตากแห้ง และถ้าใครมาขอก็แจกให้ไป

พ่อเล่าให้ฟังว่า การเก็บสมุนไพรจะให้ได้โอสถสารหรือสารที่เป็นตัวยาต้องเก็บให้ถูกต้องตามฤดูกาล และตามกาลเวลาด้วย พ่อเล่าว่าการเก็บสมุนไพรที่เป็นรากและแก่นของไม้ให้เก็บในฤดูร้อน ส่วนที่เป็นใบ ดอก และผลให้เก็บในฤดูฝน ส่วนที่เป็นเปลือกกระพี้และเนื้อไม้ให้เก็บในฤดูหนาว นอกจากนั้นการเก็บสมุนไพรยังต้องเก็บตามเวลาอีกด้วย เช่น ตอนเช้าให้เก็บส่วนที่เป็นใบและลูก ตอนสายถึงเที่ยงให้เก็บส่วนที่เป็นกิ่งและก้าน ตอนบ่ายให้เก็บส่วนที่เป็นต้น เปลือกและแก่น ส่วนตอนเย็นถึงค่ำให้เก็บส่วนที่เป็นราก ทั้งนี้พ่อเล่าว่าคนสมัยก่อนมีความรู้ความเข้าใจการทำงานของต้นไม้เกี่ยวกับการดูดซึมและการปรุงอาหารของพืชตามเวลาเพื่อให้ได้โอสถสารมากที่สุด

สมอไทย (ผล)

เหงือกปลาหมอม่วง

มะเกลือ

ฟ้าทะลายโจร

พ่ออธิบายให้เดือนฟังเกี่ยวกับพืชผักที่เป็นสมุนไพรและสรรพคุณของพืชผักต่างๆ ทำให้เดือนได้รับความรู้เกี่ยวกับคนไทยสมัยก่อนที่รู้จักรับประทานอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย เช่น คนไทยจะกินดอกและใบขี้เหล็ก ตำลึงบำรุงเลือดเพราะมีธาตุเหล็กสูง ใบบัวบกถือเป็นยาแก้ฟกช้ำ และแก้กระหายน้ำดับร้อน และใช้แก้แผลเปื่อยเรื้อรัง พ่อเล่าว่าครั้งหนึ่งพ่อปวดฟัน ปู่ใช้ใบกะเพราและใบชะพลูอย่างละเท่าๆ กัน คั่วด้วยไฟอ่อนๆ จนแห้งดีแล้ว บดเป็นผงทาบริเวณที่ปวดฟัน เป็นต้น แม่จะใช้มะกรูดเผาไฟแล้วผ่าซีกใช้สระผม ผมของแม่จึงดกดำ แม่ว่ามะกรูดเป็นสมุนไพรใช้ขจัดรังแค ชันตุและยังช่วยให้ผมนิ่ม ดกดำ เป็นมันเงา ไม่แตกปลาย

หนุมานประสานกาย

ขมิ้นชัน

ขมิ้นอ้อย

บอระเพ็ด

ช้าพลู

มะแว้งต้น

ตะไคร้หอม

แคบ้าน

ขี้เหล็ก

พ่อมักพาเดือนไปดูสวนสมุนไพรของพ่อเสมอ พ่อจะอธิบายเกี่ยวกับสมุนไพรให้เดือนฟังทุกครั้ง ในสวนสมุนไพรของพ่อ พ่อจะปลูกพืชผักที่ใช้เป็นอาหารได้ ใช้ทำยาก็ได้ เช่น ขิง ข่า ตะไคร้หอม กระชาย ต้นบัวบก มะแว้ง มะนาว มะกรูด ต้นไผ่สีสุก บอระเพ็ด สมอ ฟ้าทะลายโจร หนุมานประสานกาย เหงือกปลาหมอ มะระ พริกไทย แคแดง กะเพรา แมงลัก ขมิ้นอ้อย ขมิ้นชัน กระเทียม หอม เป็นต้น พ่อจะบอกสรรพคุณของสมุนไพรเหล่านี้แก่เดือน เช่น ขิงใช้แก้ลม บอระเพ็ดใช้แก้ไข้โดยเฉพาะไข้มาลาเรีย ฟ้าทะลายโจรใช้แก้ไข้ แก้อักเสบ กระเทียมใช้แก้กลากเกลื้อน เป็นต้น พ่อว่ายากลางบ้านเป็นยาที่ชาวบ้านใช้อยู่เป็นประจำ เช่น กินเม็ดแมงลักช่วยแก้บิด มูกเลือด ผลมะเกลือสุกกับน้ำกะทิจะเป็นยาถ่ายพยาธิ มะแว้งจะใช้แก้ไอและขับเสมหะ เป็นต้น

พ่อยังอธิบายว่าแพทย์แผนโบราณ กำหนดมิให้กินแสลง เช่น ถ้าเป็นไข้ห้ามกินของเผ็ดร้อน ได้แก่ ผักดอง ทุเรียน น้ำมะพร้าว มะเฟือง หน่อไม้ดอง ถ้าเป็นโรคเบาหวาน ห้ามกินปลาดุก ปลากระเบน ถ้าเป็นโรคผิวหนังห้ามกินปลากระเบน ปลาฉลาม ปลาไหล ปลาทู กุ้ง หน่อไม้ ผักดอง สะตอ เป็นต้น

พ่อว่าความรู้เหล่านี้ ถ้าคนเราได้ศึกษาและระมัดระวังเรื่องอาหารการกินก็จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพราะความรู้ของคนสมัยก่อนที่สั่งสมความรู้มานานนับเป็นสิบๆ ปี ย่อมมีประโยชน์แก่คนรุ่นหลังในการดำเนินชีวิตทั้งสิ้น

๕
ชาดกของยาย

ยายจะไปฟังเทศน์ที่วัดทุกวันพระ และเมื่อยายกลับมาบ้าน ยามค่ำคืนยายจะนำเรื่องชาดกที่ยายไปฟังที่วัดมาเล่าให้เดือนฟังเสมอ มีชาดกหลายเรื่องที่เดือนฟังและจำได้ ยายได้เล่าเรื่องคนเลี้ยงนกไม่ชอบนกผอม เรื่องมีว่า

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์ได้เสวยพระชาติเป็นนกคุ่ม ในครั้งนั้น พรานดักนกคุ่มคนหนึ่ง ได้ดักนกคุ่มจากป่ามาเป็นอันมาก และนำไปเลี้ยงไว้ที่บ้านและขายนกคุ่มเลี้ยงชีวิต วันหนึ่งพรานผู้นี้ได้ดักนกคุ่มซึ่งเป็นพระโพธิสัตว์มาขังไว้ นกคุ่มพระโพธิสัตว์จึงคิดว่า ถ้าเรากินเหยื่อที่นายพรานผู้นี้ให้เราก็จะอ้วน เมื่อมีคนมาซื้อก็จะจับเราไปขาย แต่ถ้าเราไม่ยอมบริโภคเหยื่อและน้ำเราก็จะผอม เมื่อคนเห็นเราผอมก็จะไม่ซื้อ นกคุ่มพระโพธิสัตว์จึงไม่กินเหยื่อและน้ำจนผอม พวกที่มาซื้อนกคุ่มเห็นนกคุ่มพระโพธิสัตว์ก็ไม่มีใครซื้อจนกระทั่งนายพรานขายนกคุ่มตัวอื่นๆ หมดแล้ว เหลือแต่นกคุ่มพระโพธิสัตว์นายพรานจึงจับมาวางไว้ที่ประตูกรงนกแล้วพิจารณาดูว่าทำไมนกตัวนี้จึงผอมนักนกคุ่มพระโพธิสัตว์เห็นว่านายพรานเผลอ จึงบินหนีออกไปสู่ป่า พวกนกคุ่มที่อยู่ในป่าจึงถามว่าท่านหายไปไหนเสียหลายวัน นกคุ่มพระโพธิสัตว์จึงบอกว่าตนถูกนายพรานจับไป นกคุ่มจึงถามว่า ท่านพ้นจากการถูกจับมาได้ด้วยอุบายอะไร นกคุ่มพระโพธิสัตว์จึงตอบว่า เราไม่กินเหยื่อ ไม่กินน้ำที่นายพรานให้ร่างกายเราจึงผอม เป็นเหตุให้ไม่มีใครต้องการเรา เราจึงหนีมาได้ด้วยอุบายข้อนี้ นกคุ่มพระโพธิสัตว์กล่าวต่อไปว่า คนใดถ้ามีทุกข์มาถึงตนแล้ว ถ้าไม่คิดอุบายให้พ้นทุกข์นั้น ก็จะไม่พ้นจากความพ้นทุกข์ไปได้ บัดนี้พวกท่านทั้งหลายจงดูผลแห่งอุบายนี้เถิด นิทานชาดกเรื่องนี้จึงให้ข้อคิดแก่เดือนว่า อย่าปล่อยตนให้อยู่ในกองทุกข์โดยไม่แสวงหาอุบายเครื่องพ้นทุกข์ มิฉะนั้นบุคคลจะตกอยู่ในกองทุกข์ตลอดไป

ยายเล่าชาดกอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่อง พระเจ้าพรหมทัตออกปราบโจรในฤดูฝน ให้เดือนฟัง เรื่องมีว่า พระเจ้าพรหมทัตครองเมืองพาราณสี ครั้งนั้นพระ-โพธิสัตว์ได้เป็นอำมาตย์ของพระเจ้าพรหมทัต สมัยนั้นชายแดนเมืองพาราณสีผู้คนมีความกำเริบ พระเจ้าพรหมทัตจึงยกทัพออกไปปราบในฤดูฝน แล้วพักไพร่พลอยู่ใกล้พระอุทยาน พวกไพร่พลนำถั่วใส่รางไปให้ม้ากิน ในพระอุทยานมีลิงอยู่บนต้นไม้เป็นอันมาก ลิงตัวหนึ่งลงจากต้นไม้หยิบถั่วใส่ปากจนเต็ม และกำไว้ในมือทั้งสอง เมื่อลิงขยับปากจะเคี้ยว ถั่วในมือก็หลุดจากมือเมล็ดหนึ่ง

ลิงตัวนั้นก็ทิ้งถั่วทั้งหมด แล้วลงจากต้นไม้ไปหาถั่วเมล็ดนั้น แต่หาไม่พบก็กลับขึ้นไปนั่งบนต้นไม้ด้วยความโศกเศร้า พระราชาจึงถามอำมาตย์ว่า เจ้าเห็นไหมทำไมลิงจึงมีความเศร้าโศกเช่นนี้

อำมาตย์จึงกราบทูลว่า ผู้เป็นพาลโง่ไม่มีความรู้ เห็นสิ่งเล็กน้อยก็ต้องการอยากได้ ไม่คำนึงถึงของที่มีจำนวนมากกว่าก็ย่อมมีอาการเศร้าโศกเช่นนี้ และกราบทูลว่า ชนเหล่าใดที่โลภมากย่อมเสียสิ่งที่มากเพราะเห็นแก่ของที่น้อยเช่นเดียวกับการยกกองทัพไปในฤดูฝน ก็จะเสียหายเป็นอันมาก เพื่อปราบคนที่อยู่ชายแดนซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ย่อมไม่คุ้มค่า พระราชาทรงเห็นจริงจึงยกกองทัพกลับสู่พระนคร พวกโจรในหมู่บ้านชายแดนได้ทราบข่าวว่าพระราชาเสด็จยกกองทัพออกปราบจึงหนีไป พระราชาจึงไม่เสียประโยชน์ทั้งส่วนน้อยและส่วนใหญ่

ชาดกของยายให้ข้อคิดแก่เดือนเสมอ เมื่อเดือนโตขึ้น ข้อคิดจากชาดกได้ใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เดือนบอกกับยายว่าของดีในชาดกมีมากมายใครอยากรู้ก็อ่านและฟังนิทานชาดกแล้วนำกลับไปคิดจะได้ประโยชน์เสมอ

๖
ความเจริญในชีวิต

"โตขึ้นเดือนอยากเป็นอะไร" แม่ถามเดือนในบ่ายวันหนึ่ง

"อยากเป็นชาวสวน" เดือนตอบแม่

แม่มองหน้าเดือนอยู่ครู่หนึ่ง แม่จึงพูดว่า "เดือนอยากเป็นอะไรก็ได้ที่เดือนคิดว่าจะทำให้ชีวิตของเดือนเจริญก้าวหน้า จะมีอาชีพอะไรก็ตามลูกต้องเรียนหนังสือ เพราะเป็นความรู้พื้นฐานของชีวิต ในสมัยนี้การศึกษามีความเจริญมากกว่าแต่ก่อน ตำรับตำรามีมากขึ้น หนังสือจึงเป็นครูของเรา

บางคนพอออกจากโรงเรียนแล้วไม่พยายามหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ชีวิตไม่เจริญก้าวหน้า ถ้าลูกอยากมีความเจริญก้าวหน้าต้องหมั่นหาความรู้ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับงานที่ทำ นำความรู้มาทดลองปฏิบัติจนเกิดความชำนิชำนาญ ก็จะเกิดความก้าวหน้า อย่างเช่นการเย็บงอบที่แม่เคยสอน”

วันนั้นแม่พูดกับเดือนอยู่นานเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ เดือนพอจะจับประเด็นได้ตามที่แม่พูดว่า การเรียนของมนุษย์เรียนได้จากสถานศึกษาอย่างหนึ่ง เรียนรู้จากบ้านอย่างหนึ่ง และเรียนรู้จากสังคมรอบด้านอีกส่วนหนึ่ง การเรียนของมนุษย์เรียนได้จากการอ่าน การฟัง การสังเกต การลงมือปฏิบัติ การดูจากตัวอย่าง การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น การเรียนรู้จากการดูคนอื่นทำเป็นตัวอย่างแล้วนำมาปฏิบัติ แม่ย้ำว่าชีวิตเป็นการเรียนรู้ เรียนรู้หน้าที่การงาน เรียนรู้การดำรงชีวิต เรียนรู้การประพฤติปฏิบัติ ทุกคนต้องมีกรอบการประพฤติปฏิบัติดี มีศาสนาเป็นหลักในการยึดเหนี่ยวจิตใจ นำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติ เป็นการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น ทุกคนต้องการเรียนรู้ การปรับตัวให้ประสมประสานกับสังคมที่ตนอยู่ รู้จักแก้ปัญหาด้วยเหตุผล

แม่ให้หลักในการดำเนินชีวิตแก่เดือนไว้หลายประการ เช่น เดือนจะต้องหมั่นหาความรู้เพื่อให้มีความสามารถในการปฏิบัติการงานต่างๆ ต้องมีความขยัน อดทน มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความซื่อตรงต่อบุคคล รู้จักคบค้าสมาคมกับคนอื่น คบเพื่อนที่ดี รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา เป็นคนมีไหวพริบ เป็นคนสุภาพอ่อนน้อม เป็นต้น หลักในการดำเนินชีวิตที่แม่บอก เดือนได้ใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตนอยู่เสมอมา แม่บอกเดือนว่าถ้าเดือนประพฤติปฏิบัติตามที่แม่บอก ชีวิตของเดือนจะประสบแต่ความสุขตลอดไป มีความก้าวหน้าในการทำงาน คำสอนของแม่นั้น แม่ได้รับการสั่งสอนมาจากยายและตาที่ครอบครัวพร่ำสอนกันมา ซึ่งคนในครอบครัวต่างยึดถือปฏิบัติ

รายชื่อคณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่ม ๒
ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

๑.	อธิบดีกรมวิชาการ	ที่ปรึกษา
๒.	รองอธิบดีกรมวิชาการ	ที่ปรึกษา
๓.	นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ	ที่ปรึกษา
๔.	ม.ร.ว.สุรธวัช ศรีธวัช	ที่ปรึกษา
๕.	นายบรรเทา กิตติศักดิ์	ประธานกรรมการ
๖.	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ (นางสาวเอิบบุญ สุทธิประภา)	รองประธานกรรมการ
๗.	นางนภาลัย สุวรรณธาดา	กรรมการ
๘.	นางมัลลิกา ตัณฑนันทน์	กรรมการ
๙.	นางสาวประพีร์ เทพธรานนท์	กรรมการ
๑๐.	นางอัจฉรา ชีวพันธ์	กรรมการ
๑๑.	นางภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์	กรรมการ
๑๒.	นางถนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล	กรรมการ
๑๓.	นางสาวกุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์	กรรมการ
๑๔.	นางนวลจันทร์ นิเทศวรวิทย์	กรรมการ
๑๕.	นางสาวเข็มทอง คันธพนิต	กรรมการ
๑๖.	นางยิ่งลักษณ์ งามดี	กรรมการ
๑๗.	นางนิตยา จรูญผลฐิติ	กรรมการ
๑๘.	นางสาวพัชรีภรณ์ จ้อยจุมพจน์	กรรมการ
๑๙.	นายธัญญา สังขพันธานนท์	กรรมการ
๒๐.	นายโชติ ศรีสุวรรณ	กรรมการ
๒๑.	นายมณเฑียร พุทธกาล	กรรมการ
๒๒.	นายบุญเสริม แก้วพรหม	กรรมการ
๒๓.	นายนพดล จันทร์เพ็ญ	กรรมการ
๒๔.	นางสุชาดา วัยวุฒิ	กรรมการ

๒๕. นางจารุดี ผโลประการ	กรรมการ
๒๖. นายสมเจตน์ กาพดิษย์	กรรมการ
๒๗. นางปราณี ปราบริปู	กรรมการ
๒๘. นางวันเพ็ญ สุทธากาศ	กรรมการและเลขานุการ
๒๙. นางสุทิน ทองไสว	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ออกแบบรูปเล่ม/ร่างภาพประกอบ

นายสมเจตน์ กาพดิษย์

ผู้วาดภาพประกอบ

กลุ่มเบญจรงค์

ผู้ถ่ายภาพประกอบ

นายทวีพร ทองคำใบ

ผู้เอื้อเฟื้อภาพประกอบ

สำนักพระราชวัง

วิทยาลัยการชลประทาน

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว นายสมมาตร์ มีศิลป์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๔๐

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มี ๖ เล่ม ดังนี้

๑. หนังสือเรียนภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๑

๒. หนังสือเรียนภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๒

๓. คู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๑

๔. คู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๒

๕. แบบฝึกหัดภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๑

๖. แบบฝึกหัดภาษาไทยชั้น ป.๖ เล่ม ๒

ISBN 974-00-7223-2 ***

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
นายสมมาตร์ มีศิลป์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา
๔๐๐๐๒๘๙